Ξέρουμε τι γίνεται στη Γαλλία – Του Νώντα Σκυφτούλη

Του Νώντα Σκυφτούλη

Όλοι γνωρίζουν, αλλά εμείς πολύ καλύτερα. Βιώσαμε τον Δεκέμβρη του ’08, όπου για πρώτη φορά στη χώρα που ζούμε αναδύθηκε μια σύγχρονη εξέγερση, από αυτές που προαναγγέλλουν τον χαρακτήρα, το νόημα, τη νοοτροπία, αλλά και τη μοίρα όλων των σύγχρονων εξεγέρσεων. Κοινό νήμα αυτών είναι η εναντίωσή τους στους «νοικοκυραίους» των αφηγημάτων, της Ιδιοκτησίας, του Εμπορεύματος, της Καπιταλιστικής αισθητικής.

Η εξέγερση, παλιά ή νέα, δεν γίνεται στα νύχια της γάτας και αυτό είναι κοινωνικός νόμος. Η αποσυμπίεση και η αλλοτρίωση βρίσκονται στο δρόμο της εξέγερσης και της επανάστασης και αυτό είναι ένας δεύτερος κοινωνικός νόμος. Τις εξεγέρσεις τις κάνουν οι εξεγερμένοι, να και ένας τρίτος κοινωνικός νόμος. Στις σύγχρονες εξεγέρσεις, λοιπόν, αρχής γενομένης από τη Γαλλία και τον Δεκέμβρη συμμετέχουν οι αποκλεισμένοι από τον Κυρίαρχο και τις σχέσεις Κυριαρχίας. Από το κράτος και τον καπιταλισμό δηλαδή. Αλλά μπορεί να συμμετέχει και όποιος/-α έχει απελπισμένη συνείδηση ή συνείδηση της απελπισίας.

Στη Γαλλία οι μαθητές έδωσαν το πολιτικό σύνθημα και ανταποκρίθηκε όλο το διάχυτο αποκλεισμένο κομμάτι των προαστίων, των διαμερισμάτων με εντονότερη μεταναστευτική σύνθεση, αλλά και το μητροπολιτικό νεολαιίστικο κομμάτι του Παρισιού, της Λιμόζ, της Λυών και άλλων δεκάδων πόλεων, μαζί με συντρόφους συντρόφισσες, και η άμυνα έγινε επίθεση. Η φωτιά, το οδόφραγμα, η λεηλασία είναι πολιτικά εργαλεία της εξέγερσης, αλλοτριωτικά μέν, αλλά και απελευθερωτικά ταυτόχρονα, δημιουργώντας απειλή και διευρύνοντας την ορατότητα της εξέγερσης.

Όλες οι εξεγέρσεις και οι επαναστάσεις αναπαράγουν στο πεδίο

της σύγκρουσης ό,τι έχουν εσωτερικεύσει σε αξίες και σημασίες από το καθεστωτικό πλαίσιο που καταστρέφουν, είτε είναι κυβερνητικά κτίρια είτε είναι η Luis Vuitton είτε ένα μπακάλικο. Η βία τους νομιμοποιείται από το ίδιο το δρών υποκείμενο και η βία τους δεν είναι παρά αυτή που αντιστοιχεί στην κοινωνία, απέναντι στην οργανωμένη βία του κράτους και αυτός είναι και ένας πρόσθετος νομιμοποιητικός της λόγος.

Άγρια η εξέγερση του Παρισιού και για αυτό αχειραγώγητη και αδιαμεσολάβητη. Άγρια γιατί λειτουργεί παρά και ενάντια σε κράτος, κόμματα, συνδικάτα, θεσμούς και φυσικά σε αφηγήματα επαναστατικά ή αντεπαναστατικά. Δεν ξεκινάει με κανένα πρόσημο, με κανένα καθολικό είναι. Ριζικός αθεϊσμός. Μηδενιστική εξέγερση, με την ευχή να στραφεί στον ενεργητικό μηδενισμό, ενάντια στον παθητικό μηδενισμό του καπιταλισμού. Να αρχίζει να συγκροτεί αξίες και δεσμούς από την αρχή μία-μία, για το εφικτό, το ανέφικτο, για το όριο, για τον χρόνο, για την θέσμιση, για τον κοινωνικό δεσμό.

Αυτή η σύγχρονη μηδενιστική εξέγερση είναι άγρια και στο πεδίο. Δεν είναι εύκολα εκεί τα πράγματα ούτε για αυτούς που συμμετέχουν αυτοδικαίως, λόγω πολιτικού προσανατολισμού, στις άγριες εξεγέρσεις. Οι αποκλεισμένοι αυτού του κόσμου θα αποτελούν την πλειοψηφία της εξέγερσης είτε της επερχόμενης είτε αυτής που ζήσαμε τον Δεκέμβρη. Το υποκείμενο αυτό έχει τον συγκεκριμένο προσανατολισμό της απελπισμένης συνείδησης και όχι της προοπτικής. Σε αυτό διαφέρουμε όμως. Αυτή η διαφορά στο πεδίο δεν είναι εύκολα διαχειρίσιμη. Παρόλα αυτά, οφείλουμε να συμμετέχουμε. Γι’ αυτό ούτε λόγος. Αλλά για να είμαστε στη ροή της εξέγερσης χρειάζεται και να αφήσουμε μερικές βεβαιότητες απέξω και ταυτόχρονα να μην ενσωματωθούμε απολύτως σε αυτό το διάχυτο. Εκ των ων ουκ άνευ, λοιπόν, ανεξάρτητη, ισχυρή, οργανωτική και πολιτική δυνατότητα. Αυτονομία εν συγκρούσει που λένε και οι φίλοι μας οι Γάλλοι.

Υ,Γ. Λένε διάφοροι για τις εκλογικές συνέπειες της εξέγερσης και ποιος θα χάσει και ποιος θα κερδίσει. Αυτοί που συμμετέχουν στις εκλογές θα χασοκερδίσουνε, πότε η Δεξιά πότε

η Αριστερά. Εδώ μετά το ‘08 και το ‘12 κέρδισε η αριστερά, στη Γαλλία ενδέχεται να κερδίσει η δεξιά της Λεπέν. Η Λεπέν το μόνο που μπορεί είναι να διευρύνει το μέτωπο της κοινωνικής αντίστασης και της ενδεχόμενης εξέγερσης. Το θέμα είναι τι θα κερδίσει η Γαλλική εξέγερση, ο Δεκέμβρης κατοχύρωσε ένα σύνολο ατομικών δικαιωμάτων και έχουμε ακόμη…

Μετά τη Ροζάβα: Ήττα ενός Εγχειρήματος ή Μετασχηματισμός μιας Δυνατότητας;

Έρευνα: Hasse-Nima Golkar .

Μετάφραση: Αντώνης Μπρούμας

Ένας αναρχοσυνδικαλιστικός στοχασμός πάνω στο κράτος, την εξουσία, τον πόλεμο και τον δημοκρατικό συνομοσπονδισμό

Για να διαβάσετε την αρχική δημοσίευση πατήστε ΕΔΩ

Εισαγωγή: Έφτασε η Ροζάβα στο Τέλος της;

Στις 25 Αυγούστου 2026, ο Μαζλούμ Αμπντί, γενικός διοικητής των Συριακών Δημοκρατικών Δυνάμεων (SDF), ανακοίνωσε στη Δαμασκό ότι οι SDF είχαν διαλυθεί ως αυτοτελής στρατιωτική δύναμη και ότι η διαδικασία ενσωμάτωσης των δυνάμεών τους στη στρατιωτική δομή του Συριακού κράτους είχε ολοκληρωθεί. Επί

χρόνια, οι SDF υπήρξαν ο βασικός στρατιωτικός πυλώνας της Αυτόνομης Διοίκησης της Βόρειας και Ανατολικής Συρίας. Έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στον πόλεμο ενάντια στο Ισλαμικό Κράτος (ISIS) και, στο απόγειό τους, έλεγχαν μεγάλο μέρος της βορειοανατολικής Συρίας.

Τρεις ημέρες αργότερα, ο Σύρος πρόεδρος Αχμέντ αλ-Σαράα διόρισε τον Μαζλούμ Αμπντί σύμβουλο της προεδρίας – ένα γεγονός του οποίου ο πολιτικός συμβολισμός είναι υπερβολικά βαρύς για να εκληφθεί ως απλός διοικητικός διορισμός.

Έτσι, ένα από τα σημαντικότερα πολιτικά και κοινωνικά πειράματα της σύγχρονης Μέσης Ανατολής εισήλθε σε μια εντελώς νέα φάση.

Έφτασε όμως η Ροζάβα στο τέλος της;

Αν εννοήσουμε τη Ροζάβα ως επικράτεια, ως αυτόνομη διοίκηση και ως στρατιωτική δύναμη, η απάντηση είναι σε μεγάλο βαθμό καταφατική. Αν όμως την εννοήσουμε ως κοινωνικό πείραμα που περιλαμβάνει κομμούνες, συμβούλια, την αυτοοργάνωση των γυναικών, συνεταιρισμούς, τοπική αυτοδιαχείριση, πολυεθνοτική συμβίωση και την απόπειρα υπέρβασης της λογικής του έθνους-κράτους, η απάντηση είναι πολύ πιο σύνθετη.

Από μια αναρχική σκοπιά, το κεντρικό ερώτημα ίσως δεν είναι:«Ηττήθηκε η Ροζάβα;» αλλά μάλλον:

«Τι πρέπει να επιβιώσει από τη Ροζάβα, ώστε η στρατιωτική ήττα των θεσμών της να μη μετατραπεί σε ήττα της ίδιας της ιδέας της κοινωνικής χειραφέτησης;» Για να προσεγγίσουμε αυτό το ερώτημα, χρειάζεται να επιστρέψουμε σε τέσσερις πνευματικές παραδόσεις: στον Μπακούνιν, τον Κροπότκιν, τον Μάρεϊ Μπούκτσιν και τον Αμπντουλάχ Οτσαλάν.

1. Μπακούνιν: το πρόβλημα δεν είναι

απλώς ποιος ελέγχει το κράτος

Μία από τις πιο θεμελιώδεις κριτικές του Μιχαήλ Μπακούνιν στη νεωτερική πολιτική στρεφόταν ενάντια στη συγκέντρωση της εξουσίας και ενάντια στην αυταπάτη ότι το κράτος μπορεί να τεθεί προσωρινά στα χέρια των επαναστατικών δυνάμεων και στη συνέχεια να διαλυθεί.

Για τον Μπακούνιν, το κράτος δεν είναι ένα ουδέτερο εργαλείο που μπορεί απλώς να παραδοθεί στις χειραφετητικές δυνάμεις. Το πρόβλημα έγκειται στην ίδια τη σχέση προσταγής και υπακοής. Στο *Κρατισμός και Αναρχία* υπογραμμίζει την αντίφαση ανάμεσα στην ελευθερία και την κρατική δομή. Από αυτή τη σκοπιά, η Ροζάβα εμπεριείχε μια θεμελιώδη αντίφαση.

Το πρόταγμα του δημοκρατικού συνομοσπονδισμού παρουσιάστηκε ως εναλλακτική απέναντι στο έθνος-κράτος. Κι όμως, για να αμυνθεί, χρειάστηκε να αναπτύξει ισχυρή στρατιωτική δομή, διοικητικούς θεσμούς, μηχανισμούς ασφαλείας και διπλωματικές σχέσεις με ισχυρά κράτη. Αυτή η αντίφαση δεν πρέπει να αναχθεί, με απλοϊκό τρόπο, σε «προδοσία» ή «εκτροπή».

Η Ροζάβα δεν αναδύθηκε σε έναν ειρηνικό κόσμο. Το ISIS, η Τουρκία, ο συριακός εμφύλιος πόλεμος και, τελικά, η νέα κυβέρνηση στη Δαμασκό συνιστούσαν πραγματικές και συχνά υπαρξιακές απειλές. Η ένοπλη αυτοάμυνα δεν ήταν απλώς μια θεωρητική επιλογή· ήταν μέρος του αγώνα για επιβίωση.

Το ερώτημα του Μπακούνιν ωστόσο παραμένει: Μπορεί μια δομή, που δημιουργήθηκε για να υπερασπιστεί την ελευθερία, να μετατραπεί σταδιακά σε δομή που υπάρχει ανεξάρτητα από την κοινωνία; Αυτό ίσως είναι το σημαντικότερο αναρχικό ερώτημα σχετικά με τη Ροζάβα.

2. Κροπότκιν: η κοινωνία προϋπάρχει

του κράτους

Αν ο Μπακούνιν στρέφει την προσοχή μας στους κινδύνους της συγκεντρωμένης εξουσίας, ο Κροπότκιν τη στρέφει στην ικανότητα της κοινωνίας για αυτοοργάνωση.

Στο *Αλληλοβοήθεια*, ο Κροπότκιν υποστηρίζει ότι η συνεργασία, η αλληλεγγύη και η αμοιβαία συνδρομή δεν πρέπει να εκλαμβάνονται απλώς ως προϊόντα της κρατικής οργάνωσης. Οι ανθρώπινες κοινότητες – όπως, πράγματι, και πολλές κοινότητες ζώων – έχουν αναπτύξει σύνθετες μορφές συνεργασίας χωρίς συγκεντρωτική δομή διοίκησης.

Η σημασία αυτής της ιδέας για τη Ροζάβα είναι προφανής. Αν οι άνθρωποι είναι ικανοί να οργανώνουν οι ίδιοι τη ζωή τους, τότε το θεμελιώδες πολιτικό ερώτημα δεν είναι πια:

«Ποιος κυβερνά το κράτος;» αλλά:

«Πόσο μεγάλο μέρος της κοινωνικής ζωής μπορεί να οργανωθεί χωρίς το κράτος και χωρίς τις κρατικές ιεραρχίες;»

Εδώ ακριβώς οι κομμούνες, τα συμβούλια, οι συνεταιρισμοί και οι ανεξάρτητες οργανώσεις γυναικών αποκτούν ιδιαίτερη σημασία. Αυτοί οι θεσμοί, περισσότερο από οποιαδήποτε τυπική κυβερνητική δομή, είναι ενδεχομένως οι γνήσιοι φορείς της κοινωνικής εμπειρίας της Ροζάβα. Από αυτή τη σκοπιά, η διάλυση των SDF δεν σημαίνει, από μόνη της, την καταστροφή της Ροζάβα ως κοινωνικής εμπειρίας.

Αν η κοινωνία έχει εσωτερικεύσει ικανότητες αυτοοργάνωσης, μια στρατιωτική δύναμη μπορεί να εξαφανιστεί χωρίς να εξαφανιστούν μαζί της όλες οι κοινωνικές σχέσεις που δημιουργήθηκαν τα προηγούμενα χρόνια. Αν όμως οι σχέσεις αυτές εξαρτιόνταν θεμελιωδώς από την πολιτική και στρατιωτική δομή, τότε η κατάσταση είναι πολύ διαφορετική.

3. Μπούκτσιν: η ελευθεριακή πολιτική οφείλει να δημιουργεί θεσμούς

Ο Μάρεϊ Μπούκτσιν προχωρεί το ερώτημα ένα βήμα παραπέρα. Υπερέβη έναν αναρχισμό νοούμενο απλώς ως άρνηση του κράτους και έθεσε το ερώτημα:

Πώς μπορεί να οργανωθεί μια σύνθετη νεωτερική κοινωνία μετά την κατάργηση του κράτους; Η απάντησή του πήρε μορφή στις ιδέες του κομμουναλισμού και του ελευθεριακού δημοτισμού: τη δημιουργία θεσμών άμεσης δημοκρατίας σε τοπικό επίπεδο, τη μεταξύ τους συνομοσπονδιακή σύνδεση και τη σταδιακή μεταφορά της πραγματικής πολιτικής εξουσίας από τις κρατικές δομές στις κοινότητες.

Εδώ ακριβώς η σχέση του Μπούκτσιν με την εμπειρία της Ροζάβα αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Ο δημοκρατικός συνομοσπονδισμός του Οτσαλάν δεν ταυτίζεται με τον κομμουναλισμό του Μπούκτσιν, επηρεάστηκε όμως έντονα από τις ιδέες του τελευταίου για την κοινωνική οικολογία, την τοπική δημοκρατία και τη συνομοσπονδιακή οργάνωση. Η πνευματική σχέση των δύο έχει εξεταστεί εκτενώς στην ακαδημαϊκή βιβλιογραφία.

Υπάρχει ωστόσο θεμελιώδης διαφορά ανάμεσα στον κρατικό ομοσπονδισμό και τον ελευθεριακό συνομοσπονδισμό. Στον κρατικό ομοσπονδισμό, η εξουσία παραμένει τελικά εντός του κράτους και απλώς κατανέμεται σε διαφορετικά διοικητικά επίπεδα.

Στον ελευθεριακό συνομοσπονδισμό, αντιθέτως, η εξουσία υποτίθεται ότι πηγάζει από τις κοινότητες, ενώ οι θεσμοί ανώτερου επιπέδου υπάρχουν πρωτίστως για να συντονίζουν και να εφαρμόζουν αποφάσεις που λαμβάνονται από τα κάτω.

Αυτό καθιστά αναπόφευκτο ένα κρίσιμο ερώτημα:

Εδραζόταν πράγματι η πραγματική πολιτική εξουσία στη Ροζάβα

στις κομμούνες και τα συμβούλια, ή παρέμειναν οι πολιτικές και στρατιωτικές δομές το αληθινό κέντρο εξουσίας; Αν το δεύτερο βρίσκεται πιο κοντά στην πραγματικότητα, τότε η σημερινή ήττα δεν είναι απλώς στρατιωτική. Αποκαλύπτει μια δομική ευαλωτότητα.

4. Οτσαλάν: η υπέρβαση του έθνους-κράτους

Ύστερα από μια μεγάλη μεταστροφή στην πολιτική του σκέψη, ο Αμπντουλάχ Οτσαλάν απομακρύνθηκε από την ιδέα της ίδρυσης ανεξάρτητου κουρδικού έθνους-κράτους και στράφηκε προς την έννοια του δημοκρατικού συνομοσπονδισμού.

Στο πλαίσιο αυτό, η κουρδική χειραφέτηση δεν απαιτεί κατ' ανάγκη τη δημιουργία ενός ακόμη έθνους-κράτους. Η κοινωνία μπορεί να οργανωθεί μέσα από κομμούνες, συμβούλια και δίκτυα τοπικών θεσμών, χωρίς να συγκροτήσει νέο κυρίαρχο κράτος. Επρόκειτο για θεμελιώδη θεωρητική μετατόπιση.

Το ερώτημα άλλαξε από:

«Πώς θα ιδρύσουμε το δικό μας κράτος;» σε:

«Πώς θα μειώσουμε την ανάγκη του κράτους μέσα στην κοινωνική ζωή;»

Η σημασία της Ροζάβα έγκειται στο ότι μετέφερε αυτή την ιδέα από το επίπεδο της πολιτικής θεωρίας στην πράξη, μέσα από πειράματα τοπικής αυτοκυβέρνησης, συμμετοχής των γυναικών, πολυεθνοτικής πολιτικής οργάνωσης και αποκεντρωμένων θεσμών.

Εδώ ακριβώς όμως αναδύεται η κεντρική αντίφαση.

5. Το παράδοξο της Ροζάβα: να είσαι

αντικρατικός σε έναν κόσμο κρατών

Η Ροζάβα επιδίωξε να υπερβεί τη λογική του έθνους-κράτους. Υπήρχε όμως μέσα σε έναν κόσμο όπου σχεδόν όλες οι μεγάλες πολιτικές δυνάμεις ήταν κράτη. Χρειαζόταν στρατιωτική δύναμη για την άμυνά της. Χρειαζόταν διεθνείς οικονομικές σχέσεις για την επιβίωσή της.

Στηρίχθηκε σε μεγάλο βαθμό στην αμερικανική στρατιωτική υποστήριξη στον πόλεμο ενάντια στο ISIS. Και χρειάστηκε να διαπραγματευτεί το μέλλον της με τη Δαμασκό, την Ουάσιγκτον, τη Μόσχα, την Άγκυρα και άλλες κρατικές δυνάμεις.

Αυτό παρήγαγε μια ιστορική αντίφαση: Ένα εγχείρημα που επιζητούσε την υπέρβαση της λογικής του κράτους αναγκάστηκε να συνάψει στρατηγικές σχέσεις με κράτη προκειμένου να επιβιώσει. Αυτό δεν ήταν κατ’ ανάγκη ηθική αποτυχία. Ήταν όμως δομική ευαλωτότητα.

Όσο περισσότερο η επιβίωση ενός εγχειρήματος εξαρτάται από εξωτερικές δυνάμεις, στρατιωτικούς θεσμούς και διπλωματικές δομές, τόσο μεγαλύτερη μπορεί να γίνει η απόσταση ανάμεσα στο εγχείρημα και τις αρχικές του αρχές αυτοκυβέρνησης.

6. Το ζήτημα των SDF: η κοινωνία υπεράσπιζε τον στρατό ή ο στρατός την κοινωνία;

Το ερώτημα μοιάζει σκληρό, από αναρχική σκοπιά όμως είναι αναπόφευκτο. Κανένας σοβαρός παρατηρητής δεν μπορεί να αρνηθεί τον ιστορικό ρόλο των SDF στην ήττα του ISIS.Οφείλουμε ωστόσο να διακρίνουμε ανάμεσα σε δύο διαφορετικές σχέσεις:

κοινωνία → αμυντική οργάνωση

και

αμυντική οργάνωση → πολιτική δομή → κοινωνία

Στην πρώτη περίπτωση, ο στρατός είναι εργαλείο της κοινωνίας. Στη δεύτερη, η κοινωνία καθίσταται εξαρτημένη από την αναπαραγωγή της στρατιωτικής δομής.

Ο πόλεμος τείνει να γεννά συγκεντρωτισμό, πειθαρχία, ιεραρχία και σχέσεις διοίκησης, ενώ η κοινωνική αυτοκυβέρνηση εξαρτάται από τη συμμετοχή, τη διαβούλευση, τη διάχυση της εξουσίας και την οριζόντια λήψη αποφάσεων.

Έτσι, ο πόλεμος θέτει κάθε χειραφετητικό εγχείρημα μπροστά σε έναν θεμελιώδη κίνδυνο:

Οι δομές που δημιουργούνται για τον πόλεμο ενδέχεται να επιβιώσουν του πολέμου και να μεταφέρουν τη λογική του πολέμου μέσα στην πολιτική και κοινωνική ζωή.

Από αυτή τη σκοπιά, η διάλυση των SDF δεν είναι απλώς η ήττα μιας στρατιωτικής οργάνωσης. Προσφέρει επίσης την ευκαιρία να αναρωτηθούμε πόσο μεγάλο μέρος της πολιτικής ισχύος της Ροζάβα είχε καταστεί εξαρτημένο από τις στρατιωτικές δομές.

7. Οι Ηνωμένες Πολιτείες και το πρόβλημα του «αναγκαίου συμμάχου»

Η συνεργασία ανάμεσα στις Ηνωμένες Πολιτείες και τους SDF υπήρξε καθοριστική για τον αγώνα ενάντια στο ISIS και για την επιβίωση της αυτόνομης διοίκησης. Τα κράτη όμως δρουν με γνώμονα στρατηγικά συμφέροντα, όχι με γνώμονα την πίστη σε χειραφετητικά εγχειρήματα.

Αυτό απαιτεί τη διάκριση δύο εννοιών: της τακτικής συμμαχίας και της στρατηγικής εξάρτησης. Η τακτική συνεργασία με ένα κράτος μπορεί να είναι αναγκαία υπό ορισμένες συνθήκες.

Όταν όμως η επιβίωση ενός κινήματος καθίσταται εξαρτημένη από τις αποφάσεις αυτού του κράτους, μια μεταβολή των γεωπολιτικών

προτεραιοτήτων μπορεί να εκθέσει ολόκληρο το εγχείρημα σε βαθιά ευαλωτότητα.

Αυτό είναι ένα από τα πικρά μαθήματα της Ροζάβα.

Η Ροζάβα μπόρεσε να αξιοποιήσει την αμερικανική υποστήριξη στον αγώνα ενάντια στο ISIS, ποτέ όμως δεν μπόρεσε να μετατρέψει αυτή την υποστήριξη σε μόνιμη εγγύηση πολιτικής αυτονομίας. Και ποτέ δεν υπήρξε λόγος να υποθέσει κανείς ότι θα μπορούσε.

8. Μια αναρχική κριτική της ίδιας της Ροζάβα

Εδώ ακριβώς ένα αναρχικό έντυπο οφείλει επίσης να υπερβεί τη ρομαντικοποίηση της Ροζάβα.

Η Ροζάβα δεν ήταν μια πλήρως αναρχική κοινωνία.

Αυτό πρέπει να ειπωθεί καθαρά.

Ήταν ένας σύνθετος συνδυασμός:

- **κουρδικής απελευθερωτικής πολιτικής·**
- **δημοκρατικού συνομοσπονδισμού·**
- **κομμουναλισμού·**
- **φεμινισμού·**
- **κομματικής οργάνωσης·**
- **διοικητικών θεσμών·**
- **στρατιωτικών δυνάμεων·**
- **δομών ασφαλείας·**
- **και διπλωματικών σχέσεων με ξένα κράτη.**

Η Ροζάβα, επομένως, δεν πρέπει να κριθεί σαν να επρόκειτο για μια πλήρως πραγματωμένη αναρχική κοινωνία. Είναι ακριβέστερο να την κατανοήσουμε ως ένα ριζοσπαστικό πολιτικό και κοινωνικό πείραμα, που επιχείρησε να θέσει σε εφαρμογή στοιχεία της αναρχικής και κομμουναλιστικής σκέψης υπό εξαιρετικά δυσμενείς

συνθήκες. Και ακριβώς επειδή υπήρξε πείραμα, οι αποτυχίες του είναι εξίσου σημαντικές με τα επιτεύγματά του. Αν μιλήσουμε μόνο για τα επιτεύγματά της, μετατρέπουμε τη Ροζάβα σε μύθο.Αν μιλήσουμε μόνο για τις αποτυχίες της, διαγράφουμε ένα από τα σημαντικότερα πολιτικά πειράματα των τελευταίων δεκαετιών.

9. Οι γυναίκες: η σημαντικότερη δοκιμασία για το μέλλον της Ροζάβα

Από αναρχική σκοπιά, το μέλλον της Ροζάβα ενδέχεται να μετρηθεί λιγότερο από την τύχη των διοικητικών κτιρίων ή ακόμη και των εδαφικών ορίων, και περισσότερο από την τύχη της αυτόνομης αυτοοργάνωσης των γυναικών.Η απελευθέρωση των γυναικών στη Ροζάβα δεν ήταν απλώς κυβερνητική πολιτική ούτε ζήτημα εκλογικών ποσοστώσεων.

Οι ανεξάρτητες γυναικείες οργανώσεις και οι YPJ αποτελούσαν μέρος της θεμελιώδους διεκδίκησης του εγχειρήματος: ότι η κοινωνική χειραφέτηση είναι αδύνατη χωρίς τον μετασχηματισμό των πατριαρχικών σχέσεων. Το μέλλον αυτών των δομών είναι σήμερα ένα από τα σημαντικότερα ερωτήματα γύρω από τη διαδικασία ενσωμάτωσης.

Πρόσφατα δημοσιεύματα έχουν αναδείξει επίσης τη δυσκολία ένταξης των YPJ στη νέα στρατιωτική δομή της Συρίας, η οποία ιστορικά στερείται σημαντικής γυναικείας συμμετοχής.

Το ερώτημα, επομένως, δεν είναι απλώς: «Πόση αυτονομία θα διατηρήσουν οι Κούρδοι;»

Το βαθύτερο ερώτημα είναι: «θα διατηρήσουν οι γυναίκες στη Ροζάβα το δικαίωμα να συντηρούν αυτόνομες μορφές οργάνωσης και ανεξάρτητη κοινωνική ισχύ;»

Αν η απάντηση είναι αρνητική, τότε ακόμη κι αν επιβιώσουν ορισμένα πολιτισμικά και διοικητικά δικαιώματα, μία από τις πιο ριζοσπαστικές διαστάσεις του πειράματος της Ροζάβα θα έχει χαθεί.

10. Το ζήτημα της πολυεθνοτικότητας

Η Ροζάβα δεν πρέπει να αναχθεί σε ένα αποκλειστικά κουρδικό εγχείρημα.

Μέρος της ιστορικής της σημασίας έγκειται στη διεκδίκησή της να δημιουργήσει μια πολιτική τάξη πραγμάτων όπου Κούρδοι, Άραβες, Ασσύριοι, Συριακοί και άλλες κοινότητες θα μπορούσαν να συμμετέχουν μέσα σε ένα κοινό πολιτικό πλαίσιο.

Για τον αναρχισμό, αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό.

Ο αναρχισμός αντιτίθεται όχι μόνο στο κράτος αλλά και στην αναγωγή των ανθρώπων σε προκαθορισμένες πολιτικές ταυτότητες – είτε αυτές είναι εθνικές, εθνοτικές, θρησκευτικές ή ακόμη και ιδεολογικές. Αν η Ροζάβα είχε καταλήξει να γίνει απλώς μια ακόμη μορφή κουρδικού έθνους-κράτους, θα είχε χάσει μεγάλο μέρος της θεωρητικής της σημασίας.

Ένα κριτήριο αξιολόγησης του μέλλοντός της πρέπει επομένως να είναι: θα διατηρήσουν όλες οι κοινότητες που ζουν στην περιοχή ουσιαστικές δυνατότητες ισότιμης συμμετοχής και αυτοοργάνωσης; Το ερώτημα αυτό υπερβαίνει το ζήτημα των «κουρδικών δικαιωμάτων». Αφορά την ίδια την κοινωνική ελευθερία.

11. Η διάλυση των SDF: το τέλος μιας δομής, όχι κατ’ ανάγκη το τέλος μιας εμπειρίας

Οφείλουμε τώρα να αναμετρηθούμε με τη νέα πολιτική πραγματικότητα.

Στις 25 Αυγούστου, οι SDF ανακοίνωσαν τη διάλυσή τους και την ενσωμάτωση των δυνάμεών τους στον συριακό στρατό. Η Δαμασκός επεκτείνει επίσης τον έλεγχό της σε εδάφη και θεσμούς που διοικούνταν προηγουμένως από την αυτόνομη διοίκηση.

Έτσι, πολιτικά και στρατιωτικά, η Ροζάβα υπέστη μεγάλη ήττα.

Αυτό όμως δεν απαντά ακόμη στο τι θα απογίνουν:

- **τα συμβούλια,**
- **οι κομμούνες,**
- **οι συνεταιρισμοί,**
- **οι γυναικείες οργανώσεις,**
- **η κουρδική εκπαίδευση και ο κουρδικός πολιτισμός,**
- **τα κοινωνικά δίκτυα,**
- **και η εμπειρία της πολυεθνοτικής συμβίωσης.**

Αν αυτές οι δομές μπορέσουν να συνεχίσουν να υπάρχουν σε κάποια ανεξάρτητη μορφή και από τα κάτω, η «Ροζάβα» ενδέχεται να μετασχηματιστεί από εδαφική πολιτική οντότητα σε κοινωνική παράδοση. Από αναρχική σκοπιά, αυτό θα ήταν ένας βαθύτατα σημαντικός μετασχηματισμός.

12. Η διαφορά ανάμεσα στην αποκέντρωση και την αυτοκυβέρνηση

Ένας από τους μεγάλους κινδύνους που βρίσκονται μπροστά μας είναι η σύγχυση της διοικητικής αποκέντρωσης με την αυτοκυβέρνηση.

Μια κεντρική κυβέρνηση μπορεί να επιτρέψει την ύπαρξη τοπικών συμβουλίων. Μπορεί να αναγνωρίσει την κουρδική γλώσσα. Μπορεί να διατηρήσει ορισμένους τοπικούς διοικητές. Κανένα όμως από αυτά δεν συνιστά, από μόνο του, αυτοκυβέρνηση.

Διοικητική αποκέντρωση σημαίνει ότι το κεντρικό κράτος αποφασίζει πόση αρμοδιότητα θα εκχωρήσει προς τα κάτω. Αυτοκυβέρνηση σημαίνει ότι οι ίδιοι οι άνθρωποι καθορίζουν πόσο μέρος της κοινωνικής τους ζωής θα οργανώσουν συλλογικά και με ποιον τρόπο.

Η διαφορά είναι θεμελιώδης. Αν τα συμβούλια καταστούν απλώς διοικητικά παραρτήματα του κράτους, τότε η Ροζάβα έχει

μετατραπεί σε ένα αποκεντρωμένο διοικητικό σύστημα. Αν τα συμβούλια διατηρήσουν ουσιαστική κοινωνική και οικονομική ισχύ, τότε ένα μέρος του πειράματος της αυτοκυβέρνησης επιβιώνει.

13. Το τελικό ερώτημα: μπορεί η Ροζάβα να επιβιώσει χωρίς να γίνει κράτος;

Αυτή ίσως είναι η σημαντικότερη δοκιμασία που αρχίζει τώρα. Η Ροζάβα δεν μπορεί πια να στηριχθεί σε έναν ανεξάρτητο στρατό.

Δεν μπορεί πια να στηριχθεί σε εδαφικό έλεγχο της κλίμακας των προηγούμενων χρόνων. Και δεν μπορεί πια να θεωρεί δεδομένο ότι η αμερικανική στρατιωτική υποστήριξη θα της παρέχει μόνιμη στρατηγική ασπίδα.

Τι απομένει;

Η κοινωνία.

Και εδώ ακριβώς ο Κροπότκιν, ο Μπακούνιν, ο Μπούκτσιν και ο Οτσαλάν επανέρχονται στο κέντρο της συζήτησης.

Αν η κοινωνία διαθέτει πραγματικά την ικανότητα της αυτοοργάνωσης, ενδέχεται να διατηρήσει μέρος της εμπειρίας της ακόμη και μετά την ήττα της πολιτικής δομής. Αν δεν τη διαθέτει, τότε ένα εγχείρημα που επιδίωξε να υπερβεί το κράτος ενδέχεται τελικά να απορροφηθεί από το κράτος. Από αυτή τη σκοπιά, η ήττα των SDF μπορεί παραδόξως να μετατραπεί σε θεωρητική δοκιμασία του ίδιου του δημοκρατικού συνομοσπονδισμού.

14. Τρία πιθανά μέλλοντα

Το μέλλον δεν προβλέπεται με βεβαιότητα, μπορούμε ωστόσο να φανταστούμε τρεις ευρείες διαδρομές.

Πρώτη: απορρόφηση

Οι πρώην πολιτικές, δικαστικές, οικονομικές και στρατιωτικές δομές απορροφώνται από την κεντρική κυβέρνηση, ενώ τα συμβούλια μετατρέπονται σε διοικητικά όργανα. Στην περίπτωση αυτή, η Ροζάβα καθίσταται ένα κεφάλαιο, που ανήκει στην ιστορία.

Δεύτερη: περιορισμένη αυτοκυβέρνηση εντός της Συρίας

Η κεντρική κυβέρνηση διατηρεί την τυπική κυριαρχία, ενώ σημαντικά πολιτισμικά, εκπαιδευτικά και τοπικά διοικητικά δικαιώματα παραμένουν στην περιοχή. Αυτό θα μπορούσε να παραγάγει έναν πολιτικό συμβιβασμό, θα παρέμενε όμως αναγκαίο να κριθεί αν η «αυτοκυβέρνηση» διαθέτει γνήσια κοινωνική ισχύ ή απλώς εκχωρημένη διοικητική αρμοδιότητα.

Τρίτη: ο μετασχηματισμός της Ροζάβα

Η Ροζάβα παύει να είναι πρωτίστως κυβέρνηση ή επικράτεια και γίνεται ένα δίκτυο κοινωνικών σχέσεων: κομμούνες, συμβούλια, συνεταιρισμοί, γυναικείες οργανώσεις, τοπική αλληλεγγύη και μορφές αυτοδιαχείρισης. Αυτό είναι το δυσκολότερο σενάριο. Από αναρχική σκοπιά όμως, ενδέχεται να είναι και το βαθύτερο και το πολυτιμότερο.

15. Από τον Μπακούνιν στον Οτσαλάν: το ερώτημα που μένει αναπάντητο

Αν τοποθετήσουμε τις τέσσερις πνευματικές παραδόσεις που εξετάσαμε εδώ σε μία αλυσίδα, θα μπορούσαμε να πούμε:

Ο Μπακούνιν ρωτά:

Πώς μπορεί να αποδομηθεί η συγκεντρωμένη εξουσία;

Ο Κροπότκιν ρωτά:

Πώς μπορεί η κοινωνία να αυτοοργανωθεί μέσα από την

αλληλοβοήθεια;

Ο Μπούκτσιν ρωτά:

Πώς μπορεί αυτή η αυτοοργάνωση να θεσμιστεί μέσα από την άμεση δημοκρατία και τη συνομοσπονδία;

Ο Οτσαλάν ρωτά:

Πώς μπορεί αυτή η λογική να εφαρμοστεί μέσα σε μια πολυεθνοτική κοινωνία, υπερβαίνοντας συγχρόνως το έθνος-κράτος;

Η Ροζάβα όμως πρόσθεσε ένα πέμπτο ερώτημα:

Πώς μπορεί μια αυτοκυβερνώμενη κοινωνία να αμυνθεί σε έναν κόσμο κρατών, στρατών, συνόρων και πολέμου, χωρίς να επιτρέψει στα ίδια της τα εργαλεία άμυνας να γίνουν εξουσία χωριστή από την κοινωνία; Το ερώτημα αυτό δεν έχει ακόμη ικανοποιητική απάντηση, ούτε θεωρητική ούτε πρακτική. Και ίσως αυτή να είναι η σημαντικότερη παρακαταθήκη της Ροζάβα.

Συμπέρασμα: το τέλος της Ροζάβα – ή η αρχή μιας άλλης φάσης;

Δεν πρέπει να στρέψουμε αλλού το βλέμμα από τη σημερινή πολιτική πραγματικότητα.

Οι SDF διαλύθηκαν.

Η ανεξάρτητη στρατιωτική τους δομή εξαφανίστηκε.

Η κεντρική εξουσία στη Δαμασκό επεκτείνει τη δικαιοδοσία της.

Και πρώην ηγέτες των SDF εισέρχονται πλέον στις πολιτικές δομές του νέου συριακού κράτους.

Αυτές είναι πραγματικότητες που δεν συγκαλύπτονται με τη φράση «η επανάσταση συνεχίζεται».

Ταυτόχρονα, ωστόσο, η ήττα ενός στρατού δεν πρέπει να εξισώνεται αυτομάτως με την καταστροφή μιας κοινωνικής εμπειρίας. Η ιστορία των χειραφετητικών κινημάτων δείχνει ότι μια ιδέα είναι πραγματικά ζωντανή όταν μπορεί να επιβιώσει, με κάποια μορφή, ακόμη και μετά την κατάρρευση της πολιτικής δομής που τη μεταλαμπάδευσε.

Από αυτή τη σκοπιά, το μέλλον της Ροζάβα ενδέχεται να μην κρίνεται πλέον πρωτίστως στη Δαμασκό, την Άγκυρα, την Ουάσιγκτον, ούτε καν στα διοικητικά κτίρια της βορειοανατολικής Συρίας.

Ενδέχεται να κριθεί στην κομμούνα, στο συμβούλιο, στον συνεταιρισμό, στο σχολείο, στη γυναικεία οργάνωση και στις καθημερινές σχέσεις μέσα από τις οποίες οι άνθρωποι οργανώνουν τη ζωή τους.

Αν αυτά τα δίκτυα μπορέσουν να διατηρήσουν έναν βαθμό αυτονομίας, η Ροζάβα ενδέχεται να μετασχηματιστεί από εδαφικό εγχείρημα σε κοινωνική παράδοση. Αν δεν μπορέσουν, τότε οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι ένα σημαντικό μέρος του εγχειρήματος απορροφήθηκε από το νέο κράτος. Και ίσως αυτό να είναι ένα από τα βαθύτερα μαθήματα της Ροζάβα:

Η απελευθέρωση μπορεί να ξεκινά με την κατάληψη της εξουσίας, πλησιάζει όμως την ελευθερία μόνον όταν η εξουσία δεν μπορεί πια να αποχωριστεί από την κοινωνία. Η Ροζάβα δεν μας έδωσε ακόμη οριστική απάντηση σε αυτό το ερώτημα.

Ίσως να μην μπορούσε ποτέ. Αυτό όμως ακριβώς είναι που καθιστά τόσο μεγάλη την ιστορική της σημασία. Η Ροζάβα δεν μας πρόσφερε ένα τέλειο υπόδειγμα. Μας έδωσε ένα πραγματικό ιστορικό πείραμα.

Ένα πείραμα που κατέδειξε ότι η αυτοκυβέρνηση, ο φεμινισμός, ο κομμουναλισμός, η πολυεθνοτική συμβίωση και η αντίσταση στο έθνος-κράτος μπορούν να περάσουν από την πολιτική θεωρία στη βιωμένη κοινωνική πράξη – αλλά και ένα πείραμα που κατέδειξε πώς ο πόλεμος, η στρατιωτική ισχύς, η γεωπολιτική και η

εξωτερική εξάρτηση μπορούν να θέσουν υπό τεράστια πίεση ακόμη και τα πιο ριζοσπαστικά εγχειρήματα αυτοκυβέρνησης.

Ίσως, επομένως, να είναι πρόωρο να μιλάμε για τον «θάνατο της Ροζάβα». Μια ακριβέστερη διατύπωση θα ήταν: Η Ροζάβα έφτασε στο τέλος μιας ιστορικής μορφής· το αν θα εξαφανιστεί και η ιδέα της Ροζάβα εξαρτάται από την ικανότητα των ανθρώπων να διαφυλάξουν και να επινοήσουν εκ νέου την κοινωνική αυτοοργάνωση.

Και αυτό είναι ένα ερώτημα που το μέλλον δεν έχει ακόμη απαντήσει.

Γυναίκα – Ζωή – Ελευθερία!

Προτεινόμενη βιβλιογραφία

Μιχαήλ Μπακούνιν

Κρατισμός και Αναρχία (1873) – για την κριτική του κράτους, της συγκεντρωμένης εξουσίας και της σχέσης ανάμεσα στην ελευθερία και την πολιτική οργάνωση.

Πιότρ Κροπότκιν

Αλληλοβοήθεια: Ένας παράγοντας της εξέλιξης (1902) – για την έννοια της αλληλοβοήθειας και την ιστορική ικανότητα των κοινοτήτων για αυτοοργάνωση.

Μάρεϊ Μπούκτσιν

Έργα για την κοινωνική οικολογία, τον κομμουναλισμό και τον ελευθεριακό δημοτισμό – για την κατανόηση της σχέσης ανάμεσα στην οικολογία, την ιεραρχία, την κομμούνα, την άμεση δημοκρατία και τη συνομοσπονδιακή οργάνωση.

Αμπντουλάχ Οτσαλάν

Έργα για τον δημοκρατικό συνομοσπονδισμό – για την κατανόηση

του μετασχηματισμού της κουρδικής πολιτικής σκέψης από το πρόταγμα του έθνους-κράτους προς τον δημοκρατικό συνομοσπονδισμό.

Federico Mazzucotelli

Μελέτες για τον δημοκρατικό συνομοσπονδισμό και τις πολιτικές δομές της Ροζάβα – για την εξέταση των ιστορικών και θεωρητικών καταβολών του εγχειρήματος.

1. ***C. Hammy***

Lessons From Rojava for the Paradigm of Social Ecology – για την εξέταση της σχέσης ανάμεσα στη Ροζάβα, τον Μπούκτσιν, την κοινωνική οικολογία και τον δημοκρατικό συνομοσπονδισμό.

Η Βασιλεία ως εργαστήριο καταστολής: Το δημοψήφισμα για την ποινικοποίηση του δρόμου

Της Ιωάννας Δαραμούσκα Γιαννίκου

Το δημοψήφισμα της 27ης Σεπτεμβρίου για την οικονομική εξόντωση και την προληπτική καταστολή των αγώνων
Στο καντόνι της Βασιλείας, το δημοψήφισμα της 27ης Σεπτεμβρίου για την «Anti-Chaoten-Initiative» συμπυκνώνει τη σύγχρονη στρατηγική του κεφαλαίου απέναντι στα μαχητικά κομμάτια του κινήματος. Η πρόταση, που κατατέθηκε από την ακροδεξιά SVP και στηρίζεται από το φιλελεύθερο FDP και τον τοπικό Εμπορικό Σύλλογο (Gewerbeverband), επιχειρεί να θεσμοθετήσει ένα πρωτοφανές πλαίσιο οικονομικού εκβιασμού.

Παρά τη συντριπτική απόρριψή της στο τοπικό κοινοβούλιο (73 «Όχι» έναντι 20 «Ναι»), το εμπορικό κεφάλαιο και η δεξιά οδηγούν το μέτρο στην κάλπη, ποντάροντας στα συντηρητικά ανακλαστικά της κοινωνίας.

Τον πυρήνα αυτού του δημοψηφίσματος αποτελεί η επιβολή της λεγόμενης «αρχής του υπαίτιου». Το κράτος επιδιώκει να μετακυλίει τα υπέρογκα έξοδα των αστυνομικών επιχειρήσεων, των δυνάμεων καταστολής και των υλικών ζημιών απευθείας στους διαδηλωτές. Κάθε μη αδειοδοτημένη πορεία, κάθε αυθόρμητη συγκέντρωση και κάθε μορφή άμεσης δράσης βαφτίζεται «βανδαλισμός», ενώ η τοπική κυβέρνηση δεσμεύεται να εφαρμόσει ένα σχέδιο πλήρους εξάλειψης των κινητοποιήσεων που περιφρονούν την κρατική αδειοδότηση.

Ιδιαίτερα αποκαλυπτική για τον ταξικό χαρακτήρα του μέτρου είναι η ρητή στοχοποίηση των αντισυγκεντρώσεων. Η πρόταση ορίζει ότι όποιος παρεμποδίζει ή διαταράσσει μια αδειοδοτημένη συγκέντρωση –όπως μια φασιστική φιέστα– θα φορτώνεται το κόστος των αστυνομικών δυνάμεων. Το κράτος στήνει έτσι μια θεσμική ασπίδα προστασίας γύρω από τους φασίστες, ποινικοποιώντας την αντιφασιστική περιφρούρηση και μετατρέποντας το μπλοκάρισμα της ακροδεξιάς σε ένα τεράστιο οικονομικό ρίσκο.

Όπως αναδεικνύει το δίκτυο αγώνα «Recht auf Protest» και οργανώσεις δικαιωμάτων, πρόκειται για μια τακτική «Chilling Effect» (κλίμακα εκφοβισμού). Βλέποντας τα όρια της φυσικής καταστολής στο δρόμο, η αστυνομία και η εργοδοσία επιστρατεύουν την οικονομική εξόντωση. Η απειλή να χρεωθεί ένας αγωνιστής δεκάδες χιλιάδες φράγκα απλώς και μόνο επειδή βρέθηκε στο σημείο μιας απροειδοποίητης πορείας, μιας κατάληψης ή μιας αντιφασιστικής περιφρούρησης, στοχεύει στην καλλιέργεια του φόβου και στην αποσυσπείρωση των μαχητικών κομματιών.

Σε μια πόλη όπου μεγάλο μέρος της τάξης μας δεν έχει καν δικαίωμα ψήφου, η παρουσία στο δρόμο είναι το μόνο μέσο πάλης.

Η διάκριση μεταξύ «νόμιμων» και «παράνομων» διαδηλώσεων αποτελεί έναν αστικό μύθο. Η διαμαρτυρία και η σύγκρουση δεν ζητούν την άδεια της αστυνομίας· επιβάλλονται στην πράξη.

Το δημοψήφισμα της 27ης Σεπτεμβρίου στη Βασιλεία είναι ένα επικίνδυνο πείραμα. Αν το μοντέλο της συλλογικής χρέωσης των κατασταλτικών επιχειρήσεων επικρατήσει, θα αποτελέσει το επόμενο όπλο στη φαρέτρα των ευρωπαϊκών κρατών. Απέναντι στην κρατική τρομοκρατία, τη νομική ενοχοποίηση και την οικονομική εξόντωση των αγωνιζόμενων, η μόνη απάντηση παραμένει η οργάνωση στη βάση, η παρουσία στο δρόμο και η αμέριστη διεθνιστική αλληλεγγύη.

Το δικό μας ρολόι δεν ξεκίνησε ποτέ

Του Άγγελου Μητροκώτσα

Φυσικά και ζητωκραυγάσαμε σύσσωμοι εκείνη τη μέρα. Κομμουνιστ@, αναρχικ@, αριστεριστές, αντιεξουσιαστές, νοικοκυραίοι (όχι όλοι). Φυσικά και πήραμε τα πάνω μας από αυτή τη μεγαλειώδη νίκη επί του φασισμού, φυσικά και χαρήκαμε που οι εκπρόσωποί τους μπήκαν φυλακή και οι υπόλοιποι γύρισαν στις τρύπες τους να μαραζώσουν.

Και καλά κάναμε. Εκείνες οι δεκάδες χιλιάδες έξω απ' το Εφετείο δεν ήταν διακόσμηση. Δεν αποφάσισαν αυτοί την ποινή, αποφάσισαν όμως το νόημά της. Άλλο πράγμα να καταδικάζονται οι ναζί επειδή το θέλει ο Μητσοτάκης, κι εντελώς άλλο επειδή το απαιτεί η κοινωνία. Αυτή τη μάχη την κερδίσαμε και δεν την παίρνει πίσω κανείς.

Λιγότεροι όμως το αντιλαμβάνονται σήμερα, και ακόμη λιγότεροι το αντιλήφθηκαν τότε, ότι η αστική δικαιοσύνη και η αστική δημοκρατία έκαναν αυτό που υποσχέθηκαν να κάνουν και "ξεχρέωσαν". Έκαναν το θεσμικό τους καθήκον, καταδίκασαν την ηγεσία της Χρυσής Αυγής ως εγκληματική οργάνωση και έστειλαν τους καταδικασμένους στη φυλακή. Και εννοείται δεν μιλάμε για πολιτική καταδίκη, επειδή είναι φασίστες, καταδίκη για (κάποια από) τα ποινικά αδικήματα που διέπραξαν.

Και έτσι, ούτε εφτά χρόνια μετά, ο αμετανόητος αρχιφασίστας Κασιδιάρης είναι ξανά ελεύθερος – και μάλιστα με τη σφραγίδα του κράτους. Ο Κασιδιάρης δεν δραπέτευσε, δεν πήρε χάρη, δεν βρήκε παραθυράκι. Βγήκε στις δώδεκα το μεσημέρι απ' τον Δομοκό έχοντας εκτίσει την ποινή του, με χαρτί και βούλα, με δεκάδες οπαδούς να τον χειροκροτούν στην πύλη, έχοντας ήδη ανακοινώσει κόμμα που θα στηρίζει (με το ίδιο νομικό παραθυράκι που εκμεταλλεύτηκε το 2023). Πολιτεύεται και πορώνει τους στόκους υποστηρικτές του. Νόμιμα. Καθαρός.

Αυτό φυσικά και δεν είναι κάποια αστοχία του συστήματος. Είναι η κανονική του λειτουργία. Η ποινή έχει αρχή και τέλος επειδή έτσι είναι φτιαγμένη: είναι λογαριασμός που κάποια στιγμή εξοφλείται. Εμείς όμως ποτέ δεν τους θέλαμε μέσα επειδή χρωστούσαν χρόνια στον Ποινικό Κώδικα. Ποτέ δεν τους θέλαμε μέσα. Τους πολεμάμε και τους καταδικάζουμε κοινωνικά επειδή είναι ναζί. Κι αυτό δεν ήταν ποτέ νομική απαίτηση, είναι πολιτική. Το κράτος τους δίκασε και τους καταδίκασε για ό,τι έκαναν. Εμείς τους καταδικάζουμε για ό,τι είναι και για ό,τι θέλουν να κάνουν. Κι αυτά τα δύο δεν είναι το ίδιο πράγμα: το πρώτο έχει ημερομηνία λήξης, το δεύτερο δεν έχει. Τη στιγμή που μεγάλο μέρος την κοινωνίας, αλλά και μεγάλο μέρος του κινήματος (χωρίς πάντα να το πει δυνατά όπως ο χώρος της αριστεράς) ανέθεσε μια πολιτική απαίτηση σε ένα δικαστήριο δεχτήκαμε μαζί και την ημερομηνία λήξης της ποινής που επέβαλε. Η ποινή λοιπόν έληξε σήμερα, στις δώδεκα.

Και μεις τι θα ζητάμε τώρα; Απ' την κυβέρνηση να τους βάλει κι άλλα χρόνια μέσα; Απ' το σύστημα να εξολοθρεύσει τον φασισμό,

ενώ το ίδιο το σύστημα τον γεννάει; Και με τι εργαλείο, τέλος πάντων; Με αυστηρότερο Ποινικό Κώδικα; Ό,τι σφίξει για να πέφτουν βαρύτερες ποινές στους χρυσαυγίτες και τους φασίστες, θα πέσει και σε κάθε άλλον κρατούμενο, ποινικό και πολιτικό (και δεν πέφτει ποτέ ισόποσα). Δεν είναι δουλειά μας αυτή, δεν είναι πολιτική θέση. Και είναι και παγίδα, το να πιστεύουμε ότι η φυλακή είναι η λύση. Με την ίδια λογική για το δημοκρατικό κράτος, αυτή είναι η λύση και για τους παρακτρεπόμενους αντιεξουσιαστές, αναρχικούς, κινηματικούς, φοιτητές, μαθητές. Κάθε φορά που ζητάμε από το κράτος περισσότερη αυστηρότητα, του δίνουμε εμείς οι ίδιοι το άλλοθι να την ασκήσει εκεί που το βολεύει.

Κανένα δικαστήριο και καμιά αστική δημοκρατία δεν πρόκειται να "πατάξει" τον φασισμό και να φέρει τις κρεμάλες που γκαρίζαμε (και ακόμα γκαρίζουμε) εμείς. Κι αυτό δεν είναι θέμα κακής πίστης ούτε θεσμικής ανεπάρκειας. Δεν είναι ότι "αλήτες πολιτικοί και δικαστές δεν κάνουν καλά τη δουλειά τους". Είναι ότι το κράτος δεν αντιπαρατίθεται ποτέ στον φασισμό, δεν στέκεται στην ίδια πλευρά του με "εμάς". Είναι μια εξουσία χωρισμένη από την κοινωνία, ένας μηχανισμός που την κυβερνά απ' έξω και από πάνω Κι έτσι, ο φασισμός δεν είναι το αντίθετο της κρατικής διαχείρισης. Είναι η εφεδρεία της. Και τα δύο ξεκινούν από την ίδια παραδοχή: ότι η κοινωνία δεν μπορεί να αποφασίζει μόνη της για τη ζωή της, ότι χρειάζεται κάποιον από πάνω – ειδικούς, αγορές, "αναγκαιότητες", αρχηγούς – να της πει τι γίνεται, ό,τι χρειάζεται την ετερονομία – μία κοινωνία που φτιάχνει η ίδια τους θεσμούς της, αλλά τους βιώνει σαν να της δόθηκαν απ' έξω, από τον θεό, τη φύση, την Ιστορία ή την οικονομία, κι έτσι δεν μπορεί να τους αμφισβητήσει. Όσο ζούμε έτσι, ο φασισμός θα έχει πάντα κάτι να πουλήσει, γιατί προσφέρει νόημα ακριβώς εκεί που η διαχείριση δεν προσφέρει κανένα: έθνος, αίμα, εχθρός, πατρίδα, ηρωικό παρελθόν. Όταν η πολιτική έχει καταντήσει management και ο πολίτης θεατής, το μόνο που του δίνει ακόμα η ακροδεξιά είναι η αίσθηση ότι ανήκει κάπου και ότι υπάρχει κάποιος να φταίει. Γι' αυτό, κάθε φορά που αναθέτουμε το αντιφασιστικό ζήτημα σε δικαστήρια,

τροπολογίες και κυβερνήσεις, δεν κάνουμε απλώς μια τακτική επιλογή που “δεν έπιασε”. Αναπαράγουμε τη συνθήκη πάνω στην οποία πατάει ο φασισμός: ότι κάποιος άλλος θα αποφασίσει για μας.

Η Χρυσή Αυγή διώχθηκε όταν έπαψε να είναι χρήσιμη και έγινε ρίσκο. Όσο έδερνε μετανάστες κι έσπαγε πάγκους στις λαϊκές, όσο στοχοποιούσε αντιφασίστες στο δρόμο και διχοτομούσε την κοινωνία την άφηναν στην ησυχία της – κι όχι μόνο: αστυνομία, κανάλια και υπουργοί την περιποιούνταν. Όταν όμως η κοινωνία ξεκίνησε να αντιδρά, όταν συσπειρώθηκε και μαζικά αντιπαρατάχθηκε στη φασιστική απειλή, μαζικά ξέσπασε και απαίτησε την απομάκρυνση και την καταπολέμηση της, τότε το κράτος άρχισε να ξύνεται ανήσυχο γιατί το κόστος της ανοχής έγινε μεγαλύτερο από το κόστος της δίωξης. Η δολοφονία του Παύλου Φύσσα ήταν η αφορμή, όχι η αιτία. Το κράτος έκοψε ένα χέρι που είχε αρχίσει να το χτυπάει στο πρόσωπο. Το κεφάλι που σκέφτεται δεν το άγγιξε, γιατί το κεφάλι είναι δικό του.

Και κάτι ακόμα, που το πληρώνουμε μέχρι σήμερα: απ’ όλη αυτή την ιστορία το κράτος βγήκε νικητής, επειδή την φασιστική απειλή στα μάτια του μικροαστού (στη νοοτροπία, δεν κάνω αναφορά σε επίπεδο εισοδήματος) την ξεφορτώθηκε αυτό. Για μεγάλο μέρος της κοινωνίας – και κυρίως για τον κυρ-Παντελή που ανησυχούσε αλλά δεν ήθελε και να ανακατευτεί – η υπόθεση έκλεισε υποδειγματικά: υπήρξε απειλή, υπήρξε δίκη, υπήρξε καταδίκη, η δημοκρατία αμύνθηκε και νίκησε. Η φασιστική απειλή τσακίστηκε στα χέρια του ικανού κράτους. Κι από τη στιγμή που το ζήτημα θεωρήθηκε λυμένο θεσμικά, όσοι συνέχιζαν να το θέτουν στον δρόμο είναι ταραχοποιά στοιχεία που δεν λένε να ησυχάσουν.

Γι’ αυτό και η απαγόρευση, η φυλάκιση μερικών, δεν είναι αντιφασισμός. Είναι διαχείριση. Ο φασισμός δεν είναι ένα κόμμα με σήμα και καταστατικό που το κλείνεις με μια τροπολογία. Ο φασισμός είναι εθνικισμός, ρατσισμός, κατάσταση εξαίρεσης, βία ως πρωτογενής συνθήκη, θανατοπολιτική. Απομάκρυνση του ανεπιθύμητου και Άουσβιτς. Είναι κοσμοθεωρία που στάζει μέσα

στον κυρίαρχο λόγο μέχρι που κανείς δεν την ακούει πια σαν ακραία. Και κυρίως είναι εν δυνάμει κυβερνησιμότητα: κάθεται εκεί, έτοιμος να προσφέρει λύσεις στο λαό και στο κράτος τη μέρα που το κράτος θα τις χρειαστεί και ο λαός θα έχει απελπιστεί. Το "ο φασισμός τσακίζεται στους δρόμους" και το "ούτε σπιθαμή γης στους φασίστες" δεν είναι πιασάρικες ατάκες που τις πετάνε πέντ' έξι αναρχο-καυλωμένα (σκληροπυρηνικούς / παθιασμένους έφηβους). Είναι πολιτική θέση. Πολιτική θέση για το πώς μια κοινωνία να αντιτάσσεται στον φασισμό.

Ξεκινάει από μια παραδοχή που δεν είναι καθόλου βολική για κάποιους: ο φασισμός γεννιέται απ' το σύστημα, αλλά γίνεται λαίλαπα απ' την ίδια την κοινωνία. Απ' τον λαό ψηφίζεται, απ' τον λαό παίρνει ισχύ στον δρόμο. Δεν πέφτει με αλεξίπτωτο, δεν είναι τέρας που ήρθε απ' αλλού. Βγαίνει απ' τη διπλανή πόρτα. Αν το πρόβλημα ήταν πεντακόσιοι αγροίκοι με μαύρα μπλουζάκια, τότε όντως θα το έλυνε μια δικογραφία. Επειδή όμως δεν είναι αυτό, δεν το λύνει.

Ο φασισμός δεν θέλει απλώς ψήφους ή ακόλουθους. θέλει κοινωνική νομιμοποίηση. Διψάει σπαρακτικά να καταλάβει "σπιθαμές γης", δηλαδή δημόσιο έδαφος. θέλει να κατακλύσει τον δημόσιο χώρο: τις πλατείες, τους δρόμους, στις γειτονιές, στα σχολεία, στους χώρους δουλειάς, τις κερκίδες, τα σχόλια κάτω από κάθε ανάρτηση, θέλει να κατακτήσει δημόσιο. Και δεν το κάνει για την αισθητική. Το κάνει γιατί ακριβώς εκεί είναι που παίρνει βήμα, εκεί χτίζεται η ισχύς να αποκλείσει, να απομακρύνει και τελικά να εξολοθρεύσει όποιον κρίνει ανεπιθύμητο. Ο δρόμος δεν είναι το σύμβολο της κυριαρχίας, είναι η υποδομή της. Όποιος ελέγχει ποιος περπατάει στις έντεκα το βράδυ στην πλατεία, ελέγχει ποιος υπάρχει στη γειτονιά, και όποιος ελέγχει ποιος υπάρχει στις γειτονιές κρίνει ποιος πρέπει να εξολοθρευτεί για να "καθαρίσει" η κοινωνία.

Άρα το "ούτε σπιθαμή" δεν είναι μεταφορά, είναι κυριολεξία. Κάθε κομμάτι δημόσιου χώρου που καταλαμβάνει το φασιστικό αίσχος είναι χώρος που χάνεται το δικαίωμα στην ύπαρξη του

μετανάστη, του ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμου, του ΑμεΑ, του ανεπιθύμητου, του διαφορετικού. Και κάθε χώρος που δεν τον παίρνουν είναι χώρος που μένει ανοιχτός και δημόσιος, και κοινωνικός. Αυτό είναι όλο κι όλο το επίδικο.

Και το "στους δρόμους" σημαίνει πολύ συγκεκριμένα πράγματα, και τα περισσότερα δεν είναι καθόλου του θεάματος ή της βίας. Ο δρόμος είναι αγορά – με την αρχαία σημασία: ο τόπος όπου μια κοινωνία γίνεται ορατή στον εαυτό της και διαρκώς αποφασίζει ποια είναι. Άμα τον αδειάσουμε, θα τον γεμίσει όποιος περισσέψει.Η ιδιώτευση, το να γυρίσει ο καθένας στο σπίτι, στην οθόνη και στα δικά του και να καταγγέλλει επετειακά ότι νικήσαμε τον φασισμό δεν είναι ουδέτερη επιλογή· είναι η πρώτη νίκη τους, και τη δίνουμε τζάμπα.

Σημαίνει, άρα, ότι ο φασισμός τσακίζεται με διαρκή παρουσία στον δημόσιο χώρο, με στέκια – ανοιχτούς, ελεύθερους κοινωνικούς χώρους που λειτουργούν, με συνελεύσεις, πολιτικά καφενεία, πολιτιστικές και πολιτικές εκδηλώσεις, με περιπολίες και με πορείες, με τη δημιουργία της νοοτροπίας στο άτομο οτι αποτελεί μέρος της κοινωνίας και δεν ζει έξω από αυτή και τα κοινά, ότι ο δημόσιος χώρος είναι ο χώρος στον οποίο ζει και συναναστρέφεται και άρα είναι ζωτικής σημασίας να τοποθετείται δημόσια και να τον προστατεύει.

Σημαίνει ότι ο αντιφασισμός πρέπει να έχει υποκείμενο που ζυμώνεται από τα κάτω, που συνειδητά επιλέγει να είναι αντιφασίστ@. Αυτό δεν διδάσκεται και δεν επιβάλλεται, δεν βγαίνει αντιφασίστας με εγκύκλιο, με ημερίδα ή με ανακοίνωση συλλόγου, γιατί κανείς δεν χειραφετείται με ετερόνομα μέσα. Αντιφασιστική κουβέντα σε ένα σχολείο δεν πρόκειται να κάνουν ούτε ο διευθυντής, ούτε οι γονείς. Θα τη σηκώσουν οι παρέες μέσα στο σχολείο ή δεν θα γίνει. Κάθε άλλο είναι σαν να βάζεις την εκκλησία και την αστυνομία να κάνουν κήρυγμα κατά των ναρκωτικών.

Και σημαίνει αυτοκριτική, αλλιώς γίνεται φετίχ. Άστοχες αντιφασιστικές δράσεις στον δρόμο δεν είναι ουδέτερες.

Χρειάζεται έρευνα πριν και μετά, χρειάζεται να μη δουλεύουμε για την προβολή της δράσης και τη φωτογραφία, και χρειάζεται να μη στηριζόμαστε σε κάποιο γενικό κλίμα αντιφασιστικής νομιμοποίησης – γιατί το κλίμα αυτό μπορεί πάντα να αλλάξει, και μάλιστα γρήγορα.

Και τώρα; Δεν είναι βασικά "τώρα". Τα τελευταία χρόνια βλέπουμε τις φασιστικές και εθνικιστικές ομάδες να ξεθαρρεύουν ολοένα και περισσότερο, βλέπουμε και την πανευρωπαϊκή άνοδο των κοινοβουλευτικών ακροδεξιών κομμάτων, βλέπουμε τον αυταρχισμό των κρατών της Δύσης και την Ανατολής, βλέπουμε την θανατοπολιτική και την εξολόθρευση στη Γάζα. Η αποφυλάκιση του Κασιδιάρη απλώς μας χτυπάει ένα ακόμα καμπανάκι: ότι όπως πήρε ισχύ όχι από κάποιο τέρας αλλά από απολύτως συνηθισμένους ανθρώπους – γείτονες, συναδέλφους, ψηφοφόρους των μεγάλων κομμάτων, τηλεθεατές που κάθε βράδυ έτρωγαν ρατσιστικό μίσος στις ειδήσεις των εννιά –έτσι και τώρα ο φασισμός χτυπάει ξανά την πόρτα του ελληνικού πολιτικού προσκηνίου και θέλει να ξαναμπεί μέσα, να συσπειρώσει γύρω από αυτό το ένα πρόσωπο.

Και το αστείο είναι, τι ζητάμε τώρα απ' την αστική δημοκρατία; Να τον ξαναβάλει φυλακή; Μα γιατί, αφού εξέτισε την ποινή του; Μα γιατί, αφού δεν έχει ξαναδιαπράξει βιαιοπραγίες, δολοφονίες, ξυλοδαρμούς, απειλές; (Ακόμα. Και πάντα στα μάτια της δικαιοσύνης.) Να τον κόψει απ' τις εκλογές; Το πάλεψε ήδη το 2023 με μια φωτογραφική τροπολογία, και να τος σήμερα να βγαίνει απ' την πύλη λέγοντας ότι βρέθηκε η φόρμουλα. Δεν πρόκειται να του κλείσουν τον δρόμο, γιατί ο δρόμος δεν κλείνει από τα πάνω. Άρα, απ' το να το παίζουμε αντιστασιακοί και να μοιρολογάμε "Καληνύχτα Κεμάλ", καλό θα ήταν να το βάλουμε καλά στα μυαλά μας: καμιά δικαιοσύνη και καμιά αστική δημοκρατία δεν θα πατάξει τον φασισμό για χάρη μας. Στην καλύτερη θα τον απομακρύνει άμα το παρακάνει – και θα τον ξαναφέρει τη μέρα που θα τον χρειαστεί.

Ο ηρωικός αντιφασισμός του '40 έχει εξαντλήσει τα όριά του. Ούτε το ΕΑΜ-ΕΛΑΣ πρόκειται να επανιδρυθεί ούτε η πηγάδα του Μελιγαλά να ξαναλειτουργήσει. Αλλά ούτε και το Εφετείο

πρόκειται να μας λύσει το πρόβλημα. Γιατί ο φασισμός δεν είναι εισβολέας, είναι ενδεχόμενο. Είναι μία από τις απαντήσεις που μπορεί να δώσει στον εαυτό της μια κοινωνία που δεν αποφασίζει η ίδια για τη ζωή της, τη στιγμή που τα πράγματα ζορίζουν. Η μόνη πραγματική εγγύηση απέναντί του δεν είναι νόμος, τροπολογία ή απαγόρευση. Είναι μια κοινωνία που έχει μάθει να θεσμίζει μόνη της τη ζωή της και δεν ψάχνει κανέναν να αποφασίσει στη θέση της. Αυτό δεν κατακτιέται με απόφαση, χτίζεται καθημερινά, και χάνεται το ίδιο εύκολα.

Άρα το ερώτημα δεν είναι τι θα ζητήσουμε τώρα απ' το κράτος. Είναι τι θα φτιάξουμε ώστε αυτά που πουλάει ο Κασιδιάρης κι ο κάθε Κασιδιάρης να μη βρίσκουν αγοραστές. Βγήκε σήμερα επειδή τελείωσε το ρολόι της ποινής του, που μέτραγε αντίστροφα από πριν καν ολοκληρωθεί η δίκη. Εμείς πρέπει να καταλάβουμε, αν λεγόμαστε αντιφασίστες, πως το δικό μας ρολόι δεν ξεκίνησε ποτέ και άρα δεν σταματάει σήμερα.

Raoul Vaneigem – Το κράτος δεν είναι τίποτε, ας γίνουμε τα πάντα

Ένα δοκίμιο που έγραψε ο **Raoul Vaneigem** για το ελληνικό αντιεξουσιαστικό κίνημα, με αφορμή τη συμμετοχή του στο **Φεστιβάλ Άμεσης Δημοκρατίας στην Θεσσαλονίκη** το 2010.

Δεν είναι τυχαίο που η Ελλάδα, όπου γεννήθηκε η ιδέα της δημοκρατίας, δίνει πρώτη το σύνθημα της μάχης ενάντια σε μια διεφθαρμένη δημοκρατία, όπου αυξάνονται παντού οι πιέσεις από τις πολυεθνικές και τις χρηματοπιστωτικές μαφίες. Σ'αυτή τη χώρα είδαμε να εκδηλώνεται μια αντίσταση που έρχεται σε έντονη αντίθεση με τον λήθαργο του ευρωπαϊκού πολεταριάτου, που

κείται πλέον αναίσθητο υπό την επίρροια δεκαετιών καταναλωτισμού και ψευδοχειραφέτησης.

Επιτρέψτε μου να θυμίσω ορισμένες βασικές κοινοτοπίες.

Ο καταναλωτισμός έχει εκλαϊκεύσει και εξαπλώσει παντού τη δημοκρατία του σουπερμάρκετ, όπου ο πολίτης διαθέτει τη μεγαλύτερη ελευθερία επιλογής υπό τον όρο να καταβάλλει το αντίτιμο κατά την έξοδο από το κατάστημα. Οι παλιές ιδεολογίες έχουν χάσει το ουσιαστικό τους περιεχόμενο κι έχουν καταντήσει διαφημιστικά χαρτοφυλάκια που εξυπηρετούν τους εκλεγμένους πολιτικούς να πολλαπλασιάσουν την πελατεία και την εξουσία τους. Η πολιτική, είτε αριστερή θέλει να λέγεται είτε δεξιά, δεν είναι παρά ένα σύστημα πελατειακό, όπου οι εκλεγμένοι προάγουν τα προσωπικά τους συμφέροντα κι όχι αυτά των πολιτών που υποτίθεται πως εκπροσωπούν. Για μια ακόμα φορά, η Ελλάδα είναι στην ευχάριστη θέση να αποκαθιστά την αρχική σημασία της λέξης πολιτική, που είναι *η τέχνη του να κυβερνάς την πόλη*.

Η δεύτερη κοινοτοπία είναι ότι τα κράτη έχουν απωλέσει το προνόμιο, που περηφανεύονταν ότι κατέχουν, να διαχειρίζονται τα δημόσια αγαθά. Το παραδοσιακό κράτος πάντοτε βέβαια ξάφριζε τους πολίτες για να γεμίζει το παγκάρι του επιβάλλοντας φόρους και δασμούς, από την άλλη όμως, διασφάλιζε και τη λειτουργία των δημοσίων υπηρεσιών, όπως η παιδεία, η υγεία, τα ταχυδρομεία, οι συγκοινωνίες, τα επιδόματα ανεργίας, οι συντάξεις…Τα κράτη σήμερα είναι πλέον σκέτοι υπηρέτες των τραπεζών και των πολυεθνικών.

Ωστόσο, αυτές αντιμετωπίζουν τώρα την πανωλεθρία του «τρελού χρήματος» το οποίο, αφού επενδύεται στην κερδοσκοπία του χρηματιστηρίου και όχι σε παραγωγικές βιομηχανίες βασικών ειδών ή σε εταιρείες κοινής ωφελείας, γίνεται φούσκα που σκάει – αυτό είναι το χρηματιστηριακό κραχ. Είμαστε έρμαια των διαχειριστών της χρεωκοπίας, που βιάζονται να στραγγίξουν και την τελευταία σταγόνα γρήγορου κέρδους με την υπερεκμετάλλευση των πολιτών, των πολιτών που καλούνται να γεμίσουν, με αντάλλαγμα μια ζωή ολοένα και πιο επισφαλή, τον απύθμενο λάκκο

του ελλείμματος που έσκαψαν οι τραπεζικές αγυρτείες.

Το κράτος όχι μόνο δεν είναι πια σε θέση να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του, αυτές που προκύπτουν από τους όρους του κοινωνικού συμβολαίου, αλλά επιπλέον ψαλιδίζει τους προϋπολογισμούς των δημοσίων υπηρεσιών, κάνει κομμάτια ό,τι μπορούσε να εγγυάται τουλάχιστον την επιβίωση – αφού δεν κατάφερνε να επιτρέπει στον καθένα να ζει μια πραγματική ζωή. Κι όλ' αυτά στο όνομα μιας τεράστιας απάτης που λέγεται δημόσιο χρέος.

Η μοναδική αρμοδιότητα που έχει απομείνει στο κράτος είναι η αστυνομική καταστολή. Η μοναδική δικλείδα ασφαλείας του κράτους είναι να σπέρνει το φόβο και την απελπισία. Τα χειρίζεται πολύ αποτελεσματικά, επενδύοντάς τα μ' ένα είδος αποκαλυψιακής αχλής. Σκορπά τη φήμη ότι το αύριο θα είναι χειρότερο από το σήμερα. Το συνετό είναι επομένως να καταναλώνεις, να ξοδεύεις ό,τι προλάβεις πριν την πτώχευση, να βγάζεις στο σφυρί ό,τι μπορεί να αποφέρει κέρδος, ακόμη κι αν αυτό σημαίνει ότι θυσιάζεις την ύπαρξή σου και τον πλανήτη ολόκληρο μόνο και μόνο για να διαιωνίζεται η γενικευμένη αυτή απάτη.

Φιλοσοφία των επιχειρήσεων είναι ο μηδενισμός. Εκεί όπου το παν είναι το χρήμα, όλες οι αξίες, εκτός από την εμπορευματική, εξαφανίζονται εντελώς. Είδαμε πώς ο καταναλωτισμός υπονόμευσε τις δήθεν αιώνιες αλήθειες του παρελθόντος: την αυθεντία του πατέρα και την πατριαρχική εξουσία, τις θρησκείες, τις ιδεολογίες, το κύρος του στρατού και της αστυνομίας, το σεβασμό προς τ' αφεντικά, την ιερότητα της θυσίας, την αρετή της σκληρής δουλειάς, την περιφρόνηση προς τη γυναίκα, το παιδί, τη φύση…Την ίδια στιγμή όμως ο καταναλωτισμός έχει αποκοιμήσει τη συνείδηση, τη συνείδηση που σήμερα μας υποχρεώνει να εγερθούμε με οδηγό τις ανθρώπινες αξίες, εκείνες που τόσες φορές βρέθηκαν στην καρδιά των ξεσηκωμών, των εξεγέρσεων, των επαναστάσεων.

Γνωρίζουμε ότι πάει να συγκροτηθεί μια νέα συμμαχία μ' όλ'

αυτά που η φύση που προσφέρει δωρεάν, μια συμμαχία που θα δώσει ένα τέλος στη στυγνή εκμετάλλευση της γης και του ανθρώπου. Σε μας αναλογεί να αρπάξουμε, με την έξαρση και το δυναμισμό του καπιταλισμού που εξορμά εις άγραν νέων κερδών, τις ελεύθερες και δωρεάν μορφές ενέργειας, που εκείνος ετοιμάζεται να μας πουλήσει πολύ ακριβά. Γιατί η εποχή μας, που δεν μαστίζεται από κρίση οικονομική, αλλά από κρίση της οικονομίας της εκμετάλλευσης, προσφέρει ταυτόχρονα και μια ευκαιρία στον άνθρωπο να γίνει ανθρώπινος. Και γίνομαι ανθρώπινος σημαίνει αρνούμαι να είμαι σκλάβος της εργασίας ή της εξουσίας και την ίδια στιγμή επιβεβαιώνω το δικαίωμά μου να διαμορφώνω τη μοίρα μου και να δημιουργώ καταστάσεις που ευνοούν την ευτυχία όλων.

Πολλά ερωτήματα τίθενται με μιαν αίσθηση επείγοντος, αίσθηση που κινδυνεύει να ενταθεί υπερβολικά με την ορμή των γεγονότων. θα φροντίσω να μην δώσω απαντήσεις, αφού έξω από το πλαίσιό τους, έξω δηλαδή από τις πρακτικές συνθήκες και τις συλλογικότητες όπου τίθενται τα ερωτήματα, κινδυνεύουν να πέσουν στο κενό της αφαίρεσης – και η αφαίρεση, ως σκέψη αποκομμένη από τη ζωή, πάντοτε νεκρανασταίνει τα παλιά τέρατα της εξουσίας. θα αρκεστώ λοιπόν να δώσω ορισμένες διευκρινήσεις.

1. Είμαστε άραγε διατεθειμένοι να προσφέρουμε τις δυνάμεις μας για να ανακουφίσουμε τη χρεωκοπία ενός κράτους που όχι μόνο δεν υπηρετεί πια τους πολίτες αλλά ως βρυκόλακας τους ρουφά το αίμα για να ταΐσει τα πλοκάμια του παγκόσμιου τραπεζικού κήτους;

Η δύναμη της αδράνειας λειτουργεί εναντίον μας. Οι οικογενειακές, κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές, θρησκευτικές, ιδεολογικές παραδόσεις εξακολουθούν να αναπαράγουν από γενιά σε γενιά την εθελοδουλεία που κατήγγειλε ο Étienne de la Boétie. Από την άλλη, μπορούμε και να επωφεληθούμε από το σοκ που θα προκαλέσει η κατάρρευση του συστήματος και η αποσύνθεση του κράτους, να αξιοποιήσουμε τον πειρασμό να κοιτάξουμε πέρα από τα σύνορα της εμπορευματικής

μιζέριας.

Αναμενόμενο είναι να αντιστραφούν οι προοπτικές μας. Πέρα από τις ενδεχόμενες λεηλασίες σουπερμάρκετ, που ενέχουν και τον κίνδυνο να επιταχύνουν την εξάπλωση της φτώχειας, πολλοί καταναλωτές που απειλούνται με αποκλεισμό από την κατανάλωση, δεν θ' αργήσουν να συνειδητοποιήσουν ότι ζωή δεν σημαίνει απλά επιβίωση, ότι η συσσώρευση προϊόντων νοθευμένων και άχρηστων δεν αξίζει τίποτε μπρος στην ευχαρίστηση μιας ύπαρξης όπου η ανακάλυψη των μορφών ενέργειας και των αγαθών που γεννά η φύση εναρμονίζεται με τις εκκλήσεις των επιθυμιών μας. Ότι η ζωή είναι εδώ και τώρα, ότι βρίσκεται στα χέρια της μεγάλης πλειοψηφίας και το μόνο που ζητά είναι να οικοδομηθεί και να εξαπλωθεί.

Ας πάψουμε να αυτοοικτιρόμαστε για τις αποτυχίες της χειραφέτησης που στιγματίζουν την ιστορία μας, όχι όμως για να εορτάσουμε τις όποιες επιτυχίες σημειώσαμε: Όλη τούτη η συζήτηση για νίκες και ήττες, αποτυχίες κι επιτυχίες αναδίδει τη δυσωδία του εμπορευματικού ανταγωνισμού, της τακτικής και της στρατηγικής, της αρπακτικότητας. Το ζήτημα είναι να προωθήσουμε εγχειρήματα που να διαπνέονται από ευτυχία και τόλμη και που να απαιτούν από μας να εφαρμόζουμε στην πράξη σχέδια αυτοδιαχείρισης και συνελεύσεις αμεσοδημοκρατικές.

Οι ζαπατιστικές κοινότητες της Τσιάπας ίσως να είναι οι μοναδικές που εφαρμόζουν σήμερα την άμεση δημοκρατία. Η κοινοκτημοσύνη της γης αποκλείει εκ των προτέρων τις συγκρούσεις για την ιδιοκτησία. Ο καθένας έχει το δικαίωμα να μετέχει στις γενικές συνελεύσεις, να παίρνει το λόγο και να λέει τη γνώμη του, ακόμη και τα παιδιά. Ουσιαστικά δεν υπάρχουν αξιωματούχοι εκλεγμένοι με ψηφοφορία. Στα άτομα της κοινότητας που εκδηλώνουν ενδιαφέρον για κάποιον συγκεκριμένο τομέα, όπως η παιδεία, η υγεία, η μηχανική, ο καφές, η οργάνωση γιορτών, οι μορφές βιοκαλλιέργειας, οι εξωτερικές σχέσεις κ.ο.κ., η συνέλευση αναθέτει την αντίστοιχη αρμοδιότητα. Οι αρμόδιοι αυτοί εντάσσονται κατόπιν σε ένα «συμβούλιο καλής διακυβέρνησης» και για όσο διαρκεί η αποστολή

τους, κάνουν τακτικά απολογισμό των δραστηριοτήτων τους στην κοινότητα. Οι γυναίκες, επιφυλακτικές στην αρχή, εξαιτίας των πατριαρχικών συνηθειών των Μάγιας, κατέχουν σήμερα εξέχουσα θέση στα «συμβούλια καλής διακυβέρνησης». Για να συνοψίσουμε τη βούληση των ζαπατίστας να δημιουργήσουν μια κοινωνία πιο ανθρώπινη, ιδού ένα σύνθημά τους, που μας θυμίζει πως πρέπει να είμαστε συνεχώς σε επιφυλακή: *Δεν είμαστε παράδειγμα, είμαστε πείραμα.*

2. Το χρήμα δεν οδεύει μόνον προς την υποτίμησή του, οδεύει προς την εξαφάνισή του. Κατά τη διάρκεια της ισπανικής επανάστασης, οι κοινότητες της Ανδαλουσίας, της Αραγονίας και της Καταλωνίας εφάρμοζαν ένα σύστημα διανομής που ακύρωνε την ανάγκη να καταφύγεις στο χρήμα. Σήμερα έγκειται σ' εμάς να εξετάσουμε πώς θα ξερριζώσουμε, μέσα από σχέσεις ανθρώπινες, βασισμένες περισσότερο στη χαριστικότητα παρά στην ανταλλαγή, την εκμεταλλευτική συνθήκη στην οποία οι συναλλαγές μεταξύ αντικειμένων επικαθορίζουν τις συναλλαγές μεταξύ ανθρώπων.

Υπήρξαμε σκλάβοι μιας οικονομικής επιχείρησης που εγκαινίασε τον εμπορευματικό πολιτισμό, επιδεινώνοντας τις ατομικές και κοινωνικές συμπεριφορές, διατηρώντας μια μόνιμη σύγχυση μεταξύ άνεσης και αποφυσικοποίησης, προόδου και οπισθοδρόμησης, ανθρώπινης επιθυμίας και βαρβαρότητας.

Σίγουρα, οι χρηματοπιστωτικοί μηχανισμοί, απτοί ή άυλοι, συγκεκριμένοι ή εικονικοί, εξακολουθούν να συγκροτούν ένα σύστημα συνεκτικό. Όσο παράλογη κι αν είναι αυτή η συνοχή, διατηρεί την ικανότητα να κυριαρχεί στους θεσμούς και τις συμπεριφορές μας. Από την άλλη, μπορούμε να αναλογιστούμε τι μπορεί να συμβεί όταν η χρηματοπιστωτική κρίση αφαιρέσει από το χρήμα την αξία και τη χρησιμότητά του;

Ας μην έχουμε καμιά αμφιβολία ότι όσοι αρνούνται να παραχωρήσουν στο χρήμα το δικαίωμα να δεσπόζει τυραννικά στην καθημερινότητά τους, θα χαιρετίσουν την εξαφάνιση του χρήματος ως απελευθέρωση. Ωστόσο, ο φετιχισμός του χρήματος είναι τόσο βαθιά αγκυροβολημένος στα ήθη μας, που πολλοί απ' όσους

βρίσκονται υπό τον χιλιετή του ζυγό, θα βυθιστούν σε μια κατάσταση ψυχικής αναστάτωσης και κοινωνικής διαστροφής, μια κατάσταση όπου κυριαρχεί ο νόμος της ζούγκλας, ξεσπά ο πόλεμος όλων εναντίον όλων και σηκώνει κεφάλι η τυφλή βία που ψάχνει για εξιλαστήρια θύματα.

Ας μην αγνοήσουμε τα πλοκάμια του κήτους που κουλουριάστηκαν στα τελευταία τους αναχώματα. Η κατάρρευση του χρήματος δεν συνεπάγεται απαραίτητα και τέλος του φθονερού ανταγωνισμού, της εξουσίας, της ιδιοποίησης πραγμάτων και ζωντανών οργανισμών. Η όξυνση του χάους, που είναι τόσο επικερδής για τις κρατικές οργανώσεις και τις μαφίες, μεταδίδει έναν ιό αυτοκαταστροφής. Με τον ιό αυτόν, εθνικιστικές εξεγέρσεις, γενοκτονίες, θρησκευτικές συγκρούσεις, ανακάμψεις της φασιστικής πανούκλας, μπολσεβίκικες ή τρομοκρατικές, θα δηλητηριάσουν τα μυαλά μας, αν η ευαίσθητη και συνετή διάνοια του ζωντανού στοιχείου δεν επαναφέρει στο επίκεντρο των αναζητήσεών μας την ευτυχία και τη χαρά της ζωής.

Πόσο γοητευτική ήταν ανέκαθεν η ολική απόρριψη, εκείνη που, μετά τις πρώτες επιφυλάξεις που συναντά, διανοίγει ένα μυστικό πέρασμα και περιμένει να κερδίσει όλα τα στρώματα του πληθυσμού για να εγγυηθεί κατόπιν την ατιμωρησία και τη νομιμοποίηση της βαρβαρότητας που έχει πια γενικευθεί. Η άνοδος του ναζισμού στη Γερμανία έδειξε πώς ο αφηρημένος ανθρωπισμός μπορεί να μεταλλαχθεί στην χειρότερη αγριότητα.

Από την άλλη, η απανθρωπιά του παρελθόντος δεν πρέπει να επισκιάσει τη μνήμη του πιο ριζοσπαστικού στοιχείου που ενείχαν τα μεγάλα κινήματα κοινωνικής χειραφέτησης: της επιθυμίας να απελευθερώσουν τον αλλοτριωμένο άνθρωπο και να γεννήσουν εντός του την αληθινή *ανθρωπινότητα* που σε κάθε γενιά, αναπόφευκτα και αναπόδραστα, θα επανεμφανίζεται.

Η κοινωνία που έρχεται δεν έχει άλλη επιλογή. Πρέπει να ξαναπιάσει και να αναπτύξει τα εγχειρήματα αυτοδιαχείρισης, από την Κομμούνα του Παρισιού μέχρι τις ελευθεριακές κοινότητες της επαναστατικής Ισπανίας, τα οποία θεμελίωσαν

στην αυτονομία του ατόμου την αναζήτηση μιας αρμονίας, όπου η ευτυχία όλων θα είναι αλληλένδετη και αλληλέγγυα με την ευτυχία του καθένα και της καθεμιάς.

3. Η χρεωκοπία του κράτους θα αναγκάσει τις τοπικές κοινότητες να ιδρύσουν διοικητικούς μηχανισμούς κοινής ωφελείας προσαρμοσμένους στα ζωτικά συμφέροντα των ατόμων. Μην έχουμε όμως την αυταπάτη ότι η απελευθέρωση εδαφών της εμπορευματικής αυτοκρατορίας και η δημιουργία ελεύθερων ζωνών, όπου τα ανθρώπινα δικαιώματα θα καταργούν τα δικαιώματα του εμπορίου και του κέρδους, θα επιτευχθούν δίχως κλυδωνισμούς και συγκρούσεις. Πώς λοιπόν θα υπερασπιστούμε τους θύλακες της χαριστικότητας που θέλουμε να σπείρουμε σ' έναν κόσμο οριοθετημένο και ελεγχόμενο από ένα παγκόσμιο σύστημα λαίμαργο και αρπακτικό;

Στο πλαίσιο της πραγμάτευσης αυτής, μου φαίνεται εξαιρετικά σημαντικό το παραπάνω ερώτημα. Μου το έθεσε ένας φίλος πέρσης. Αντιμέτωπος με την κατασταλτική βία της ισλαμιστικής δικτατορίας στο Ιράν, απηχεί τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η κοινωνική αντιπολίτευση, όταν συνειδητοποιεί την αριθμητική της δύναμη, αλλά ταυτόχρονα και την τραγική της αδυναμία μπρος στις ωμές επεμβάσεις του στρατού, της αστυνομίας και των «φρουρών της επανάστασης», δηλαδή παραστρατιωτικών ομάδων αποτελούμενων από κακοποιούς με θρησκευτική εξουσία η οποία νομιμοποιεί τις βιαιοπραγίες τους. Οι σκέψεις που ακολουθούν γράφτηκαν κατόπιν δικού του αιτήματος.

Ούτε στρατιώτης ούτε μάρτυρας

«Όποιος μπορεί τα περισσότερα, μπορεί και τα λιγότερα»: Να ένα ρητό κατάλληλο για όποια περίσταση μας καλεί να καταφύγουμε στη βία ή τη μη-βία, παντού όπου η καταστολή, κρατική, κομματική, ταξική, μαφιόζικη, θρησκευτική, ιδεολογική, εμποδίζει την ελευθερία και την έκφραση των ατόμων. Αν καταφέρουμε να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα εκεί που υπάρχει η αγριότερη, η πιο αμείλικτη καταστολή, θα μπορέσουμε κατ' αναλογίαν να εξαγάγουμε κάποια συμπεράσματα σχετικά με τις

χώρες όπου ο δημοκρατικός φορμαλισμός περιορίζει κάπως τις ακρότητες της όλης βαρβαρότητας. Είναι σαφές ότι υπάρχουν έντονες διαφορές στις συνθήκες της καταπίεσης ανάμεσα π.χ. στο Ιράν, τη Σαουδική Αραβία, την Αλγερία, τη Γαλλία, την Ιταλία, τη Ρωσία, την Κίνα, τις ΗΠΑ, την Κολομβία…

Μου φαίνεται πως μπορούμε άνετα να προσεγγίσουμε το ερώτημα παραμένοντας στο παράδειγμα του Ιράν, της Βόρειας Κορέας ή της Βιρμανίας και να προσαρμόσουμε τις προτάσεις μας για αντίσταση και σε άλλες χώρες, λιγότερο συνηθισμένες στη χρήση της βαναυσότητας.

Μέχρι σήμερα είχαμε δύο εναλλακτικές: Είτε η αποφασιστικότητά μας να βάλουμε τέλος στην κατασταλτική βία εισέβαλλε στο πεδίο του εχθρού για να αντιπαραθέσει στον εχθρό βία ίδια με τη δική του, αλλά με αντίθετη κατεύθυνση, από εμάς προς αυτόν· είτε η αντίθεση στην τυραννία κατέφευγε στην παθητική αντίσταση, στο ύφος του ειρηνισμού που είχε εφαρμόσει με αδιαμφισβήτητη επιτυχία ο Γκάντι.

Μπορεί βέβαια ο ειρηνισμός του Γκάντι να θριάμβευσε επί της αγγλικής κατοχής, αυτό όμως συνέβη επειδή είχε απέναντί του έναν αντίπαλο ο οποίος, όσο άσπλαχνος κι αν ήταν, σάστισε και οι αντιδράσεις του παρέλυσαν. Κι αυτό γιατί ο εχθρός εκείνος, η αγγλική κατοχή, διαπνεόταν από έναν φιλανθρωπικό φορμαλισμό, από τα υπολείμματα δηλαδή ενός ήθους, μιας πολεμικής δεοντολογίας, που τον έκαναν να διστάζει να σφάξει έναν πληθυσμό εχθρικό μεν, αλλά άοπλο. Παρά την υποκρισία του, κάπου τον φαγούριζε ένα είδος στρατιωτικού *fair play* και τον εμπόδιζε να ξεδιπλώσει μια και καλή την τακτική της κατάπνιξης του εξεγερσιακού κινήματος από τη γένεσή του. Γνωρίζουμε ότι η διπλωματική ευφυΐα του λόρδου Μαουντμπάτεν επηρέασε και τη νίκη κάποιων λαϊκών διεκδικήσεων. Από την άλλη, όταν ο ειρηνισμός του Γκάντι πήγε να αντιπαρατεθεί με μια εξουσία πολύ λιγότερο επιρρεπή σε ηθικούς προβληματισμούς, όπως ήταν το απαρτχάιντ της Νότιας Αφρικής, αποδείχτηκε άχρηστος. Παρομοίως, η χούντα της Βιρμανίας δεν δίστασε να ανοίξει πυρ εναντίον του πλήθους των αντιφρονούντων που διαδήλωνε

ειρηνικά. Σε μια παρόμοια λογική υπάγεται και η καταστολή στο Ιράν.

Τι απάντηση προτείνει το αντάρτικο; Κάθε φορά που κουβαλά μαζί του την απάντηση, είναι για κακό. Ο θρίαμβος των όπλων οδηγεί πάντοτε σε πικρή ήττα των ανθρώπων.

Το βασικό λάθος της ένοπλης πάλης είναι ότι δίνει προτεραιότητα σε έναν στόχο στρατιωτικό έναντι της δημιουργίας μιας ζωής καλύτερης για όλους. Αν πρέπει να διεισδύσεις στο πεδίο του εχθρού για να επιτύχεις τον στόχο σου, τότε έχεις ήδη προδώσει τη βούληση για ζωή υπέρ της βούλησης για δύναμη. Οι Κομμουνάριοι είχαν τα κανόνια, όταν όμως αδιαφόρησαν για τα χρήματα στην τράπεζα της Γαλλίας και για το πώς θα μπορούσαν να τα χρησιμοποιήσουν, βρέθηκαν σε μειονεκτική θέση μπρος στα στρατεύματα των Βερσαλλιών. Γνωρίζουμε με ποιον τρόπο, στο όνομα της επανάστασης, ο στρατιωτικοποιημένος μπολσεβικισμός εξόντωσε τα πρώτα σοβιέτ, τους ναύτες της Κρονστάνδης, τους μαχνοβίτες και αργότερα τις ελευθεριακές κοινότητες στην Ισπανία. Τηρουμένων των αναλογιών, το ίδιο δήθεν κομμουνιστικό κόμμα, το ίδιο σταλινικό πνεύμα, αποστράγγιξε τον Μάη του ’68 από την ουσία του: Χωρίς εκεί να τέθηκε ζήτημα αντάρτικου, βλέπουμε ότι η ίδια έμμονη ιδέα της εξουσίας διαστρέβλωσε την ορμή της εξέγερσης.

Χρειάζεται μήπως να θυμίσουμε πως όπου θριάμβευσε το αντάρτικο, στην Κίνα του Μάο, στο Βιετνάμ, την Καμπότζη ή την Κούβα, η ένοπλη ιδεολογία έγινε ιδεολογικός στρατός που κατάργησε την ελευθερία για την οποία ισχυριζόταν ότι πολεμούσε; Το αποκρουστικό σύνθημα «η εξουσία βρίσκεται στην κάνη του όπλου» στην αρχή φέρνει στο μυαλό όσους αντιμάχονται κάθε μορφή αυταρχικής εξουσίας. Μετρά ωστόσο λιγότερα θύματα μεταξύ των αντεπαναστατών απ’ όσα μεταξύ των επαναστατών, των εχθρών της τυραννίας.

Από την άλλη βέβαια δεν θέλουμε άλλα Φρανκενχάουζεν. Εκεί, το 1535, οι εξεγερμένοι γερμανοί αγρότες αρνήθηκαν να αντισταθούν και αφέθηκαν να σφαχτούν από τον στρατό των πριγκήπων, επειδή,

υπολογίζοντας στη βοήθεια του θεού, ξέχασαν ότι, όπως έλεγε κι ο Μπυσύ-Ραμπουτέν, «ο θεός είναι πάντοτε στο πλευρό των μεγάλων στρατευμάτων».

Θέλετε πιο πρόσφατο παράδειγμα; Στις 22 Δεκεμβρίου 1997, 45 άνθρωποι, κυρίως γυναίκες και παιδιά, δολοφονήθηκαν από παραστρατιωτικούς, στο Actéal, ένα μεξικανικό χωριό, μέσα σε μια εκκλησία την ώρα που προσεύχονταν. Επρόκειτο για ανθρώπους του κινήματος των Abejas, μιας ομάδας χριστιανών ειρηνιστών οι οποίοι, παρότι βρίσκονται κοντά στους ζαπατίστας, ενστερνίζονται την απόλυτη μη-βία. Αιτία της φρικωδίας αυτής ήταν η εγκατάσταση των Αμπέχας σε εδάφη που εποφθαλμιούσαν άλλοι ινδιάνοι, μέλη του διεφθαρμένου θεσμικού Επαναστατικού Κόμματος (PRI).

Πέρα από την αποστροφή που προκαλεί τούτη η βαναυσότητα, μπορεί κανείς να εξοργιστεί με τους βασανιστές χωρίς να θεωρήσει συνυπεύθυνη και τη χριστιανική τάση του μαρτυρίου και της αυταπάρνησης, που επιδρά στον δειλό ως διεγερτικό και προικίζει τον ακόμη πιο δειλό με την αμείλικτη σκληρότητα του Ματαμόρ; [Στμ: *θρασύδειλο στρατιώτη-ήρωα της commedia dell' arte*]. Ο πιο δειλός απ' όλους γνωρίζει ότι δεν ρισκάρει τίποτε όσο τα θύματά του αρνούνται να υπερασπιστούν τον εαυτό τους και σφίγγει τη θηλιά στο λαιμό τους.

Οφείλουμε να είμαστε πιο προσεκτικοί με τα στοιχεία εκείνα στη συμπεριφορά μας που προκαλούν τον εχθρό να μας επιτεθεί, γιατί, χωρίς πάντοτε να το συνειδητοποιούμε, είναι σαν να του ανοίγουμε την πόρτα.

Πώς επιτυγχάνουν το στόχο τους οι αντίπαλοί μας; Συχνά ενσταλάζουν στο μυαλό μας μια παράλογη πίστη στην παντοδυναμία τους. Ενεργοποιούν το αντανακλαστικό του φόβου ότι ο παλιός κόσμος είναι αήττητος, την ώρα που ο κόσμος αυτός καταρρέει ολοσχερώς. Η καταστροφική επίρροια του δόγματος αυτού δεν εκδηλώνεται μόνο με την παραίτηση και τη μοιρολατρεία των μαζών. Το ίδιο δόγμα εμψυχώνει και την απέλπιδα τόλμη που σε οδηγεί να ορμήξεις στην επίθεση με την αίσθηση ότι θα πεθάνεις

σε μια μάχη ανώφελη μεν, αλλά τουλάχιστον ένδοξη.

Κι όμως, είναι άραγε τόσο εκλεπτυσμένο το κατασταλτικό τους οπλοστάσιο, ώστε να είναι ικανό για παρεμβάσεις αστραπιαίες; Η πανταχού παρούσα τεχνολογία επιτήρησης δεν εμπόδισε την καταστροφή των πύργων της Νέας Υόρκης και μάλιστα με μέσα στοιχειώδη και ερασιτεχνικά. Έτσι είχε γελοιοποιηθεί και η αήττητη γραμμή Μαζινό από το γερμανικό στράτευμα, που απλά αγνοούσε την ύπαρξή της!

Αν τα μέσα της επιτήρησης των αντιπάλων παρουσιάζουν τέτοια κενά στον αγώνα τους ενάντια στις καταστροφικές δυνάμεις που τους απειλούν διαρκώς, με τι φόντα θα πολεμήσουν αποτελεσματικά μια δράση που δεν έχει στόχο να τα εξοντώσει, αλλά σχεδιάζει να δημιουργήσει μια κοινωνία ριζικά διαφορετική, μια κοινωνία που να αχρηστεύει και να χλευάζει τα σκιάχτρα των καλάσνικοφ ή των πυρηνικών.

Επιστρέφω στο ερώτημα: Πώς θα γίνει να αρνηθούμε *και* να μείνουμε ανυπεράσπιστοι μπρος στα όπλα της καταστολής, αλλά *και* να αντιτάξουμε στην κυρίαρχη εξουσία των όπλων τα ίδια όπλα που αυτή στρέφει εναντίον μας;

Η συζήτηση είναι ανοιχτή. Δεν έχω καμία έτοιμη απάντηση. Θα ήθελα απλώς να κάνω ορισμένα διευκρινιστικά σχόλια.

Η καλύτερη δικλείδα ασφαλείας είναι να μην εισερχόμαστε στο στρατόπεδο του εχθρού, εκεί δηλαδή όπου μας περιμένει και εύχεται να μας συναντήσει. Γνωρίζει καλά ως και τις πιο απόκρυφες γωνιές της επικράτειάς του, που οριοθετείται από το εμπόρευμα και τις συνήθεις συμπεριφορές που έχει εγκαθιδρύσει ο ίδιος (αρπακτικότητα, ανταγωνισμός, αυταρχικότητα, φόβος, ευπιστία, φετιχισμός του χρήματος, λαιμαργία, πελατειακές σχέσεις). Από την άλλη, αγνοεί τα πάντα για τη ζωή και τους αναρίθμητους δημιουργικούς της πόρους.

Ένα προληπτικό μέτρο, για τη δική μας προστασία, είναι να εξαφανίσουμε από τις συνελεύσεις μας κάθε μορφή και κάθε παρόρμηση της εξουσίας και της αυταρχικής οργάνωσης. Η ατομική

αυτονομία είναι προϋπόθεση της αυτοδιαχείρισης. Αυτήν προσπαθεί να εφαρμόσει και το κίνημα VOCAL στην Οαχάκα, με τη συνέλευση βάσης που λαμβάνει απευθείας τις αποφάσεις για τα ζητήματά της και απορρίπτει κάθε παρέμβαση κομμάτων, συνδικάτων, πολιτικών σχημάτων, ή πελατειακών δημαγωγών.

Η συνοχή οφείλει να στηρίζεται σε ένα σχέδιο ατομικής και κοινωνικής ζωής. Το μέλλον ανήκει στις τοπικές κοινότητες που είναι ικανές να σκέφτονται παγκόσμια. θέλω να πω: στις κοινότητες που με την εξάπλωση της ριζοσπαστικότητάς τους επιδιώκουν να χτίσουν τα θεμέλια μιας Διεθνούς του ανθρώπινου είδους. Δεν υπάρχει άλλος τρόπος να αποφύγουμε την παγίδα του τοπικιστικού κοινοτισμού, που είναι προϊόν του κρατικού ιακωβινισμού.

Αξίζει να διερευνηθεί η ιδέα των επιτροπών γειτονιάς που εφαρμόστηκε στην Οαχάκα. Το Μεξικό μακράν απέχει από το να είναι Ιράν, ωστόσο δεν προσφέρει και τις συνθήκες που έχουμε στην Ευρώπη. Στην Οαχάκα οι παραστρατιωτικοί δολοφονούν με την ευλογία ενός αυταρχικού κυβερνήτη. Εκείνος έχει ανάγκη από συνομιλητές στους οποίους θα διακρίνει τα σπέρματα της διαφθοράς που ενυπάρχουν σε κάθε εξουσία, όποια κι αν είναι. Έχει ανάγκη από κόμματα, συνδικάτα, φράξιες. Τα εντοπίζει εύκολα. Μαζί τους νιώθει πως βρίσκεται σε οικείο έδαφος και μπορεί, ανάλογα με τις περιστάσεις, να τα εξοντώσει ή να συνεργαστεί μαζί τους.

Αντίθετα, οι επιτροπές γειτονιάς έχουν μοναδικό τους στόχο να υπερασπιστούν τα συμφέροντα του τοπικού πληθυσμού, προσεγγίζοντας τα προβλήματα ανθρώπων, ζώων και πραγμάτων στη ρίζα τους, έτσι ώστε οι πρωτοβουλίες που λαμβάνονται για ορισμένους, να είναι ευπρόσδεκτες και από τη μεγάλη πλειοψηφία (το ξαναλέμε: η αρχή της τοπικότητας είναι αδιαχώριστη από την αρχή της παγκοσμιότητας). Οι επιτροπές γειτονιάς δεν εκπροσωπούν μιαν ένοπλη απειλή, δεν είναι κίνδυνος αναγνωρίσιμος από την εξουσία. Αποτελούν ένα πεδίο όπου φροντίζει κανείς για τις προμήθειες τροφής, νερού, ενέργειας, ένα πεδίο δηλαδή που η εξουσία δύσκολα ταυτοποιεί και

αντιλαμβάνεται.

Έχει αρχίσει να αναπτύσσεται μια μορφή αλληλεγγύης σε ζητήματα φαινομενικά ευτελή και ανώδυνα, που μεταμορφώνει τις νοοτροπίες και τις διανοίγει προς τη συνείδηση και την επινοητικότητα. Επίσης, η ισότητα του άντρα και της γυναίκας, το δικαίωμα στην ευτυχία, η βελτίωση της καθημερινής ζωής και του περιβάλλοντος απεκδύονται τον αφηρημένο τους χαρακτήρα και αλλάζουν τις συμπεριφορές και τις συνήθειές μας.

Δίνοντας προτεραιότητα στα ερωτήματα που θέτει η καθημερινή ζωή καθιστούμε σιγά-σιγά ανενεργά και απαρχαιωμένα τα παραδοσιακά προβλήματα που μονότονα σφυροκοπούν οι ιδεολογίες, οι θρησκείες της γερασμένης αυτής πολιτικής, που είναι η πολιτική του παλιού κόσμου. Έτσι επιστρέφουμε και στην αρχική σημασία της λέξης πολιτική, που είναι η τέχνη του να κυβερνάς την πόλη, να βελτιώνεις δηλαδή κοινωνικά και ψυχολογικά τον τόπο όπου ένας πληθυσμός φιλοδοξεί να ζήσει σύμφωνα με τις επιθυμίες του.

Δεν έχουμε παρά να κερδίσουμε αν επιτεθούμε στο σύστημα και όχι στους ανθρώπους που είναι μεν υπεύθυνοι γι’ αυτό, αλλά είναι ταυτόχρονα και σκλάβοι του. Αν προσδεθούμε στο άρμα της συναισθηματικής πανούκλας, της εκδίκησης, της παρακμής, τότε θα συμμετέχουμε στο χάος και την τυφλή βία που έχουν ανάγκη το κράτος και οι κατασταλτικοί του μηχανισμοί για να συνεχίσουν να υπάρχουν. Δεν υποτιμώ την ανακούφιση που φέρνει σ’ ένα οργισμένο πλήθος η πυρπόληση μιας τράπεζας ή η λεηλασία ενός σουπερμάρκετ. Γνωρίζουμε όμως ότι η υπέρβαση αυτή εν τέλει αποτίει φόρο τιμής στο απαγορευμένο, είναι βαλβίδα εκτόνωσης της καταστολής, δεν καταστρέφει την καταστολή, την αποκαθιστά. Η καταστολή έχει ανάγκη από ανταρσίες τυφλές, χωρίς όραμα.

Τελικά δεν βλέπω να υπάρχει καταλληλότερο μέσο για την καταστροφή του εμπορευματικού συστήματος από τη διάδοση της έννοιας και των πρακτικών της χαριστικότητας (επί τόπου, κάτι τέτοιο ασκούν δειλά-δειλά όσοι μπλοκάρουν τα παρκόμετρα, προς μεγάλη απογοήτευση των εταιρειών που επιδιώκουν να κλέβουν το

χώρο και τον χρόνο μας).

Τόσο λίγη φαντασία έχουμε, τόσο λίγη δημιουργικότητα, που να μην μπορούμε να απαλείψουμε τους περιορισμούς των διαφόρων λόμπυ, κρατικών και ιδιωτικών; Ποια μέσα θα βρουν να επιστρατεύσουν εναντίον ενός συλλογικού κινήματος που θα διεκδικεί δωρεάν δημόσιες συγκοινωνίες, θα αρνείται να πληρώνει φόρους και δασμούς σ' ένα κράτος-απατεώνα και αντίθετα θα επενδύει, για το καλό όλων, στον εξοπλισμό μιας περιοχής για την παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας, θα αποκαθιστά την ποιότητα των υπηρεσιών υγείας, παιδείας, διατροφής και την ποιότητα του περιβάλλοντος;

Αποκαθιστώντας μια πραγματική πολιτική συσπείρωσης της κοινότητας θα θέσουμε τα θεμέλια της αυτοδιευθυνόμενης κοινωνίας. Στις απεργίες στα τρένα, τα λεωφορεία, τα μετρό, αντί να εμποδίζουμε τη μετακίνηση των πολιτών στα μέσα συγκοινωνίας, γιατί να μην τα κινούμε, αλλά χωρίς εισιτήριο; Η ωφέλεια είναι τετραπλή: Πλήττονται τα έσοδα των εταιρειών, μειώνονται τα κέρδη των πετρελαϊκών λόμπυ, χτυπιέται ο γραφειοκρατικός έλεγχος των συνδικάτων και κυρίως, αναζωπυρώνεται το αίσθημα της συμμετοχής και γεννιέται η μαζική στήριξη όλων όσων χρησιμοποιούν τις συγκοινωνίες!

Είμαστε βυθισμένοι σε προβλήματα πλαστά που αποκρύπτουν τα πραγματικά προβλήματα. Οι διάφορες αντιλήψεις, πάντοτε χειραγωγημένες, τελικά χειραγωγούν αυτό που θα έπρεπε να είναι το μοναδικό μας κίνητρο: η αβεβαιότητα και το ρίσκο των καθημερινών επιθυμιών, δηλαδή οι εμπειρίες που θα θέλαμε να βιώσουμε, τα μέσα για να απαλλαγούμε από ό,τι μας αλυσοδένει…Ποιο το νόημα όλων αυτών των συζητήσεων για την κρίση από την οποία πρέπει να εξέλθουμε, όσο δεν εξερχόμαστε απ' αυτήν, όσο μένουμε με την απελπισία της υποχρεωτικής εργασίας, την ανία της κατανάλωσης, την απάρνηση κάθε πάθους για να αποκτήσουμε περισσότερα χάνοντας όμως τη χαρά της ζωής – χάριν ενός κέρδους που, επιπλέον, είναι καταδικασμένο να καταρρεύσει;

Μαζί με τις πόζες της χειραφέτησης (φιλελευθερισμός, σοσιαλισμός, κομμουνισμός), ο καταναλωτισμός και οι πελατειακές σχέσεις των λεγόμενων δημοκρατικών καθεστώτων έχουν αμβλύνει την ταξική συνείδηση, η οποία είχε αρπάξει από τον καπιταλισμό κάμποσες κοινωνικές δεξιότητες και τις έκανε δικές του. Οι αφηρημένες ιδέες μας πέταξαν στη λάσπη και το αίμα. Έπεσε από πάνω και η δήθεν «κοινή υπόθεση του λαού», το «καλό του τόπου» και μας αποτελείωσε.

Ο μόνος ριζοσπαστισμός σήμερα είναι η επιστροφή στα βασικά. Η επιστροφή στα βασικά εξουδετερώνει τους πλαστούς προβληματισμούς που τροφοδοτούν το συναισθηματικό χάος εις βάρος της συνείδησης. Παρεμπιπτόντως, το παράδειγμα του «καυγά για το ισλαμικό βέλο» αποκαλύπτει ανάγλυφα τη θεαματική λειτουργία που ιδιοποιείται, αφομοιώνει και πλαστογραφεί το δικαίωμά μας στην αυθεντική ζωή. Η όλη διαμάχη, είτε δικαιώνει είτε αναθεματίζει το βέλο, είτε είναι πουριτανική είτε ελαστική, είτε μιλά για καταπίεση είτε για ελευθερία, είτε για άρση είτε για απαγόρευση, τελικά κάνει κύκλους και αποκρύπτει μια πραγματικότητα που από κάποιους ανθρώπους βιώνεται καθημερινά: τις συνθήκες που υφίστανται οι γυναίκες. Το θέαμα, ως μέρος του όλου σχεδίου *άρτος και θεάματα*, προσφέρει ατέρμονες συζητήσεις για το πάπλωμα: υπογραφές για την εθελούσια υποταγή, προβοκάτσιες, φολκλορική διαδήλωση, κοινοτική συνοχή, δικαίωμα θρησκευτικής επιλογής, αντίδραση στην περιφρόνηση της γυναίκας από τη διαφήμιση, ερωτική υπόσχεση στα κρυμμένα κάλλη των γυναικών, συνδυασμός φιλαρέσκειας και σεμνότητας, έκφραση ιερότητας, κατάλληλο μέσο άμυνας ενάντια στη σεξουαλική παρενόχληση των ανδρών – που νομιμοποιούνται από την πατριαρχική παράδοση να ανακουφίζονται με την υγρή πλαδαρότητα της στέρησης στο βλέμμα…

Ο πραγματικός αγώνας δεν βρίσκεται εκεί, είναι στα βασικά, είναι στη χειραφέτηση που ενώνει τον άντρα και τη γυναίκα, είναι στην απόρριψη του απαρτχάιντ, του αποκλεισμού, της μισογυνικής και της ομοφοβικής συμπεριφοράς. Φτάνει πια με τους ψευδεπίγραφους διαλόγους, φτάνει με τις ιδεολογίες!

Στο *Τίποτε δεν είναι ιερό, όλα μπορούν να ειπωθούν* διατύπωσα την εξής αρχή: *Ανοχή σε όλες τις ιδέες, καμιά ανοχή σε βάρβαρες ενέργειες.* Το μοναδικό μας κριτήριο είναι η ανθρώπινη πρόοδος, η γενναιοδωρία, ο εμπλουτισμός της καθημερινότητας. Οι πράξεις μας δικαιώνονται από το ίδιο το δικαίωμα στη ζωή.

Η εξουσία στοχεύει κι επιδρά στα συναισθήματα. Ο παράλογος φόβος που σκορπά είναι πηγή της τυφλής βίας από την οποία κατεξοχήν επωφελείται. Το πλεονέκτημα των τοπικών συλλογικοτήτων, που ανυπομονούν να καθορίσουν οι ίδιες τη μοίρα τους, που δίνουν προτεραιότητα στη δημιουργία μιας ζωής αυθεντικά ανθρώπινης, είναι ότι η πρακτική τους ξεπερνά το βάρβαρο αίσθημα της ακατέργαστης σκληρότητας και αφυπνίζει την ποιητική συνείδηση.

Όπως είναι άχρηστο το μποϋκοτάζ των νοθευμένων προϊόντων που μας σερβίρουν οι πετροχημικές και αγροβιομηχανικές μαφίες, αν δεν υπάρχει ταυτόχρονα πρόσβαση σε ποιοτική διατροφή, έτσι και η επιθυμία να τελειώνουμε με τον καταναλωτισμό που υποκαθιστά το είναι με το έχειν, δεν γεννιέται από κάποιο ηθικό δόγμα, αλλά από τη γοητεία που ασκεί η ιδέα της ελεύθερης ζωής.

Αν το να καταφεύγουμε στα όπλα του εχθρού είναι το προοίμιο μιας προκαθορισμένης ήττας, η αντίστροφη πορεία οδηγεί ξεκάθαρα κάπου αλλού: Όσο εξαπλώνεται η αίσθηση ότι η ζωή και η ανθρώπινη αλληλεγγύη είναι η μαγιά μιας ύπαρξης που σέβεται το όνομά της, τόσο η δειλία και η διχόνοια θα κάμπτουν την αποφασιστικότητα και τον φανατισμό που κινητοποιούν τους μισθοφόρους του κόμματος της διαφθοράς και του θανάτου.

Υπάρχουν μαρτυρίες ότι ένας αυξανόμενος αριθμός δολοφόνων με πατέντα, είτε πρόκειται για «φρουρούς της επανάστασης» στο Ιράν, κακοποιούς που στρατολογεί η Χαμάς, ισραηλινούς στρατιώτες που προπόνησαν τη σκληρότητά τους στη λωρίδα της Γάζας, για δολοφόνους στο βόρειο ή το νότιο Σουδάν, για σουδανούς που λεηλατούν χωριά … ότι όλος αυτός ο συρφετός έχει αρχίσει να διαβρώνεται από την αβεβαιότητα. Για μένα, τέτοιες μαρτυρίες δεν εξυπηρετούν κάποια ρητορική τακτική, δεν

υπάγονται σε κάποιο στρατιωτικό σκεπτικό που μου επιτρέπει να συμπεράνω, αφελώς βέβαια, ότι ο εχθρός τάχα σκάβει το λάκκο του. Εδραιώνουν ωστόσο μια πιθανότητα: Όπως η χρηματοπιστωτική κρίση πάει να καταστρέψει το χρήμα, έτσι και η αυτοκτονική αποφασιστικότητα στην οποία ποντάρουν οι γραφειοκράτες του οργανωμένου εγκλήματος, οι μαφίες της κερδοσκοπικής βαρβαρότητας για να στρατολογούν τους πολεμιστές τους, απειλείται με υποτίμηση – ακόμη περισσότερο τώρα, που οι παλιές θρησκευτικές ή ιδεολογικές προφάσεις χάνουν την αξιοπιστία τους και οι φανατικοί αρχίζουν και αμφισβητούν την παντοδυναμία του θεού-δολοφόνου.

Με αυτήν τη έννοια λοιπόν, προσβλέπω σε μιαν αντίσταση ικανή να γονιμοποιήσει τα εδάφη που ρήμαξε και ξέρανε η οικονομία της εκμετάλλευσης και οι γραφειοκρατικές της μαφίες. Ο δημιουργικός μας πλούτος κατέχει το μυστικό να προετοιμάσει και να διαχειριστεί, στο πλαίσιο της κοινωνικής και της ατομικής ζωής, τους χώρους και τους χρόνους που επιτέλους θα απελευθερωθούν από την εμπορευματική κυριαρχία. Μόνον η ποίηση μπορεί να ξεφύγει από το διαπεραστικό βλέμμα της εξουσίας. Μόνον το πάθος της ζωής μπορεί να αποκρούσει τον θάνατο.

Δύο υποσημειώσεις για την αυτοάμυνα

1. Ο EZLN αποτελείται από μερικές χιλιάδες πολεμιστές στο τροπικό δάσος της Λακαντόνα. Στις γενικές συνελεύσεις, οι γυναίκες πρότειναν –και εισακούστηκαν- ο EZLN να μην διεξάγει επιθετικές επιχειρήσεις, αλλά να κρατά μια στάση αμυντική. Όταν, ωστόσο, τα ζαπατιστικά χωριά απειλήθηκαν από παραστρατιωτικές ομάδες, ο EZLN δεν ενεπλάκη, έμεινε απλώς σε επιφυλακή. Τα «συμβούλια καλής διακυβέρνησης» σχημάτισαν μια ανθρώπινη ασπίδα, μαζί με εκατοντάδες μέλη και συμπαθούντες, που είχαν έρθει από παντού. Οι δημοσιογράφοι και οι καμεραμέν της τηλεόρασης κάλυψαν το γεγονός, αξιοποιώντας το θέαμα, ώστε όλος ο κόσμος να είναι ενήμερος για το τι θα επακολουθούσε σε περίπτωση επίθεσης. Αυτό ήταν αρκετό για να αναχαιτίσει τους επιτιθέμενους.

2. Σύμφωνα με ένα ινδικό παραμύθι, οι χωρικοί πάνε στο σοφό να παραπονεθούν για ένα τεράστιο φίδι που τους ορμάει και τους δαγκώνει θανάσιμα. Ο συριγμός που αναγγέλλει τον ερχομό του αρκεί για να σκορπίσει τον τρόμο στο χωριό. Ο σοφός πάει και βρίσκει το φίδι και καταφέρνει να το πείσει ν' αφήσει ήσυχους τους χωρικούς. Αμέσως κάποιοι σπεύδουν να κοροϊδέψουν το φίδι που έπαψε ξαφνικά να σφυρίζει κι έγινε ειρηνικό, χλευάζουν την αδυναμία του και δεν χορταίνουν να το προκαλούν. Απηυδησμένο από την περιφρόνηση που του δείχνουν, το φίδι σέρνεται ως το σοφό και του εξομολογείται την ταραχή του: Πώς να φερθεί τώρα; Ο σοφός σκέφτεται λίγο και του απαντά: «Εγώ σου ζήτησα να σταματήσεις να σκοτώνεις, όχι να σταματήσεις να σφυρίζεις».

ΜΗΝΥΜΑ ΣΤΟΥΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σύντροφοι, δεν έπαψα ποτέ να ελπίζω στην επανάσταση της αυτοδιεύθυνσης και την επανάσταση της καθημερινής ζωής. Πόσο μάλλον σήμερα. Έχω την πεποίθηση ότι, πάνω και πέρα από τα οδοφράγματα της αντίστασης και της αυτοάμυνας, οι ζωντανές δυνάμεις ολόκληρου του κόσμου ξυπνούν από έναν ύπνο βαθύ. Η ορμή τους, δυναμική και ειρηνική, θα σαρώσει κάθε εμπόδιο που ορθώνεται ενάντια στην απέραντη επιθυμία για ζωή, επιθυμία που τρέφει αναρίθμητους ανθρώπους που γεννιούνται και ξαναγεννιούνται με κάθε καινούργια μέρα.

Ο κόσμος που έχουμε να χτίσουμε θα ξερριζώσει τον κόσμο που καταστρέφει τον εαυτό του. Μέχρι σήμερα δεν ήμαστε παρά υβρίδια, μισός άνθρωπος – μισό θηρίο. Οι κοινωνίες μας υπήρξαν ως τώρα τεράστιες αποθήκες, όπου ο άνθρωπος, υποβιβασμένος σε εμπόρευμα, εξίσου φθηνός και ευτελής, μπορούσε να πουληθεί και να αλλαχθεί με κάποιο άλλο.

Ας εγκαινιάσουμε μια εποχή όπου ο άνθρωπος θα ξαναβρεί την αποστολή του ως στοχαστή και δημιουργού και θα ξαναγίνει αυτό που είναι και θα είναι πάντα: ένα ολοκληρωμένο ανθρώπινο ον. Δεν διεκδικώ το αδύνατο. Δεν απαιτώ τίποτα. Δεν με απασχολεί η ελπίδα ή η απελπισία. θέλω μόνο να δω χειροπιαστή, στα χέρια τα δικά μας και στα χέρια ολόκληρου του κόσμου, μια Διεθνή του

ανθρώπινου είδους, που θα θάψει στο παρελθόν τον ετοιμοθάνατο πολιτισμό του εμπορεύματος και το κόμμα του θανάτου που συσπάται και σκιρτά λίγο πριν ξεψυχήσει.

Raoul Vaneigem 17 Ιουλίου 2010

**Το δοκίμιο στα αγγλικά μπορείτε να το βρείτε εδώ*

Παγκόσμιος Γυναικείος Δημοκρατικός Συνομοσπονδισμός – Το Δίκτυο "Women Weaving the Future"

Τον Μάιο του 2026 συντρόφισσες από το παγκόσμιο δίκτυο "Women Weaving the Future" επισκέφθηκαν την Ελλάδα, στα πλαίσια προώθησης και ενίσχυσης ενός διεθνούς σχηματισμού για τον Γυναικείο Δημοκρατικό Συνομοσπονδισμό. Από τη συνάντησή μας προέκυψαν δύο εκδηλώσεις: μια ανοιχτή όπου μας παρουσίασαν το πρόταγμα της οικοδόμησης ενός νέου διεθνισμού απέναντι στην πατριαρχία και το κράτος, εμπνευσμένου από την ανάλυση και την εμπειρία του Κούρδικου Γυναικείου Κινήματος και μια δεύτερη που απευθυνόταν σε θηλυκότητες, μέλη συλλογικοτήτων και οργανώσεων κατά τη διάρκεια της οποίας μοιραστήκαμε μαζί τους την ελληνική εμπειρία. Η επαφή μαζί τους μας ενέπνευσε και ενίσχυσε την κοινή μας πεποίθηση ότι οι δεσμοί ανάμεσα στη γυναικεία απελευθέρωση και την ευρύτερη κοινωνική και πολιτική απελευθέρωση είναι άρρηκτοι, καθώς και ότι η ανάγκη ανταλλαγής εμπειριών και ισχυροποίησης των κοινών αγώνων απέναντι στην πατριαρχία και τα κράτη είναι πιο επίκαιρη από ποτέ. Σαν αρχή, λοιπόν, της συμμετοχής μας στο δίκτυο "Women Weaving the Future", και θεωρώντας ότι ο λόγος τους είναι πολύ χρήσιμος

για το ελληνικό κοινό, μεταφράσαμε και συνοψίσαμε τις βασικότερες θέσεις τους στο κείμενο που ακολουθεί, συνοδευόμενες από τη δική μας εμπειρία της συνάντησης μαζί τους.

Το πλήρες κείμενο στα αγγλικά, μπορείτε να το βρείτε εδώ: https://womenweavingfuture.org/struggles/review2025

Women Weaving the Future

Το Women Weaving the Future (Γυναίκες που Υφαίνουν το Μέλλον) είναι ένα δίκτυο αποτελούμενο από γυναίκες και θηλυκότητες με στόχο την ειρήνη και μια ελεύθερη ζωή. Θέλει να δημιουργήσει ουσιαστικές σχέσεις, ώστε να δουλέψουμε όλες μαζί πάνω σε ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων, να αναπτύξουμε εναλλακτικούς κοινωνικούς συσχετισμούς, να ιδρύσουμε γυναικείους συνεταιρισμούς, όπου το θεωρούμε αναγκαίο, και να οργανώσουμε καμπάνιες, ώστε να πάρουμε δημόσια θέση απέναντι στον πόλεμο, στις γυναικοκτονίες και στις γυναικοκτόνες πολιτικές. Αυτά είναι μόνο μερικά παραδείγματα από όσα βρίσκονται μπροστά μας. Το δίκτυο είναι ένα κάλεσμα για οργάνωση, αλληλεγγύη και κοινή αντίσταση. Εμπνευσμένο από φεμινιστικά και αυτόνομα γυναικεία κινήματα σε όλο τον κόσμο, ιδιαίτερα από τις εμπειρίες του Γυναικείου Κινήματος του Κουρδιστάν, επιδιώκει να δημιουργήσει χώρους μέσα στους οποίους οι θηλυκότητες θα διαμορφώνουν οι ίδιες το μέλλον τους.

Το 2018, το Κουρδικό Γυναικείο Κίνημα έθεσε επίσημα την ιδέα της Παγκόσμιας Δημοκρατικής Συνομοσπονδίας των Γυναικών, την οποία έως τότε ανέπτυσσε στο δικό του πλαίσιο. Για αυτόν τον σκοπό ξεκίνησε το Women Weaving the Future. Το δίκτυο συγκροτήθηκε με τη συμμετοχή γυναικείων κινημάτων από την Abya Yala (Λατινική Αμερική), τη Μέση Ανατολή, την Ασία και την Ευρώπη. Αρχικά, επικεντρώθηκε στον εντοπισμό κοινών σημείων ανάμεσα στους αγώνες γυναικών από διαφορετικές γεωγραφίες και στην ανάπτυξη μεθόδων για την ανταλλαγή εμπειριών.

Σε αυτό το πλαίσιο οργανώθηκαν δύο διεθνή συνέδρια. Το πρώτο, με θέμα «Η Επανάσταση σε Εξέλιξη», πραγματοποιήθηκε στις 6 και 7 Οκτωβρίου 2018 στη Φρανκφούρτη. Το δεύτερο πραγματοποιήθηκε στο Βερολίνο στις 5 και 6 Νοεμβρίου 2022, με σύνθημα «Η Επανάστασή μας: Απελευθερώνοντας τη Ζωή». Σε αυτά τα συνέδρια, οι συμμετέχουσες συζήτησαν, μέσα από τα δικά τους πλαίσια, τον αγώνα για την οικοδόμηση μιας ελεύθερης ζωής σε παγκόσμια κλίμακα, μοιράστηκαν τις εμπειρίες τους και πρότειναν κοινές στρατηγικές. Τόσο κατά την προετοιμασία όσο και κατά τη διάρκεια των συνεδρίων, αναπτύχθηκε διάλογος για το πώς μπορεί να ενισχυθεί η αλληλεγγύη ανάμεσα στα γυναικεία κινήματα και πώς οι τοπικοί αγώνες μπορούν να συμμετέχουν σε ευρύτερες διεθνείς επαναστατικές διαδικασίες, ώστε οι γυναίκες να οικοδομήσουν συλλογικά το μέλλον.

Από τότε καταβάλλεται ενεργή προσπάθεια να διαδοθεί η ιδέα της Παγκόσμιας Δημοκρατικής Συνομοσπονδίας των Γυναικών και να τεθούν οι βάσεις για την εφαρμογή της μέσα από τους αγώνες των γυναικών με τις οποίες το δίκτυο ήρθε σε επαφή. Σίγουρα δεν είναι εφικτό να αποτυπωθεί κάθε αγώνας που διεξάγεται στον κόσμο. Ωστόσο, κάθε κίνημα με το οποίο συνδέθηκε το δίκτυο, καθώς και κάθε συζήτηση και δραστηριότητα στην οποία συμμετείχε μέχρι στιγμής, έκανε ακόμη πιο εμφανή την ανάγκη για συντονισμό και κοινωνικό αγώνα. Αυτό ενισχύει την ελπίδα και την αποφασιστικότητα των μελών του καθώς υφαίνουν το μέλλον. Αυτή ακριβώς η ελπίδα και η αποφασιστικότητα αποτελούν το ισχυρότερο θεμέλιο στην πρόταση για μια παγκόσμια δημοκρατική συνομοσπονδία γυναικών.

Το δίκτυο αναγνωρίζει τον πρωτοποριακό ρόλο των γυναικών και των θηλυκοτήτων στην οικοδόμηση της ειρήνης, αλλά και των εναλλακτικών λύσεων απέναντι στην κυριαρχία και την καταπίεση. Τα μέλη του υποστηρίζουν ότι οι βαθιές διακρίσεις, τόσο στο εσωτερικό όσο και ανάμεσα στις κοινωνίες, μπορούν να ξεπεραστούν, ιδιαίτερα μέσα από το χτίσιμο συμμαχιών ανάμεσα στις γυναίκες. Οι ίδιες, αποτελούν πάντοτε οργανικό κομμάτι της κοινωνίας και δεν είναι αποκομμένες από αυτήν, ωστόσο,

κρίνεται απαραίτητο να αναπτύξουν τις δικές τους προοπτικές και προτάσεις.

Για το δίκτυο, η πραγματική ραχοκοκαλιά των κοινοτήτων είναι οι ίδιες οι κοινωνίες και όχι τα κράτη ή οι στρατοί τους. Τον λόγο δεν πρέπει να έχουν εκείνοι που μιλούν εξ ονόματός τους, αλλά οι ίδιες οι γυναίκες, με τις δικές τους φωνές, τις εμπειρίες και τη θέλησή τους. Παρά το γεγονός ότι πλήττονται άμεσα από τον πόλεμο, εξαναγκάζονται σε φυγή και υφίστανται βία με πολλαπλούς και βάναυσους τρόπους, αναγνωρίζουν ότι οι κοινωνίες σε όλο τον κόσμο αγωνίζονται για την επιβίωσή τους και ότι η αυτοάμυνα είναι αναγκαία. Οι εμπειρίες στο Κουρδιστάν, στην Παλαιστίνη και στην Τσιάπας, καθώς και η πραγματικότητα τόσων αυτόχθονων λαών στην Abya Yala, την Αφρική και την Ασία το αποδεικνύουν περίτρανα -όπως ακριβώς συμβαίνει με τις πολεμικές συγκρούσεις στην Ουκρανία, στη Γιουγκοσλαβία παλαιότερα, αλλά και με τη θανατηφόρα κατάσταση στα εξωτερικά σύνορα της Ευρώπης. Μέσα από αυτό το πρίσμα, η αυτοάμυνα της κοινωνίας αναδεικνύεται ως το απόλυτο κλειδί.

Μια κοινωνία είναι ισχυρή και ικανή να υπερασπιστεί τον εαυτό της σε πνευματικό, φυσικό και κοινωνικό επίπεδο, καθώς και να οικοδομήσει μια ζωή με αυτοδιάθεση, όταν οργανώνεται αυτόνομα και ανεξάρτητα από το έθνος-κράτος και την καπιταλιστική πατριαρχία. Για την ενδυνάμωση των γυναικών και της κοινωνίας, απαιτείται αυτοοργάνωση στα ποικίλα και σύνθετα επίπεδα της ζωής, όπως είναι η εκπαίδευση, η οικονομία, η οικολογία και η άμυνα. Προκειμένου να υπενθυμιστούν στην κοινωνία αυτές οι δυνατότητες, να ενισχυθεί η πίστη στις ικανότητές της και να αναλαμβάνεται δράση με βάση την πραγματικότητα και όχι τις απλουστεύσεις, το δίκτυο υποστηρίζει ότι οι γυναίκες μπορούν και πρέπει να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο.

Το δίκτυο επιδιώκει να συναντηθεί με φεμινιστικές και γυναικείες οργανώσεις, συλλογικότητες και ομάδες από όλο τον κόσμο που μοιράζονται το ίδιο όραμα και ήδη δραστηριοποιούνται προς αυτή την κατεύθυνση. Δεν κρίνεται απαραίτητο να υπάρχει απόλυτη ταύτιση σε όλες τις αναλύσεις, καθώς και στις

ιδεολογικές ή πολιτικές ιδέες. Αυτό που έχει πρωταρχική σημασία είναι η σύγκλιση στις θεμελιώδεις αξίες και αρχές που αποτελούν το σημείο συνάντησής τους. Η σύγκλιση αυτή σημαίνει, μεταξύ άλλων, την αμοιβαία αναγνώριση των διαφορών και την αποφυγή οποιασδήποτε προσπάθειας επιβολής απόψεων. Αντίθετα, στόχος είναι η ελεύθερη έκφραση των θέσεων, η καλλιέργεια της αμοιβαίας κατανόησης και, όπου απαιτείται, η αλληλοενδυνάμωση. Το πώς ακριβώς μπορεί και πρέπει να διαμορφωθεί αυτή η συνεργασία, καθώς και τα συγκεκριμένα βήματα που απαιτούνται για την επίτευξή της, αποτελεί αντικείμενο συλλογικής απόφασης. Ένα καθοριστικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση είναι η γνωριμία, η κατανόηση και η ανταλλαγή γνώσεων, ώστε να επιτευχθεί η κοινή ενδυνάμωση.

Φασιστική Διεθνής και Γυναικεία Απελευθέρωση: Η Ανάγκη για Διεθνή Συντονισμό

Βρισκόμαστε σε μια περίοδο παγκόσμιας οπισθοδρόμησης, γεγονός που επισημαίνουν έντονα τα γυναικεία, φεμινιστικά και τρανσφεμινιστικά κινήματα. Η αύξηση των γυναικοκτονιών, η ενίσχυση των αυταρχικών κυβερνήσεων, ο περιορισμός των δικαιωμάτων και η ένταση των πολεμικών συγκρούσεων και των εκτοπισμών έγιναν ακόμη πιο ορατά τα τελευταία χρόνια. Παρά τις οπισθοδρομήσεις αυτές, παρατηρείται ταυτόχρονα μια ισχυρή διεθνής κινητοποίηση, η οποία τροφοδοτείται από την άνοδο της

γυναικείας συνείδησης σε παγκόσμιο επίπεδο. Παρά τον διάχυτο συντηρητικό λόγο, οι γυναίκες ενώνονται με γρήγορους ρυθμούς, μιλώντας την κοινή γλώσσα της γυναικείας απελευθέρωσης. Επιπλέον, οι διασυνδέσεις ανάμεσα στον ιμπεριαλισμό, τον ρατσισμό, την πατριαρχία και τον καπιταλισμό έχουν αποκαλυφθεί περισσότερο από ποτέ. Τα γυναικεία κινήματα έχουν πλέον πλήρη επίγνωση του συστήματος και των αλληλεξαρτήσεων μεταξύ των διαφορετικών μορφών καταπίεσης, ενώ η κατάρρευση των θεσμών που υπόσχονταν ισότητα εντείνει την απαίτηση για τη δημιουργία εναλλακτικών ιδεολογιών και νέων αξόνων δράσης.

Τα τελευταία χρόνια, η γλώσσα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτέλεσε το κυρίαρχο πλαίσιο διεκδίκησης. Ωστόσο, το μεταπολεμικό διεθνές σύστημα, αν και παρήγαγε σημαντικές κατακτήσεις, αμφισβητείται πλέον ανοιχτά ως προς την ικανότητά του να αντιμετωπίσει τον πόλεμο, τον αυταρχισμό και την έμφυλη βία. Διαπιστώνουμε ότι το πλαίσιο αυτό περιόρισε τη συζήτηση γύρω από βαθύτερα ζητήματα ελευθερίας και ριζικής αλλαγής των δομών εξουσίας. Η έμφυλη ισότητα ορίστηκε ως εθνικό οικονομικό όφελος και ως στόχος ανάπτυξης συμβατός με τον νεοφιλελεύθερο καπιταλισμό, και όχι ως εγγενές μέρος του συνολικότερου αγώνα για την ανθρώπινη ελευθερία. Με τον τρόπο αυτό, ο γυναικείος αγώνας μετατοπίστηκε βίαια από το όραμα για διαφορετικά συστήματα ζωής στην απλή ενδυνάμωση των γυναικών εντός του υπάρχοντος συστήματος. Παρότι ορισμένοι φεμινισμοί έπεσαν σε αυτές τις παγίδες της θεσμικής αφομοίωσης, οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι αυτός ο εκλαϊκευμένος φεμινισμός παρείχε ταυτόχρονα μια κοινή γλώσσα και πολύτιμη ενέργεια για ακτιβισμό.

Ορισμένοι παράγοντες στα μέσα ενημέρωσης και στη διεθνή εργασία αναφέρονται στο σημερινό παγκόσμιο καθεστώς υπό το οποίο ζούμε ως «Αντιδραστική Διεθνή» ή «Φασιστική Διεθνή». Η έννοια αυτή είναι αρκετά χρήσιμη για την κατανόηση του σημερινού κόσμου και συμπληρώνει την έννοια του «Τρίτου Παγκόσμιου Πολέμου», δηλαδή ενός πλέγματος διαρκών πολέμων, εκτοπισμών, οικολογικών καταστροφών, αυταρχισμού και

κοινωνικής αποδιάρθρωσης σε παγκόσμια κλίμακα.

Οι έννοιες αυτές υπογραμμίζουν ότι ο φιλελεύθερος διεθνισμός, ο οποίος εγκαθιδρύθηκε υπό την ηγεσία των ιμπεριαλιστικών κρατών μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, έχει πλέον μετασχηματιστεί σε έναν διεθνώς συντονισμένο φασισμό, και πάλι υπό την ηγεσία των ίδιων κρατών. Ως εκ τούτου, οι απειλές που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες δεν συνιστουν μεμονωμένους φασιστικούς παράγοντες, αλλά αποτελούν μέρη ενός οργανωμένου και διασυνδεδεμένου παγκόσμιου καθεστώτος. Οι επιθέσεις στο δικαίωμα της άμβλωσης, στην ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα και στις ιστορικές κατακτήσεις των γυναικών εμφανίζονται ταυτόχρονα σε πολλές χώρες και συνδέονται άμεσα με διεθνή δίκτυα πολιτικής επιρροής.

Συνεπώς, και η απάντηση στον φασισμό δεν μπορεί να παραμείνει τοπική, απαιτεί διεθνή συντονισμό. Είναι εμφανής η ανάγκη για διεθνείς συμμαχίες, ανταλλαγή εμπειριών και κοινές στρατηγικές αντίστασης. Το γεγονός ότι ο φιλελεύθερος διεθνισμός παραχώρησε τη θέση του σε μια αντιδραστική διεθνή χωρίς ουσιαστική αντίσταση αποδεικνύει ότι ο αγώνας ενάντια στον φασισμό δεν μπορεί να αντλήσει ιδεολογικά και οργανωτικά εφόδια από τη φιλελεύθερη τάξη, αλλά χρειάζεται να στραφεί σε άλλες παραδόσεις: αναρχικές, συνομοσπονδιακές, αποαποικιακές, καταργητικές και άλλες.

Συμπεράσματα

Μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι ο σημαντικότερος μετασχηματισμός που παρατηρείται κατά τη διάρκεια αυτής της δεκαετίας είναι η υποχώρηση όλων εκείνων των φεμινιστικών κινημάτων που δεν συνδέουν τα ιδιαίτερα αιτήματα των γυναικών με τα ευρύτερα κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα.

Παράλληλα, μπορεί να υποστηριχθεί ότι το επίκεντρο των φεμινιστικών και γυναικείων κινημάτων έχει μετατοπιστεί από το βόρειο στο νότιο ημισφαίριο, όπου οι δεσμοί ανάμεσα στη γυναικεία απελευθέρωση και την ευρύτερη κοινωνική και πολιτική απελευθέρωση γίνονται ολοένα και πιο εμφανείς.

Πολλά κινήματα διαμορφώνουν πλέον ένα νέο πολιτικό λεξιλόγιο, το οποίο συνδέει:

- τη σεξουαλική βία στον πόλεμο με το αίτημα της ειρήνης,

- την οικολογική καταστροφή και τη φτώχεια με τον αντικαπιταλιστικό αγώνα,
- τη διεκδίκηση δικαιωμάτων με τον αντιφασιστικό αγώνα,
- και τη βία κατά των γυναικών με τον αγώνα ενάντια στις γυναικοκτονίες.

Για το δίκτυο **Women Weaving the Future**, οι εξελίξεις αυτές συνιστούν μια ιδιαίτερα σημαντική ιδεολογική και οργανωτική ευκαιρία. Η μεγαλύτερη πρόκληση παραμένει η ενίσχυση της ανάγκης για συλλογική οργάνωση μαζί με τις γυναίκες των τοπικών κοινοτήτων, ιδιαίτερα εκείνες που βρίσκονται στο σημείο τομής των μορφών βίας που ασκούνται από το κεφάλαιο, την πατριαρχία και το έθνος – κράτος.

Η δική μας εμπειρία από την πρώτη συνάντηση με το δίκτυο Women Weaving the Future

Ζούμε και κινούμαστε, κατ' επιλογή, στον μικρόκοσμό μας, μέσα στα Εξάρχεια, μέσα στον δικό μας κοινωνικό χώρο. Αυτό μας δίνει συχνά μια (ψευδ)αίσθηση ασφάλειας και κοινότητας, την αίσθηση ότι ανήκουμε κάπου πιο προστατευμένα από την «έξω» ζωή. Όμως όλες και όλοι μας κινούμαστε και δουλεύουμε και σε άλλα μέρη, όπου καμία τέτοια ασφάλεια δεν υπάρχει. Εκεί τα πράγματα είναι πολύ πιο σκληρά, στη ζωή μας πέρα από τη συλλογικότητα.

Έχουμε πάντα στο μυαλό μας ότι οι δικοί μας αγώνες και τα δικά μας προβλήματα δεν είναι μόνο δικά μας. Όσο κι αν κλείνουμε τα μάτια, μας συμβαίνουν καθημερινά, στον δρόμο, στα μπαρ, στη δουλειά. Το Women Weaving the Future μάς έδωσε την προοπτική να συνδεθούμε με γυναίκες σε όλο τον κόσμο. Τα προβλήματά μας, σίγουρα, δεν είναι ίδια με των γυναικών στην Abya Yala, στον Καναδά, στο Κουρδιστάν, στην Αφρική. Ωστόσο, η πατριαρχία είναι ισχυρή παντού, και τα κοινά μας είναι πολύ περισσότερα από τις διαφορές μας. Μας έδωσε τη δυνατότητα να συνδεθούμε με

κάτι μεγαλύτερο από τον δικό μας μικρό κύκλο, χωρίς αυτό να ακυρώνει τη σημασία του: να δούμε ότι με τις δικές μας εμπειρίες, τις δικές μας αγωνίες, τις δικές μας πρακτικές, μπορούμε να συνομιλήσουμε με άλλες γυναίκες, άλλες κοινότητες, άλλους τόπους αγώνα, όχι αφηρημένα, αλλά μέσα από πραγματικές σχέσεις, κοινές ανάγκες, κοινές αναζητήσεις. Έχουμε πολλά να μάθουμε η μία από την άλλη.

Μας έδωσε έναν αέρα αισιοδοξίας που μας παρέσυρε να προχωρήσουμε πολύ περισσότερο στην προσωπική και συλλογική μας έρευνα και αυτομόρφωση, αλλά και να σχεδιάσουμε κι άλλα κοινά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση.

Περιμένουμε με ανυπομονησία την επόμενη συνάντησή μας μαζί τους, μετά από αυτή την πρώτη, την αναγνωριστική. Περιμένουμε με ανυπομονησία να συνομιλήσουμε με τις αδελφές μας σε άλλα μέρη του κόσμου, να μοιραστούμε μαζί τους τις εμπειρίες και την οπτική μας και κυρίως να μάθουμε από αυτές. Και περιμένουμε με ανυπομονησία να μπούμε κι εμείς σε μια διαδικασία σκέψης, μοιράσματος και δράσης, ως θηλυκότητες, αλλά και με την υπόλοιπη συλλογικότητά μας.

Πρωτοβουλία της Αντιεξουσιαστικής Κίνησης Αθήνας για την έμφυλη και κοινωνική απελευθέρωση

Η Αριστερά της Βόλβης “Από Αρχηγικό κόμμα σε κόμμα

αρχών”

Είναι το γνωστό ιστορικό αίτημα του κινήματος Βόλβης που έγινε από τον Βαγγέλη Μεϊμαράκη στο περιθώριο του Β΄ Συνεδρίου της Νέας Δημοκρατίας, το 1979 στην Κασσάνδρα Χαλκιδικής. Τώρα, γιατί αυτό το γεγονός έγινε στη Βόλβη, και παραμένει επίκαιρο για την Αριστερά, ακόμη και σήμερα, δεν έχει διευκρινιστεί ακόμη όπως μας πληροφόρησε ο αείμνηστος Σάκης Μπουλάς, που έπαιζε τον Παπαρρηγόπουλο του κινήματος στην ταινία “Να περιμένουν οι γυναίκες.”

Η αλήθεια είναι ότι σε μερικά χρονάκια από τότε η Ν.Δ. κατάφερε όχι μόνο να τα διευκρινίσει αλλά και να εφαρμόσει αυτή την έκκληση του κινήματος Βόλβης εναλλάσσοντας τις ηγεσίες σαν πουκάμισα χωρίς ιδιαίτερους τριγμούς και χωρίς εσωτερικές καταγγελίες για νοθείες και πραξικοπήματα, παρά το γεγονός ότι τα μέλη και οι οπαδοί της δεν συγκινούνται από αυτά τα αντιαρχηγικά και δημοκρατικά, εκτός βέβαια από τον Μεϊμαράκη και την παρέα του που τελικά τα κατάφεραν.

Θα πει κάποιος και δικαίως: Η Ν.Δ. διαχείριση του υπάρχοντος κάνει και αυτό δεν είναι δα και τίποτα σπουδαίο. Σωστά αλλά εδώ δεν πρόκειται να μιλήσουμε για τη Δεξιά και τα μικρά, αλλά για την κοινοβουλευτική Αριστερά και τα μεγάλα, με αφηγήματα με προοπτικές με ωραία λόγια με.. με..με. η οποία παρεμβαίνει σήμερα στο περιθώριο του κινήματος Βόλβης.

Το κίνημα Βόλβης εντός της Αριστεράς ροκάνιζε για αρκετά χρόνια τον Σύριζα μέχρι που ο Αρχηγός παραιτείται και ο δρόμος για “κόμμα αρχών” είναι ανοικτός και μάλιστα χωρίς προστατευτικά κιγκλιδώματα χωρίς όρια πλάτους, γιατί τα στελέχη δεν ήθελαν να μιμηθούν τον γεννήτορα τους, που και κόμμα αρχών είναι και εσωτερική δημοκρατία έχει.

Αυτοί ήθελαν πλήρη και δημόσια δημοκρατία τρομάρα τους. Τέτοιο πράγμα δεν υπήρχε ποτέ στην Αριστερά αφού δεν υπάρχει κανένας αριστερός σε ολόκληρο τον κόσμο με τέτοια οργανωτική

κουλτούρα. Αυτή που δίδαξε σε όλο τον πλανήτη την λατρεία του Γραμματέα την προσωπολατρία και την θεολογική σχέση με τους αρχηγούς καλείται να περπατήσει σε ένα πλάτωμα μεγάλο και μάλιστα χωρίς Αρχηγό! Αυτή λοιπόν η Αριστερά που λειτουργεί πάντα με όρους μειοψηφίας κι ας κατέχει το 70% του εκλογικού σώματος πειραματίστηκε σε δημοκρατικές και πλειοψηφικές ανοησίες! Η οργάνωση της μειοψηφίας είναι η βιωματική εμπειρία της Αριστεράς εγγεγραμμένη στο dna της και όποιος την αρνείται ακυρώνεται σαν Αριστερός. Το ξέχασαν αυτό;

Αυτή λοιπόν που δίδαξε τον δημοκρατικό συγκεντρωτισμό καλείται να λειτουργήσει με όρους πλειοψηφίας. Αν είναι δυνατόν! Και οι όροι μειοψηφίας πως θα ξεριζωθούν από το dna του Αριστερού για να αποδεχτεί πλειοψηφίες και άλλα τέτοια; Κάνουν εκλογές ανοικτές στο δημόσιο χώρο και φυσικά χάνουν την πλειοψηφία. Τραβάνε τα μαλλιά τους. Ήταν πέναλτι κ. Παύλο ρωτάει η Δούρου. Ό ορισμός του πέναλτι της απαντούν όλοι και η Όλγα μαζί. Ε τότε να τους καλέσουμε στα μπουζούκια και εκεί να τους πούμε: Είσαι από Πετρούπολη Αιγάλεω Λακωνία δεν μπαίνεις, δεν μπαίνεις. Διώξανε τον Κασσελάκη και κανά δυο χιλιάδες Αριστερούς και ξαναήρθαν στα ίσια τους αφού έκαναν κάτι το Αριστερό και το αντιπλειοψηφικό. Ναι αλλά ποιοι είναι οι πραγματικοί Αριστεροί; αυτοί που φύγανε επί Κασσελάκη ή αυτοί που διώξανε τον Κασσελάκη; Αυτό δεν έχει διευκρινιστεί ακόμη!!!.Μετά από αυτά έρχεται και η μόνιμη αριστερή προσταγή του Τι να κάνουμε και μάλιστα σε κόμματα που είναι μόνο και αποκλειστικά κοινοβουλευτικά.

Πριν φτάσουμε εκεί δεν τελειώσαμε ακόμη. Ας περιμένουν οι Αριστεροί.Τόσο στον Σύριζα όσο και στην Νέα Αριστερά υπάρχουν διαφωνίες ως προς την προοπτική. Θα πάμε ρωτάνε κάποιοι-ες με την εμπειρία του ανοικτού ή του κλειστού ως προοπτική. Με την αναζήτηση και ενίσχυση ταυτότητας ή με την πολιτική προοπτική της κυβερνησιμότητας. Παρά αυτά τα διλήμματα στόχος τους και μάλιστα μανιακός είναι να μπούνε στη Βουλή γιατί είναι μόνο και αποκλειστικά κοινοβουλευτικά κόμματα. Σε αντίθετη περίπτωση χάνονται και πολιτικά και προσωπικά διότι δεν

υπάρχει άλλος ρόλος γι αυτούς.Όλο αυτό το διάστημα που είχαν να διαχειριστούν μια κατάσταση ντρόπιασαν τους αριστερούς ψηφοφόρους και μόνο η παρουσία τους στο γυαλί κάνει την ντροπή να ντρέπεται. Βγαίνουν και λένε τη γνώμη τους την άποψη τους ακόμη! επειδή τους το επιτρέπει ο φιλελευθερισμός και μόνο.

Διαχειρίστηκαν ένα κόμμα με τέτοιο τρόπο ώστε να επιβεβαιωθεί πανηγυρικά ότι δεν μπορεί να υπάρξει μη Αρχηγικό κόμμα και μάλιστα στην περίπτωσή τους μη σταλινικό. Δίδαξαν σε όλη την κοινωνία μέσα από την απόλυτη αδυναμία δημοκρατικής "αυτοοργάνωσης" της ιεραρχίας έστω, ότι υπάρχει πλήρης αδυναμία και ανικανότητα χωρίς ηγέτες. Κατά τα άλλα είναι ενάντια στη Δεξιά και τη Ν.Δ. . Έδωσαν την χαριστική βολή σε αυτή την Αριστερά με αντίδωρο την ιδιοτέλεια ενός ό,τι νάνε προνομίου . Αν τελικά βρουν λύση για μη αρχηγικό κόμμα ας το πουν μήπως κάνουμε και εμείς κανένα γιατί αρκετή ταλαιπωρία τραβάμε με συνελεύσεις και τέτοια.

Και εκεί λοιπόν που βρισκόταν σε μια κατάσταση ύπαρξης υπό σύγχυση κάνει την εμφάνισή του ο Αρχηγός. Αριστερός και μάλιστα Ελασίτης!!!. Ούτε κεντρώος ούτε δεξιός. Αριστερός μεν για ταυτότητα αλλά διαχείριση του καπιταλισμού για πολιτική. Το έχει στην παράδοσή της η Αριστερά αυτό αλλά έχει και κρατικό καπιταλισμό όπου εργάτες αγρότες ποιητές κ.λ.π. να είναι όλοι σε σχέση μισθωτής εργασίας από το κράτος , χειρότερα δεν γίνεται. Τα τελευταία δεν τα λένε πλέον συμφιλιώνονται με τις κρατικοποιήσεις εθνικοποιήσεις!!!, αναδιανομή εισοδήματος και ότι υπέκλεψαν από τον Κέυνς και τη σοσιαλδημοκρατία. Πάνω σε αυτά άλλος περισσότερο άλλος λιγότερο είναι Αριστερός δεν θα τα χαλάσουμε εκεί εκτός αν παίζει θέμα εξουσίας ρόλων κλπ οπότε ας γίνει σφαγή.

Λοιπόν, ήρθε ο Αρχηγός και μάζεψε όλους τους Αριστερούς στις φτερούγες του. Όταν λέμε όλους εννοούμε όλους. Ούτε χαλίκι αριστερό δεν έμεινε για κανέναν. Το ποιος είναι Αριστερός θα το πει η κοινωνία δεν χρειάζεται να ασχολούμαστε με αυτό. Ακόμη και ο "μπατζανάκης" του Κασσελάκη Πολάκης συμφώνησε πολιτικά με ολόκληρη την εισήγηση Φάμελλου αλλά διαφώνησε για

την επισφάλεια της αποκατάστασής του. Και ο Φάμελλος μέσα από τη γνωστή στην αριστερή γραφειοκρατία μέθοδο των χρησμών έκανε εισήγηση γραμματέα Εδεσσαϊκού και προανήγγειλε ότι αυτός και οι δικοί του θα πάνε για βουλευτές σε άλλο κόμμα. Τα υπόλοιπα μπατζανάκια στα σκυλιά του Κιμ

Αυτή είναι η Αριστερά βασικά και σε αυτή την ιεραρχία μπορεί να κάνει κάποιος την πολιτική καριέρα του. Καμιά αντίρρηση, δουλειά είναι και αυτή. Όποιος θέλει να γίνει χρήσιμος στην κοινωνίας υπάρχουν εναλλακτικές κοινωνικές αντιθεσμικές αντικαθεστωτικές. Μόνο όμως αυτοί είναι οι Αριστεροί; υπάρχουν και άλλοι με λίγες δυνάμεις. Αυτοί ας περιμένουν, να έχουμε και εμείς κανέναν να λέμε μια καλημέρα και να βολτάρουμε πότε-πότε Προπύλαια Πανεπιστημίου Σταδίου κ.λ.π. στην ίδια διαδρομή με τα ΜΑΤ με τα δακρυγόνα και τα τοιαύτα.

Με τις υγείες μας.
Νώντας Σκυφτούλης

Για τους μισθούς των γιατρών: από τον Μαρξ στον Καστοριάδη – Του Γιώργου Κρανιδιώτη

*Του Γιώργου Κρανιδιώτη**

Το θέμα των μισθών των γιατρών του Εθνικού Συστήματος Υγείας (ΕΣΥ) βρίσκεται εσχάτως στην επικαιρότητα. Σε ανακοίνωσή της εν όψει της απεργίας της 18ης Μαρτίου 2026, η Ομοσπονδία Ενώσεων Νοσοκομειακών Γιατρών Ελλάδας (ΟΕΝΓΕ) ανέφερε: «Το ετήσιο εισόδημά μας για πάνω από 15 χρόνια έχει πάρει την κατρακύλα. […] οι μηνιαίες αποδοχές μας έχουν αύξηση λιγότερο από 1 ευρώ το χρόνο στην καλύτερη περίπτωση. […] Απαιτούμε:

Διπλασιασμό των μηνιαίων αποδοχών μας» [1]. Σύμφωνα με τον Πανελλήνιο Ιατρικό Σύλλογο (ΠΙΣ), «η ελληνική πολιτεία οφείλει ν΄ αντιληφθεί πως πρέπει να αποκαταστήσει το Ειδικό Ιατρικό Μισθολόγιο, ώστε οι απολαβές των ιατρών να ανέλθουν σε αξιοπρεπή επίπεδα, αλλιώς οι προκηρύξεις γιατρών θα συνεχίσουν να αποβαίνουν άγονες και το Ε.Σ.Υ. να αποψιλώνεται από ιατρικό δυναμικό με τραγικές επιπτώσεις στη χώρα» [2]. Ο ΠΙΣ τονίζει ότι «οι απολαβές των ιατρών του Ε.Σ.Υ. είναι υποδιπλάσιες των ευρωπαίων συναδέλφων τους» [3]. Ξεκινάμε λοιπόν από τα εξής δεδομένα: οι μισθοί των γιατρών του ΕΣΥ είναι χαμηλοί, πράγμα που καθιστά το ΕΣΥ μη ελκυστικό για εργασία και τροφοδοτεί ένα κύμα φυγής Ελλήνων γιατρών στο εξωτερικό. Για τις ανάγκες της περαιτέρω συζήτησης, σημειώνουμε, ακόμη, ότι ο λόγος του ιατρικού μισθού στο ΕΣΥ (χωρίς να συνυπολογίζεται η αποζημίωση εφημεριών) προς τον μισθό του ανειδίκευτου εργάτη στην Ελλάδα κυμαίνεται από 1,9 (ειδικευόμενος) έως 2,8 (διευθυντής) [4].

Κατ’ αρχήν, δεχόμαστε ότι ο μισθός οποιουδήποτε εργαζόμενου πρέπει άνευ ετέρου να καλύπτει τις απαραίτητες ανάγκες του. Ως προς τον ορισμό των τελευταίων, υιοθετούμε τη μαρξική θέση ότι «η έκταση των λεγόμενων απαραίτητων αναγκών, όπως και ο τρόπος της ικανοποίησής τους, είναι ιστορικό προϊόν και γιαυτό εξαρτιέται κατά ένα μεγάλο μέρος από τη βαθμίδα του πολιτισμού μιας χώρας». Συναφώς, «ο καθορισμός της αξίας της εργατικής δύναμης (σ.σ. και κατ’ επέκτασιν της τιμής της, ήτοι του μισθού) περιέχει ένα ιστορικό και ηθικό στοιχείο» [5]. Κοντολογίς, ο γιατρός, όπως και κάθε εργαζόμενος, πρέπει να αμείβεται καλά. Αυτό που αμφισβητούμε είναι η απαίτηση του να αμείβεται παραπάνω από τον εργάτη. Επίσης, απορρίπτουμε την οικονομική ευμάρεια σαν κίνητρο άσκησης του επαγγέλματός του. Προς επίρρωση της γνώμης μας, θα αντλήσουμε από την επαναστατική, ελευθεριακή, σοσιαλιστική παράδοση.

Μαρξ, Μπλαν, Καμπέ

Αρχίζουμε με τους Μαρξ-Ένγκελς, οι οποίοι γράφουν: «Μια όμως από τις ουσιώδεις αρχές του κομμουνισμού, που τον κάνει να διαφέρει από κάθε αντιδραστικό σοσιαλισμό, είναι η εμπειρική

άποψη -που βασίζεται στη φύση των ανθρώπων-, ότι οι διαφορές μυαλού και διανοητικών ικανοτήτων δεν καθορίζουν γενικά τις διαφορές στομάχου και φυσικών αναγκών, […] ότι, μ' άλλα λόγια, η διαφορά στη δραστηριότητα, στην εργασία, δε δικαιολογεί καμμιάν ανισότητα, κανένα προνόμιο ιδιοκτησίας και απόλαυσης» [6]. Παρά ταύτα, ο Μαρξ δεν προτείνει ισότητα μισθών. Στη μεν κατώτερη φάση της κομμουνιστικής κοινωνίας (σοσιαλισμό), οι εργαζόμενοι αμείβονται ανάλογα προς την ποσότητα της εργασίας που αποδίδουν – η οποία με τη σειρά της είναι συνάρτηση του χρόνου και της έντασης της εργασίας-, στη δε ανώτερη (καθαυτό κομμουνισμός), λαμβάνουν από το κοινωνικό καταναλωτικό απόθεμα ανάλογα με τις ανάγκες τους.

Κατά τον Γάλλο σοσιαλιστή (με χριστιανικές αναφορές) Λουί Μπλαν (1811-1882), ο πολίτης που είναι προικισμένος με περισσότερες ικανότητες και ταλέντα οφείλει να προσφέρει και περισσότερο στην κοινωνία: «όποιος μπορεί τα περισσότερα, οφείλει και τα περισσότερα» [7]. Αλλά, οι περισσότερες ικανότητες δεν θεμελιώνουν και απαίτηση μεγαλύτερης ανταμοιβής, διότι, στο βαθμό που πρόκειται για έμφυτα χαρίσματα, είναι θεόσδοτες [8]. Όπως ακριβώς κι ο Μαρξ, ο Μπλαν υποστηρίζει την ισότητα ως αναλογικότητα, και επομένως την κατανάλωση σύμφωνα με τις ανάγκες, πλην όμως θεωρεί πως κάτι τέτοιο είναι αδύνατον να εφαρμοσθεί αμέσως. Χρειάζεται ένα ενδιάμεσο μεταβατικό στάδιο, κατά το οποίο αρχικά οι εργαζόμενοι θα αμείβονται κλιμακωτά, ανάλογα με τη λειτουργία που επιτελούν εντός της παραγωγικής διαδικασίας –με εξασφαλισμένο έναν ελάχιστο μισθό για την κάλυψη των εξόδων διαβίωσης–, ενώ αργότερα θα θεσπιστεί η ισότητα των μισθών. Ο Μπλαν τονίζει τη σημασία της μόρφωσης, ώστε οι άνθρωποι να μάθουν να βλέπουν την εργασία ως κοινωνική προσφορά και να απαλλαγούν από την ιδέα της διαβαθμισμένης αξίας των διαφόρων λειτουργιών, άρα και από την απαίτηση άνισων απολαβών [9].
Ο Γάλλος χριστιανός ουτοπικός κομμουνιστής Ετιέν Καμπέ (1788-1856) οραματίστηκε την Ικαρία, μια ιδανική κομμουνιστική κοινωνία, όπου η διανομή των αγαθών γίνεται σύμφωνα με τις ανάγκες του καθενός. Και αυτός ισχυρίζεται ότι το μέγεθος της

οφειλόμενης (όχι με την ανταποδοτική, αλλά με την ηθική έννοια) προσφοράς κάθε ατόμου στο κοινωνικό σύνολο είναι ανάλογο των ικανοτήτων του: «Ο καθένας πρέπει να κάνει όλα όσα μπορεί να κάνει, και όσο περισσότερα μπορεί να κάνει ή να δώσει, τόσο περισσότερα πρέπει να δώσει ή να κάνει» [10]. Ακόμη, ότι η κατοχή περισσότερων ικανοτήτων και ταλέντων δεν δικαιολογεί μεγαλύτερη ανταμοιβή, καθώς τα ταλέντα είναι παράγωγα και αποτελέσματα της εκπαίδευσης που παρέχει στον άνθρωπο η κοινωνία: «ο ταλαντούχος άνθρωπος δεν θα ήταν τίποτα χωρίς την κοινωνία» [11].

Από την παραπάνω σύντομη περιήγηση στη σκέψη σοσιαλιστών στοχαστών του 19ου αιώνα συνάγεται, σε σχέση με το θέμα μας, η ακόλουθη βασική ιδέα: η κατοχή περισσότερων ικανοτήτων δεν δικαιολογεί και υψηλότερες απολαβές, διότι, πρώτον, οι φυσικές ανθρώπινες ανάγκες που πρέπει να καλυφθούν με την αμοιβή δεν διαφέρουν μεταξύ των ατόμων (Μαρξ), και, δεύτερον, οι ικανότητες είναι είτε έμφυτα χαρίσματα (Μπλαν) είτε κοινωνικά προϊόντα μέσω της παιδείας (Καμπέ).

Καστοριάδης

Από τους θεωρητικούς του επαναστατικού σοσιαλισμού, συστηματικά ασχολήθηκε με το ζήτημα της ισότητας των μισθών ο Κορνήλιος Καστοριάδης. Σύμφωνα με τον Νεοέλληνα φιλόσοφο, μια θεμελιώδης όψη της τωρινής οργάνωσης της κοινωνίας είναι η ιεραρχία, τόσο ως ιεραρχία της εξουσίας και της διοίκησης, όσο και ως ιεραρχία των μισθών και των εισοδημάτων [12]. Μάλιστα, οι ως άνω δύο μορφές της ιεραρχίας ταυτίζονται όλο και περισσότερο [13]. Απεναντίας, είναι πρακτικά αδύνατο να υπάρξει συλλογική και δημοκρατική διαχείριση της οικονομίας και της κοινωνίας, και συμμετοχή όλων στις κοινές υποθέσεις, εφόσον διατηρείται η διαφοροποίηση των αποδοχών: «Ίσος μισθός για όσους εργάζονται, αυτός θα πρέπει να είναι ένας από τους θεμελιώδεις κανόνες που οφείλει να εφαρμόσει η σοσιαλιστική επανάσταση» [14].

Στο πλαίσιο της επίσημης ιδεολογίας, η ιεραρχία των μισθών

δικαιολογείται στη βάση μιας υποτιθέμενης ιεραρχίας ή κλίμακας της γνώσης, της εξειδίκευσης, των ικανοτήτων, των ευθυνών, ή έλλειψης της θεωρούμενης ειδικότητας. Ωστόσο, παρατηρεί ο Καστοριάδης, αφενός οι κλίμακες αυτές δεν συμπίπτουν μεταξύ τους, αφετέρου ο όλος ισχυρισμός στερείται λογικής και αντιστοιχίας με την πραγματικότητα: «μπορεί να υπάρξει (και υπάρχει) έλλειψη οδοκαθαριστών και πληθώρα καθηγητών· μεγάλοι σοφοί δεν έχουν καμιά "ευθύνη", ενώ εργαζόμενοι με ελάχιστη "γνώση" έχουν καθημερινά την ευθύνη της ζωής και του θανάτου εκατοντάδων ή χιλιάδων ατόμων» [15]. Ακόμη, στη σύγχρονη κοινωνία, δεν αποκτούν υψηλότερα εισοδήματα αυτοί που διαθέτουν περισσότερες γνώσεις, αλλά εκείνοι που κατορθώνουν να ανελιχθούν, όντας πιο επιτήδειοι στον ανταγωνισμό και την πάλη που διεξάγονται στους κόλπους της γραφειοκρατίας [16].
Ο Καστοριάδης διατυπώνει μια σειρά από επιχειρήματα, προκειμένου να υπερασπιστεί την ισότητα των μισθών. Πρώτον, στην εποχή μας, η παραγωγική δραστηριότητα προσλαμβάνει ολοένα περισσότερο έναν συλλογικό χαρακτήρα, όπου οι διάφορες εργασίες είναι στενά αλληλεξαρτώμενες. Το προϊόν ή η συμβολή του ενός εργαζόμενου δεν μπορεί να διαχωριστεί από το προϊόν ή τη συμβολή του άλλου. Πρόκειται για μια αδιαίρετη ομάδα, και το δημιουργικό αποτέλεσμα της δουλειάς της υπακούει στον νόμο του όλα ή τίποτα, δηλαδή είναι αναγκαία η συνεργασία πάντων ανεξαιρέτως για την επίτευξή του [17]. Στην περίπτωση π.χ. που εξετάζουμε, οι εργασίες του γιατρού, του νοσηλευτή, του φαρμακοποιού, του μάγειρα, του τραπεζοκόμου, του καθαριστή, του διοικητικού υπαλλήλου κ.λπ. μέσα σε ένα νοσοκομείο δεν μπορούν να ιδωθούν σαν απομονωμένες η μία από την άλλη, αλλά ως αμοιβαία υποβασταζόμενες και παράγουσες ένα τελικό έργο το οποίο εκ της φύσεως του δεν δύναται να αναχθεί κομματιαστά στις μερικές -ατομικές ή κλαδικές- συνδρομές που το απαρτίζουν. Η απόπειρα χρηματικής αποτίμησης της ιδιαίτερης συνεισφοράς εκάστου επαγγελματία θα ήταν μια αφηρημένη, αποσπασματική και συνεπώς παράλογη προσέγγιση.

Δεύτερον, «δεν υπάρχουν αντικειμενικά κριτήρια για τον υπολογισμό και τη σύγκριση της κάθε ειδημοσύνης, των γνώσεων

που έχουν διαφορετικά άτομα» [18]. Τρίτον, η ανισότητα των αμοιβών παραμορφώνει, νοθεύει άμεσα και ανεπανόρθωτα, την κοινωνική ζήτηση· επιτρέπει την ικανοποίηση δευτερευουσών αναγκών από ορισμένους τη στιγμή που άλλοι δεν μπορούν ακόμη να καλύψουν βασικές ανάγκες, με όλες τις ψυχολογικές και πολιτικές συνέπειες που προκύπτουν απ' αυτό. Η αγορά επιβάλλει στην παραγωγή έναν προσανατολισμό που δεν αντανακλά τις αληθείς χρείες της κοινωνίας, αλλά μια στρεβλή εικόνα, στη διαμόρφωση της οποίας η πολυτελής κατανάλωση των ευνοημένων στρωμάτων έχει ένα δυσανάλογο βάρος [19]. Μόνον «[η] εξίσωση των μισθών θα δώσει πραγματική σημασία στην αγορά των καταναλωτικών αγαθών», διότι τότε «κάθε συμμέτοχος θα είναι επιτέλους προικισμένος για πρώτη φορά με την ίδια ψήφο» [20].

Τέταρτον, η συστηματική πολιτική της διαφοροποίησης των μισθών, ακόμη και μεταξύ ανθρώπων με παρεμφερείς εργασίες από άποψη ειδίκευσης ή απαιτούμενων προσπαθειών, είναι μία μέθοδος που χρησιμοποιεί ο καπιταλισμός, για να κρατά τους ανθρώπους δεμένους στη δουλειά τους και, ταυτόχρονα, σε αμοιβαίο ανταγωνισμό, για να καταστρέφει την ταξική αλληλεγγύη και να ενσπείρει την εξατομίκευση και τον ανελέητο πόλεμο όλων εναντίον όλων [21]. Η διατήρηση της μισθολογικής ανισότητας και στη σοσιαλιστική κοινωνία θα αποτελούσε βραδυφλεγή βόμβα στα θεμέλιά της: «Από τη στιγμή λοιπόν που θα υπάρξουν κάποιου είδους -ειδικότερα όμως οικονομικής φύσης- προνόμια, θα αναζωπυρωθεί αμέσως ο ανταγωνισμός μεταξύ των ατόμων καθώς και η τάση των ανθρώπων να αγκιστρώνονται στα προνόμια που έχουν κατακτήσει […]. Από τη στιγμή αυτή δεν μπορούμε να μιλάμε πια για αυτοδιαχείριση» [22].

Ο Νεοέλληνας φιλόσοφος απορρίπτει το ιδεολόγημα ότι ο υψηλός μισθός λειτουργεί σαν κίνητρο απόδοσης στην εργασία. Ήδη σήμερα, η απόδοση εξαρτάται πολύ λιγότερο από τις απολαβές και πολύ περισσότερο από τους καταναγκασμούς που επιβάλλουν η τεχνολογία και η διευθυντική επίβλεψη. Στη δε σοσιαλιστική κοινωνία, η πειθαρχία της δουλειάς θα απορρέει από την οργάνωση των εργαζομένων σε «στοιχειώδεις ομάδες», τη

συνεργασία, και τον έλεγχο που θα ασκούν αναμεταξύ τους τόσο τα τμήματα του ιδίου οργανισμού, όσο και οι συνελεύσεις των παραγωγών των διαφόρων μονάδων και κλάδων [23].

Επικαλούμενοι τον μαρξικό νόμο της αξίας, σύμφωνα με τον οποίο, στην κεφαλαιοκρατία, η αξία του εμπορεύματος εργατική δύναμη ισοδυναμεί με το κόστος παραγωγής και αναπαραγωγής του, κάποιοι αποδέχονται τις μισθολογικές διαφορές, θεωρώντας ότι αντιστοιχούν στη διαφορά των εξόδων μόρφωσης και ειδίκευσης, και του χρόνου που αναλώθηκε σε σπουδές. Ο Καστοριάδης απαντά: «[Π]άνω σ' αυτή τη βάση, οι διαφορές αποδοχών δύσκολα θα μπορούσαν να υπερβαίνουν την αναλογία 1 προς 2 (ανάμεσα στην εργασία που στερείται εντελώς από οποιαδήποτε ειδίκευση και την εργασία που απαιτεί 10 ή 15 χρόνια προκαταρκτική μόρφωση). Όμως η αναλογία αυτή ξεπερνιέται κατά πολύ στην πραγματικότητα» [24]. Και συνεχίζει: «Αν η ειδικευμένη εργασία "αξίζει" περισσότερο, αυτό συμβαίνει, π.χ. κατά τη μαρξιστική αντίληψη, γιατί η οικογένεια αυτού του εργαζόμενου ξόδεψε περισσότερα για τη διαμόρφωσή του (και θεωρητικά πρέπει να "επανακτήσει τα έξοδά" της -πράγμα που στην πρακτική σημαίνει ότι ο ειδικευμένος εργαζόμενος θα μπορέσει με τη σειρά του να χρηματοδοτήσει την εκπαίδευση των παιδιών του κ.λπ.). Γιατί όμως μπόρεσε να ξοδέψει περισσότερα -πράγμα που άλλες οικογένειες δεν μπορούσαν να κάνουν; Διότι ήταν ήδη προνομιούχα από την άποψη των εισοδημάτων. Ό,τι οι "εξηγήσεις" αυτές λοιπόν λένε τελικά συνοψίζεται στο ότι η αρχική ύπαρξη μιας ιεραρχικής διαφοροποίησης θα διαιωνιστεί μέσα απ' το μηχανισμό αυτό. Ας προσθέσουμε ότι αν αυτός που επωμίζεται τα έξοδα εκπαίδευσης δεν είναι πια ο ίδιος ο εργαζόμενος ή η οικογένειά του, αλλά η κοινωνία (όπως συμβαίνει όλο και περισσότερο), δεν υπάρχει κανένας λόγος αυτός που έχει ήδη ευνοηθεί, με έξοδα της κοινωνίας, αποκτώντας μια εκπαίδευση που του εξασφαλίζει μια πιο ενδιαφέρουσα εργασία, λιγότερο κοπιαστική κ.λπ.να επωφεληθεί μια δεύτερη φορά με τη μορφή ενός υψηλότερου εισοδήματος» [25].

Στη σοσιαλιστική κοινωνία, αν ο εργαζόμενος προκατέβαλε ο

ίδιος τα έξοδα της επαγγελματικής του κατάρτισης, η επιστροφή των εξόδων αυτών κατά τη διάρκεια της ενεργού ζωής του θα μπορούσε το πολύ να δικαιολογήσει μια διαφορά που να φτάνει, στην ακραία περίπτωση, τη σχέση 1 προς 2 (ανάμεσα στην καθαρίστρια και τον πιο ειδικευμένο χειρουργό του εγκεφάλου)· όταν όμως τα έξοδα μόρφωσης βαρύνουν αποκλειστικά το σύνολο, δεν τίθεται ζήτημα επιστροφής τους στο άτομο [26]. Εάν, τέλος, εφαρμοζόταν αυστηρά η μαρξική αρχή, της αμοιβής ανάλογα με την αξία της προσφερόμενης εργασίας, θα είχαμε το πολύ «μια διαφοροποίηση των αποδοχών της τάξεως από 1 (ανειδίκευτη χειρωνακτική εργασία) μέχρι 1,25 ή 1,5 (πυρηνικός φυσικός)» [27].

Και τι γίνεται με τα χαρίσματα, τα ταλέντα; Πράγματι, υπάρχουν άνθρωποι που γεννιούνται -ή γίνονται στην πορεία- περισσότερο προικισμένοι από άλλους σε σχέση με ορισμένες δραστηριότητες. Πρέπει άραγε αυτοί να αμείβονται παραπάνω; Η απάντηση είναι και πάλι: όχι. Αφενός γιατί η ανάπτυξη, εκτύλιξη κι έκφραση των χαρισμάτων είναι συνάρτηση του οικογενειακού, κοινωνικού κι εκπαιδευτικού περιβάλλοντος. Αφετέρου διότι η ίδια η ανεμπόδιστη άσκηση του χαρίσματος είναι μια απόλαυση· έτσι, για τα ταλαντούχα άτομα, «αυτό που έχει σημασία δεν είναι η χρηματική “ανταμοιβή” αλλά να κάνουν αυτό στο οποίο ωθούνται ακατάπαυστα» [28].

Η αντίληψη ότι μια υψηλότερη αμοιβή είναι αναγκαία ως δέλεαρ, για να στραφούν οι άνθρωποι σε πιο εξειδικευμένες και νοητικά απαιτητικές εργασίες (όπως π.χ. το ιατρικό επάγγελμα) είναι, κατά τον Καστοριάδη, απλώς γελοία. Η έλξη που ασκούν οι εν λόγω δραστηριότητες πηγάζει από την ίδια τη φύση τους. Αντιθέτως, είναι οι «κατώτερες» (τουτέστιν πιο ανιαρές και πληκτικές) δουλειές, για τις οποίες πρέπει πρωτίστως να φροντίσουμε, όταν καταργηθεί η κοινωνική καταπίεση [29]. Τοιουτοτρόπως, αγόμαστε σε ένα ριζοσπαστικό συμπέρασμα: «[Ο]ι πιο ενδιαφέρουσες δουλειές θα ’πρεπε να αμείβονται λιγότερο. Γιατί πάντοτε αυτές θα είναι πιο ελκυστικές για τους ανθρώπους -με λίγα λόγια, το κίνητρο για να τις επιλέξει κανείς και να

τις ασκήσει βρίσκεται κιόλας, σε μεγάλο μέρος, στην ίδια τη φύση της δουλειάς» [30].

Διεισδύουμε σιγά σιγά στον πυρήνα του προβλήματος: Στη σύγχρονη καπιταλιστική κοινωνία, όπου η εργασία είναι αλλοτριωμένη, όπου οι αληθινές ζωντανές κοινότητες και η οικογένεια διαλύονται, όπου τα πάντα ομοιομορφοποιούνται από τα μαζικά μέσα ενημέρωσης και τον αγώνα δρόμου για την κατανάλωση, το μόνο ψευδο-νόημα ζωής που έχει απομείνει στα άτομα, το μόνο δόλωμα που προσφέρει σε αυτά το σύστημα για να συγκαλύψει το κενό της ζωής που τους επιφυλάσσει, είναι ένα υψηλότερο εισόδημα. Ο άνθρωπος αυτοσυνειδητοποιείται και αυτοκαταφάσκεται, παριστάνει τον εαυτό του να είναι κάτι στα ίδια του τα μάτια, μονάχα σε σχέση με τη θέση που κατέχει μέσα στην ιεραρχική πυραμίδα και δη αυτή των χρηματικών απολαβών. Όλα τ’ άλλα σημεία αναφοράς απογυμνώνονται με επιταχυνόμενους ρυθμούς από το περιεχόμενό τους. Έτσι, τα άτομα καταλήγουν να ποδηγετούνται από την επιθυμία της οικονομικής ανόδου, η οποία και υποδαυλίζει τις μεταξύ τους αντιμαχίες [31]. Απεναντίας, στον σοσιαλισμό, το «άθλιο οικονομικό κίνητρο» παύει να ισχύει: «τότε θα μπορέσουν να δουν το φως ή μάλλον να ανθίσουν άλλα κίνητρα, κίνητρα με αληθινή κοινωνική σημασία: το ενδιαφέρον για την ίδια τη δουλειά, η ευχαρίστηση που αντλείς όταν κάνεις καλά αυτό που εσύ ο ίδιος διάλεξες να κάνεις, η εφευρετικότητα, η δημιουργικότητα, η εκτίμηση και η αναγνώριση από τους άλλους» [32].

Συμπεράσματα

1. Το ιατρικό επάγγελμα είναι επίπονο, απαιτητικό, και προϋποθέτει μακρόχρονη μαθητεία και ολοκληρωτική αφιέρωση. Όμως, είναι, από την ίδια τη φύση του, άκρως ενδιαφέρον και παρέχει ευκαιρίες αυτοπραγμάτωσης. Η έμπρακτη εξωτερίκευση της προς το συνάνθρωπο αγάπης, ο πλούτος του γνωστικού αντικειμένου και η συνακόλουθη ικανοποίηση της διανοητικής περιέργειας συνθέτουν ένα σπάνιο μείγμα θεωρητικο-πρακτικής δραστηριότητας που πληροί τον άνθρωπο. Επομένως, αφού η δουλειά του γιατρού ασκεί εγγενή έλξη, καθίσταται περιττός ο

υψηλότερος μισθός ως κίνητρο για την επιλογή της. Τουναντίον, ο γιατρός θα μπορούσε ενδεχομένως να αμείβεται και λιγότερο από άλλους εργαζόμενους οι οποίοι εκτελούν μονότονες και αδιάφορες εργασίες και στους οποίους οι υψηλότερες αποδοχές θα λειτουργούσαν ως αντιστάθμισμα.

2. Στην Ελλάδα, μέχρι πρότινος, ιατρικές σχολές λειτουργούσαν μόνο σε δημόσια πανεπιστήμια, με τη δαπάνη για την εκπαίδευση των φοιτητών (καθηγητές, βιβλία, εργαστήρια, κλινικές κ.λπ.) να καλύπτεται από την κοινωνία. Είναι λοιπόν λογικό η κοινωνία να προσδοκά από τους πτυχιούχους επιστήμονες να της αντιπροσφέρουν τις υπηρεσίες τους, χωρίς να αξιώνουν υπέρογκες αμοιβές. Για τον ίδιο λόγο, είναι ηθικά ανεπίτρεπτο, οι γιατροί να εγκαταλείπουν τη χώρα που τους σπούδασε, προς άγρα καλύτερων μισθών στο εξωτερικό.

3. Οι αγώνες των υγειονομικών πρέπει να τείνουν στην κατάργηση ή μείωση των διαφοροποιήσεων των μισθών εντός του κλάδου -ίσες αυξήσεις για όλους ή μεγαλύτερες αυξήσεις στους χαμηλόμισθους και μικρότερες στους υψηλόμισθους-, ώστε να περιοριστούν οι εισοδηματικές αποκλίσεις και να αμβλυνθούν οι ανισότητες. Αλλά και σ’ ένα ευρύτερο πλαίσιο, η μισθολογική ψαλίδα γιατρού-ανειδίκευτου εργάτη πρέπει μάλλον να κλείσει παρά να ανοίξει περαιτέρω.

4. Δια ταύτα, αντί να κολακεύει την πλεονεξία και τη συντεχνιακή υπερηφάνεια, και να εστιάζει στις οικονομικές διεκδικήσεις, ο επαναστατικός συνδικαλισμός των γιατρών θα πρέπει να αποβλέπει στην καλλιέργεια κι εδραίωση ενός σοσιαλιστικού ήθους, όπου ο ιδεαλισμός της κοινωνικής προσφοράς κι εν γένει οι μετα-υλικές αξίες θα πρυτανεύουν έναντι του χρηματικού ελατηρίου. Κάθε αντίθετη πολιτική θα συνιστούσε παραχώρηση αν όχι υποταγή στην κυρίαρχη κεφαλαιοκρατική ιδεολογία. Από την ίδια σκοπιά, είναι καίριας σημασίας η ενότητα των γιατρών και των λοιπών επιστημόνων με το προλεταριάτο και τις άλλες υποτελείς τάξεις, απαραίτητος όρος της οποίας είναι, μεταξύ άλλων, η συνομολόγηση ως κοινού τελικού στόχου της εξίσωσης των μισθών και των εισοδημάτων. Η

πλήρης και απόλυτη ισότητα των απολαβών «[θ]α καταστρέψει στη βάση του όλο το κερδοσκοπικό τερατούργημα του καπιταλισμού, […] την εμπορευματοποίηση των ανθρώπων, αυτόν τον κόσμο όπου κανείς δεν κερδίζει όσο αξίζει, αλλά αξίζει όσο κερδίζει. Εξίσωση των μισθών για μερικά χρόνια και πολύ λίγα θα παραμείνουν από τη σημερινή νοοτροπία των ατόμων» [33].

 Ο Γιώργος Κρανιδιώτης σπούδασε Ιατρική και Φιλοσοφία στην Αθήνα. Εργάζεται ως γιατρός στο ΕΣΥ. Είναι συγγραφέας του βιβλίου: Δοκίμια για την ευθανασία, τη βιοηθική και τον θάνατο, Εκδόσεις Νέον, Αθήνα, 2024.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. https://www.902.gr/eidisi/ygeia/416376/oenge-panelladiki-apergia-kai-sygkentroseis-stis-18-marti-stin-athina-sto
2. https://pis.gr/119958/π-ι-σ-πρέπει-άμεσα-να
3. Ό.π.
4. https://chatgpt.com/c/69c65be9-1878-8328-97bd-66bc8bc492ad
5. Καρλ Μαρξ, Το Κεφάλαιο, τόμος πρώτος, μτφ. Παναγιώτη Μαυρομμάτη, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα, 2002, σ. 184.
6. Καρλ Μαρξ – Φρίντριχ Ένγκελς, Η Γερμανική Ιδεολογία, τόμος ΙΙ, μτφ. Γ. Κρητικού – Κ. Φιλίνη, Gutenberg, Αθήνα, 1989, σ. 316.
7. Louis Blanc, Le Catéchisme des Socialistes, Au bureau du Nouveau Monde, Paris, 1849, σσ. 8-9.
8. Ό.π., σσ. 8-9, 74.
9. Luc Bovens, Adrien Lutz, “From Each according to Ability; To Each according to Needs” Origin, Meaning, and Development of Socialist Slogans, History of Political Economy, Volume 51, Issue 2, 1 April 2019, pp. 237-257.
10. Étienne Cabet, Le vrai Christianisme suivant Jésus-Christ, Au bureau du Populaire, Paris, 1846, σ. 153.
11. Étienne Cabet, Voyage et Aventures de Lord William Carisdall en Icarie II, Hippolyte Souverain, Paris, 1840, p. 497.
12. Κορνήλιος Καστοριάδης, Η πείρα του εργατικού κινήματος, 2,

μτφ. Βάσω Ψιμούλη – Ζωή Χριστοφίδου, Ύψιλον, Αθήνα, 1984, σ. 301.
13. Κορνήλιος Καστοριάδης, Το περιεχόμενο του σοσιαλισμού, μτφ. Γιάννης Δ. Ιωαννίδης – Μανόλης Λαμπρίδης – Μαρία Παπαντωνίου-Φραγκούλη, Ύψιλον, Αθήνα, 1986, σ. 219.
14. Ό.π., σ. 183.
15. Καστοριάδης, Η πείρα του εργατικού κινήματος, 2, ό.π., σσ. 302-3.
16. Ό.π., σ. 303.
17. Ό.π., σσ. 305, 307-8.
18. Καστοριάδης, Το περιεχόμενο του σοσιαλισμού, ό.π., σ. 229.
19. Ό.π., σσ. 41, 233.
20. Ό.π., σ. 124.
21. Ό.π., σσ. 182, 188.
22. Ό.π.,σ. 232.
23. Ό.π.,σσ. 123-4.
24. Καστοριάδης, Η πείρα του εργατικού κινήματος, 2, ό.π., σ. 308.
25. Ό.π.
26. Καστοριάδης, Το περιεχόμενο του σοσιαλισμού, ό.π., σ. 123
27. Ό.π., σ. 183.
28. Ό.π., σ. 230.
29. Ό.π., σ. 41.
30. Ό.π., σ. 230.
31. Καστοριάδης, Η πείρα του εργατικού κινήματος, 2, ό.π., σσ. 309-311.
32. Καστοριάδης, Το περιεχόμενο του σοσιαλισμού, ό.π., σ.231.
33. Ό.π., σ. 124.

Ψάχνοντας τον ένοχο

Του Μηνά Μπλάνα

Σχεδόν 4 χρόνια έπειτα από την δολοφονία του Άλκη Καμπάνου από οπαδούς διαφορετικών χρωμάτων, άλλη μία έρχεται να προστεθεί στην ιστορία οπαδικού μίσους της θεσσαλονίκης. Πολλοί και πολλές εύλογα αναρωτιούνται, όπως αναρωτιόταν και τότε: Πως καταντήσαμε έτσι; Σε τι κοινωνία ζούμε; Τι γίνεται με τη νέα γενιά;Η βάση όλων των επιχειρημάτων, πέρα από την εκ των προτέρων καταδίκη του οπαδισμού, ξεκινάει από αυτά τα ερωτήματα. Όπως ακριβώς συμβαίνει και με τον πρόσφατο θάνατο εκπαιδευτικού που αποδίδεται στο bullying από τους μαθητές της στην τάξη. Όλως τυχαίως ή και καθόλου αποτελούν ερωτήματα που επανεμφανίζονται συνεχώς μπροστά μας.
Ο διάχυτος κοινωνικός κανιβαλισμός συμπληρώνει το καρέ της όποιας οπαδικής και μητροπολίτικης βίας. Αυτή η βία δεν σκάει από το πουθενά και όχι, δεν έχει αποκλειστικά ανάγκη ούτε από Προέδρους-Εφοπλιστές ούτε από ομάδες και κουμάντα.Η αποκτήνωση υπάρχει παντού. Στις αντιδράσεις για το κάθε τι στα social media, στην ίδια την κοινωνία και στην καθημερινότητα της, πόσο μάλλον στη νέα γενιά ή στην περιβόητη “νεανική εγκληματικότητα”. Ο θάνατος είναι “ο Άλλος” κι εμείς τον συνηθίσαμε, πιστεύοντας πως δεν μας αφορά ή δεν είμαστε οι επόμενοι.
Κι εν τέλει ποιος συνθέτει όλες αυτές τις συμπεριφορές; Σε τι διαφέρουν από όσα ζούμε στον πυρήνα της καθημερινότητας; Φταίνε τα πρότυπα; Η τραπ μουσική; Οι οικογένειες; Το σχολείο; Ο Πρόεδρος; Όλα αυτά μαζί; Αν θέλουμε να μιλήσουμε σοβαρά, ακόμα και να φταίνε όλα αυτά παραπάνω μαζί ή και χώρια, δεν φτάνουν από μόνα τους να εξηγήσουν μία τόσο πολυσύνθετη κατάσταση. Καθώς αυτά αποτελούν περισσότερο όψεις, παθογένειες και αποτέλεσμα ευρύτερων κοινωνικών συστημάτων οργάνωσης και όχι την πρωτογενή πηγή.
Για να εξηγηθούν όλα αυτά, φτάνει να κοιτάξουμε κατάματα το τέρας και να δούμε μέσα στα μάτια του. Με ευχόλογιο σαφώς να του τα βγάλουμε. Γιατί αυτά τα μάτια έχουν καθημερινά αποδέκτες εμάς.
Οι ρυθμοί ζωής, ο κατακερματισμός του ατόμου και κάθε τι συλλογικού, οι οικονομικές ανισότητες και δυσκολίες και ο τρόπος θέασης και κατανόησης των όσων συμβαίνουν καθημερινά,

οι όροι ζούγκλας έχουν συγκεκριμένο πρόσωπο. Δεν είναι άλλο παρά από την ξέφρενη και συνεχή ροή της διαμόρφωσης ενός συγκεκριμένου ανθρωπότυπου: του νεοφιλελευθερισμού. Ενός ανθρώπου ιδιώτη, περισσότερο καταναλωτή και θεατή σε ότι αφορά την ίδια τη ζωή του και -παράλληλα με τον ρόλο του- υποτελή στην καθημερινότητα, χωρίς να νοιάζεται για τον διπλανό.
Αυτή η αποξένωση από κάθε τι κοινωνικά ζωτικό, συντελεί στις εικόνες που βλέπουμε και σήμερα. Παράγει τον ίδιο τον κοινωνικό κανιβαλισμό και το "πάτημα επί πτωμάτων", την τόσο περιβόητη τοξικότητα -και με την κυριολεκτική έννοια του όρου- αφού ακριβώς αυτή είναι η ιδέα που συνθέτει τον καπιταλισμό και αυτόν τον ανθρωπότυπο παράγει με σκοπό την αναπαραγωγή του σε συνδυασμό με συστήματα εξουσίας και προτύπων όπως του μάτσο-πατριαρχικού.
Αν δεν αποκρυσταλωθούν και αποδομηθούν οι ίδιες οι συνθήκες που καθορίζουν συστηματικά την διαβίωση και την καθημερινότητα με τα ανάλογα ερεθίσματα τότε θα βρίσκουμε και θα χρησιμοποιούμε συνεχώς μόνο καταφύγια προκειμένου να επικαλυφθούν όλα όσα βλέπουμε μπροστά στα μάτια. Γιατί η απανθρωπιά και κάθε πτυχή και ανοχή της είναι απότοκο αυτού του ανθρωπότυπου. Ενός ανθρώπου που αναζητάει αφορμές να ξεσπάσει για όσα του συμβαίνουν διαμέσω της βίας, ψάχνοντας να χωρέσει παράλληλα κάπου.
Κοινώς, όλοι ξέρουμε ότι όσα ζούμε είναι τα "σκατά". Το βιώνουμε, το ακούμε σε τραγούδια. Το ζήτημα είναι να δούμε και το από που προέρχονται αυτά. Και σίγουρα δεν προέρχονται από τον διπλανό μας.

Το Συνέδριο του Κ.Κ.Ε- Προς επαναθεμελίωση της γενεσιουργού θέσης

Του Νώντα Σκυφτούλη

Ευδ.: *Τι, δηλαδή, πρέπει να γίνει σοσιαλιστική η Ρωσία για να*

την υποστηρίξουμε; Αυτό λέω και στο κόμμα που διαφωνώ με αυτή τη θέση που έχει τώρα.

Νώντας: *Συντρόφισσα, δεν διαφωνείς με το κόμμα, με τον Λένιν διαφωνείς. Βρε συντρόφισσα, έχεις τόσες δεκαετίες στο κόμμα, δεν γνωρίζεις ότι αυτή η θέση περί ιμπεριαλιστικού χαρακτήρα του Μεγάλου Πολέμου γέννησε το κόμμα νέου τύπου; Την οποία ξαναέβαλε μετά από 100 χρόνια το κόμμα στο τραπέζι;*

Ευδ.: *Τίποτα τίποτα, εγώ θα υποστηρίζω τον Πούτιν που δέχεται ιμπεριαλιστική επίθεση. Και να σου πω κάτι, με προβληματίζει και με ανησυχεί που εσύ εδώ και καιρό υποστηρίζεις το κόμμα.*

Νώντας: *Υποστηρίζω ότι εδώ και καιρό προχώρησε, έχει γίνει καθαρό λενινιστικό και όλοι οι άλλοι ξέμειναν στάσιμοι με τους στρατοπεδισμούς, τους αντιιμπεριαλισμούς και τους εθνικισμούς στο χέρι.*

Ευδ.: *Για να συμφωνείς εσύ με το κόμμα κάποιο λάθος κάνει το κόμμα.*

Νώντας: *Άλλο Λένιν άλλο Τσάρος και να ξέρεις ότι ο Λένιν μισούσε τη Ρωσία και ποτέ δεν συμμάχησε μαζί της στον πόλεμο.*

Ε, βέβαια, πώς να επαναφέρεις μια θέση ξεχασμένη για 100 χρόνια και να πείσεις τα μέλη και στελέχη που είχαν χτίσει άλλον ανθρωπολογικό πολιτικό τύπο;

Ένας πραγματικός, σχεδόν καθημερινός διάλογος στα Εξάρχεια με ιστορικό στέλεχος της περιοχής του κόμματος.

Έτσι ξεκίνησαν όλα

Ο Λενινισμός έχει κάνει τον ιστορικό του κύκλο στον αισθητό κόσμο και μαζί με τις συνέπειές του και τις εκδοχές του αιωρείται σαν αστρικό νεφέλωμα παρά σαν απειλητικό φάντασμα. Τον πήραν μαζί τους οι παραγωγικές σχέσεις, οι παραγωγικές δυνάμεις, τα Τεηλοριστικά και Φορντικά μοντέλα, η διάλυση της συλλογικής συνείδησης, η ίδια η βιομηχανική ζωή, που απέδρασαν

οριστικά από το μάταιο τούτο κόσμο της μεταβιομηχανικής κοινωνίας.

Όσο και αν φωνάζει ο Βλαδίμηρος “θέλω οξυγόνο”, βρίσκεται ήδη εκτός ηλιακού συστήματος. Ο Χρηματιστηριακός καπιταλισμός και η σύγχρονη κυριαρχική τεχνολογία που έχουν ήδη τεμαχίσει άτομο και κοινωνία δεν καταλαβαίνουν από αυτά ούτε καν τα αντιλαμβάνονται. Ο καπιταλιστικός ρεαλισμός απαιτεί χαρούμενο και όχι θλιμμένο διαφωτισμό να τον αμφισβητήσει.

Ο Λενινισμός που λέτε, μπορεί να μην υπάρχει, υπάρχει όμως το ΚΚΕ, που παρά το ιστορικό γήρας, έχει τη δύναμη να παραγάγει ακόμη ιδεολογία και μάλιστα δεσμευτική στην πολιτική του παρουσία, κάτι το οποίο είναι πολύ ενδιαφέρον σήμερα, από ό,τι σε όλες αυτές τις δεκαετίες της μεταπολιτευτικής του στασιμότητας. Και αυτό υπήρξε το κίνητρο να γράψουμε το κείμενο μπας και οι άλλες κομμουνιστικές συνιστώσες (αριστεριστές κλπ) εναρμονιστούν, προκειμένου να φανούν χρήσιμες στους δύσκολους καιρούς που έρχονται, αλλά και γιατί αρκετές δεκαετίες κάθονται δεξιά του. Θα τα πούμε πιο κάτω.

Το Κ.Κ.Ε είναι η μοναδική οργανική και βιολογική συνέχεια του Λενινισμού στη χώρα που ζούμε. Αυτό το κατέκτησε λόγω-έργω. Φημολογούνταν στην αρχή της μεταπολίτευσης από κάποιους στο χώρο του Πανεπιστημίου, αν θυμάμαι καλά, ότι το κόμμα είναι ρεφορμιστικό για διάφορους λόγους (χαρακτήρας επανάστασης, βίαιο πέρασμα και άλλα φοιτητικά επιχειρήματα).

Ο Χαρίλαος Φλωράκης δεν ήρθε στην μεταπολίτευση για νέο Αντιπερισπασμό, χορτασμένος κομμουνιστής ήταν ο άνθρωπος. Έχοντας παραμάσχαλα το 9ο συνέδριο, απαιτούσε νομιμοποίηση και ενσωμάτωση. Απόλυτα δικαιολογημένος. Είχε, όμως, για τους ανυποψίαστους, το 9ο συνέδριο την καινοτομία που διατυπώνονταν με σαφήνεια η θέση ότι το Αντιιμπεριαλιστικό Αντιμονοπωλιακό Στάδιο είναι ενιαίο προτσές με το σοσιαλιστικό. Σε μια εποχή που τα εθνικά αντιδικτατορικά λαϊκοδημοκρατικά στάδια, των 12 μιλίων προτάγματα, κυριαρχούσαν στην αριστερά και τα οποία οδηγούσαν σε εγκληματικές συνεργασίες και φαιδρότητες.

Παρόλα αυτά ο Χαρίλαος έδινε έμφαση στο Αντιιμπεριαλιστικό -ας

όψεται η Σοβιετική Ένωση- αλλά και στη δημοκρατική συσπείρωση, "χώνοντας" το κόμμα όλο και πιο πολύ στην εξάρτηση των προοδευτικών δυνάμεων. Ήταν και η συνέντευξη στο Αντί, όπου είχαν λόγο και τα προοδευτικά κομμάτια της αστικής τάξης. Ευτυχώς, βέβαια, γιατί εκεί θα ήμασταν ακόμα. Με αυτά και με αυτά οδηγήθηκε στη συμμαχία με ολόκληρη την αστική τάξη για να καθαρίσει τον καπιταλισμό από τη διαφθορά το '89. Το 9ο Συνέδριο το παραβίασε τελείως ο Χαρίλαος, πράγμα το οποίο κατάλαβε, αλλά όπως τότε έτσι και τώρα ήθελε την "μεραρχία" να την επιστρέψει αν όχι ολόκληρη αλλά με την κρίσιμη μάζα.

Τέρμα το 9ο συνέδριο. Ριζική αλλαγή προοπτικής. Αναγκαιότητα ύπαρξης του Κ.Κ.Ε, 5 Κόμματα 2 πολιτικές, το ταξικό και ο αντικαπιταλισμός στο προσκήνιο, τέλος και η Βάρκιζα. Η Αλέκα Παπαρήγα, αυτή η κάτοχος του λενινισμού και η πιο μορφωμένη λενινιστικά από όλους τους γραμματείς που πέρασαν από το κόμμα, προανήγγειλε το 15ο συνέδριο στο οποίο αποφασίζεται οριστικά ο σοσιαλιστικός χαρακτήρας της επανάστασης. Ναι μεν υπάρχουν και εδώ τα Μέτωπα, αντιιμπεριαλιστικά αντιμονοπωλιακά και τα τοιαύτα, αλλά είναι για τη συγκρότηση του υποκειμένου της σοσιαλιστικής επανάστασης. Αν, δηλαδή, τυχόν βρεθεί και κανένας εσέρος οκ γιατί όχι! Ο λενινισμός έσωσε το Κ.Κ.Ε από τον αφανισμό.

Η αλήθεια είναι, και το κόμμα το γνωρίζει και εμείς πολύ καλύτερα, ότι σοσιαλιστική επανάσταση δεν πρόκειται να κάνει ούτε εννοεί τις θέσεις του Απρίλη που έχει υιοθετήσει και τις επαναλαμβάνει καταναλωτικά για κάθε ζήτημα. Είναι συνειδητά εκτός δημόσιου χώρου αυτά τα αφηγήματα και εκφέρονται για αυτοαναφορικούς λόγους, οι οποίοι συντήρησαν το κόμμα 30 χρόνια τώρα. Η επιμονή, ωστόσο, σε αυτό το αφήγημα δημιούργησε μια έκπληξη και μια χαρούμενη αντικαπιταλιστική θέση, ανανεώνοντας την ιδεολογική και πολιτική ισχύ του κόμματος με την προϋπόθεση να γίνει αντιληπτή στο δημόσιο πολιτικό χώρο, στην "αγορά" που λέμε.

Αφορά τη στάση του κόμματος στο γεωπολιτικό πολεμικό ανταγωνισμό. Αρνείται τον στρατοπεδισμό, την ένταξη σε ένα

συγκεκριμένο ιμπεριαλιστικό στρατόπεδο και προβάλλει τον αντικαπιταλισμό που θα αποδιοργανώσει τα στρατόπεδα και τους πολέμους. Θεωρεί τον πόλεμο μεταξύ του ΝΑΤΟ και του υπό διαμόρφωση Ρωσοκινέζικου στρατοπέδου ιμπεριαλιστικό και συνεπώς το προλεταριάτο έχει καθήκον να στρέψει τον αγώνα του στους αντίστοιχους καπιταλισμούς. Ο χαρακτήρας του πολέμου ως ιμπεριαλιστικού είναι η γενεσιουργός θέση των Κομμουνιστικών Κομμάτων. Θεμελιώθηκε από την στιγμή της άρνησης του Λίμπκνεχτ να ψηφίσει τις πολεμικές πιστώσεις της Γερμανίας στον Μεγάλο Πόλεμο. Αυτή η θέση των τριών Λ έμελλε να αναστατώσει τον κόσμο όλο, με τις επαναστάσεις που ακολούθησαν. Και στη Μέση Ανατολή και στην Ρωσοουκρανική σύγκρουση με αυτή τη θέση το Κόμμα ήρθε σε ρήξη με τα κατά τόπους εθνικά Κομμουνιστικά κόμματα κατά αντιστοιχία με τη σοσιαλδημοκρατία του Μεγάλου Πολέμου.

Αυτή τη θέση έχει να την προβάλλει το κόμμα ακριβώς 106 χρόνια και η δυσκολία αφομοίωσης από τα μέλη και στελέχη του είναι τεράστια. Αλλά δεν το έγραψα γι’ αυτό, αλλά για το αριστερίστικο αντιιμπεριαλιστικό-εθνικιστικό-φονταμεταλιστικό κίνημα που πώς τα καταφέρνει και βρίσκεται μονίμως δεξιά του Κ.Κ.Ε. Ας υιοθετήσουν τουλάχιστον, όσο είναι καιρός, αυτή έστω τη μαρξιστική λενινιστική γραμμή, την αντιπολεμική και όχι τη στρατοπεδική. Οι αναδυόμενες κομμουνιστικές συσπειρώσεις πρέπει να γνωρίζουν ότι την λέξη κομμουνισμός στη νέα εποχή την εισήγαγε ο Λένιν και το αντίστοιχο αφήγημα οφείλει να είναι συνεπές με αυτό το γεγονός. Κομμουνισμός και αντιιμπεριαλισμός-εθνικισμός είναι όχι μόνο ξένα αλλά και εχθρικά μεταξύ τους. Θα μου πείτε φιλελευθερισμό έχουμε ό,τι θέλουμε κατασκευάζουμε. Καμιά αντίρρηση σε αυτό παιδιά, αλλά δυστυχώς για σας υπάρχει Λενινιστικό κόμμα που πρέπει να αναμετρηθείτε. Εμείς οι άλλοι οκ απαλλαχτήκαμε από αυτή τη βάσανο οριστικά.

Υ.Σ Το σημαντικότερο. Η θέση ενάντια στον στρατοπεδισμό του Μεγάλου Πολέμου πρωτοήρθε το 1915 στην σοσιαλιστική ομάδα της Κέρκυρας του σ. Σπύρου (Άγις Στίνας) για να μην ξεχνιόμαστε.